ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

6. 12. 1985. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVII • 100 ДИН. • БРОЈ 1771

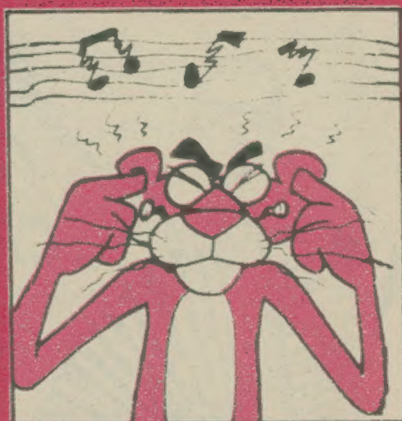
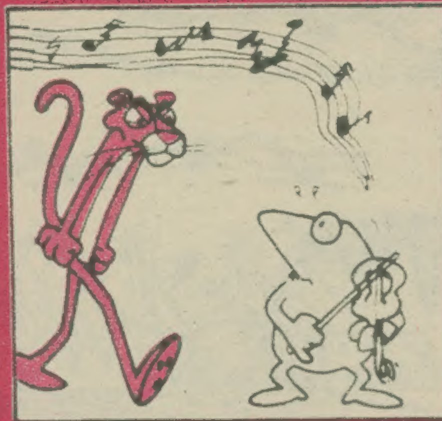

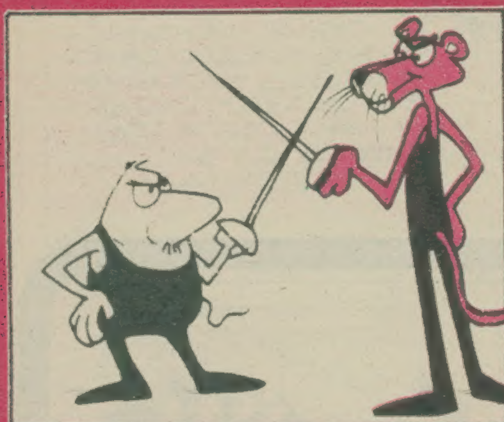
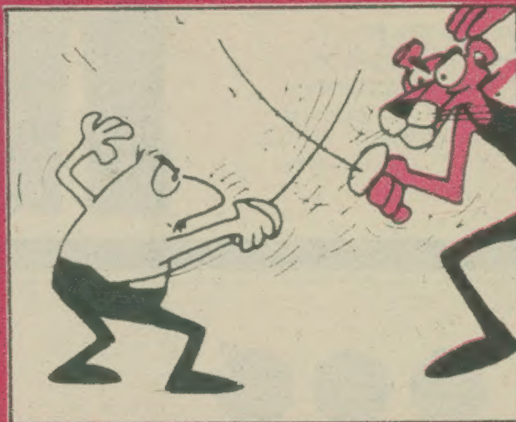
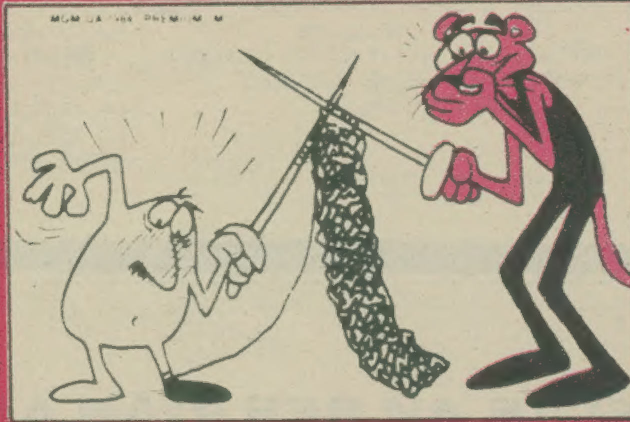

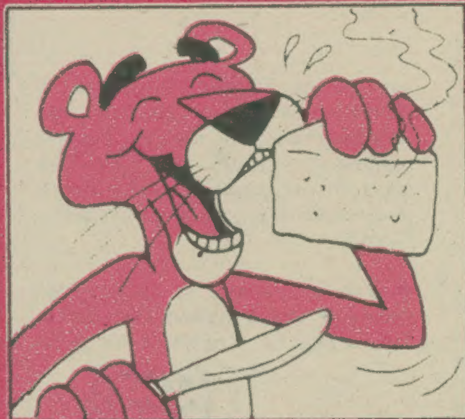

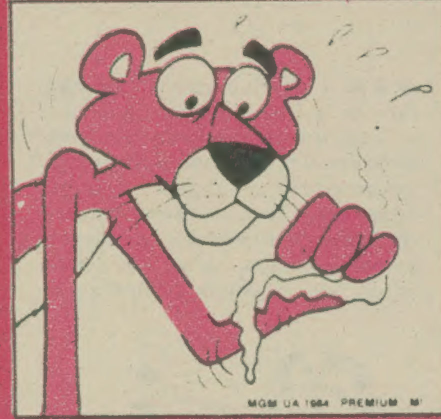

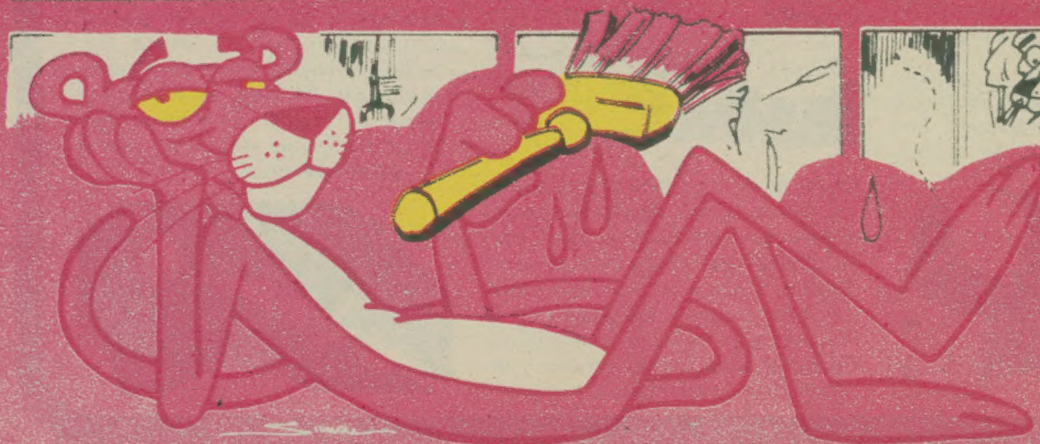

ОД ДАНАС
У НАШЕМ ЛИСТУ НОВИ СТАНАР-
ПАНТЕР ПАНТА.

РИЛЕ И ГИЛЕ СЕЛЕ СЕ
У НЕКИ ДРУГИ ЛИСТ!

Веровали или не!

СКУЛПТУРЕ

ЛОВЦА У СЕДЛУ И ЛОВАЧКОГ ПСА КОЈИ ГОНИ ЛИСИЦУ У ПАРКУ ЛЕДИВ КРАЈ БАЛТИМОРА (САД) НАПРАВЉЕНЕ СУ ОД ЖИВЕ ОГРАДЕ.

ЧЛАНОВИ ПЛЕМЕНА **МИНАНГКУБАУ** СА СУМАТРЕ ПОДИЖУ НА КРОВУ СВОЈЕ КУЋЕ ПО ЈЕДАН ШИЉАК КАД ГОД ИМ СЕ РОДИ СИН.

ЏОН КОЛКАН

ИЗ БИНГЕМТОНА У ДРЖАВИ ЊУЈОРК У СВОЈОЈ ЗБИРЦИ ИМА 60 ХАРМОНИКА НА КОЈИМА РЕДОВНО СВИРА.

СУНЧЕВ МЕДВЕД

ИЗ ЈУГОИСТОЧНЕ АЗИЈЕ ДОБИО ЈЕ ИМЕ ПО СВОЈОЈ ЗЛАТНОЖУТОЈ „ПОРТИКЛИ" КОЈА ПОДСЕЋА НА СУНЦЕ НА ИЗЛАСКУ. УЈЕДНО, ОВАЈ МЕДВЕД НАЈМАЊИ ЈЕ У СВОЈОЈ ПОРОДИЦИ – ИМА СВЕГА НЕШТО ВИШЕ ОД 54 КИЛОГРАМА.

 9-15

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● у италијанском градићу Рочела а Сан Каталдо редовно се одржава такмичење изелица шпагета. Ове године победио је двадесетосмогодишњи Лило Гуарнери. Он је за тачно шездесет секунди појео двеста педесет грама шпагета. Али, на овом надметању јуниори су претекли

сениоре. Тако је дванаестогодишњи дечак Каталдо Ванкери био бољи од свог старијег земљака за читавих пет секунди.

●●● укрштањем разних врста дрвећа кинески стручњаци успели су да добију дрво које има четвртасто стабло. На експерименталној плантажи из-

расло је већ сто двадесет примерака ове засад непознате врсте дрвета. Зна се само још то да је свако високо од три до пет метара, да има кору жутозелене боје и да су странице стабла широке око десет центиметара.

●●● шест стотина неидентификованих летећих објеката примећено је изнад Кине у последњих пет година. То је из-

вештај са једног семинара о НЛО одржаног у Далиану, на северозападу ове земље. Према тврђењу једног од учесника прва фотографија НЛО у Кини направљена је још пре четрдесет година.

●●● и трагачи за златом организују своја првенства света. Последње се одвијало на реци

Орби на северу Италије. Окупили су се тамо професионални ловци на злато из читавог света. Прва три места освојили су Финци. Сваки од првопласираних такмичара у времену од пет до дванаест минута успео је да, тражећи зрна злата, просеје тридесет килограма песка.

●●● „Нисмо знали како да проведемо недељу", рекла су два дечака од дванаест и тринаест година која су у игри изазвала пожар. У њему је изгорело 18 фабрика из Њу Џерсија, четири стотине породица остало је без дома, а две хиљаде радника без посла. Штета овог пожара процењује се на око 400 милиона долара.

●●● најближа звезда је Алфа Кентаур која се налази на 4,3 светлосне године од Земље. Када би постојале свемирске летелице које би чак за један сат могле да стигну до Месеца, оне би до најближе звезда путовале око 10000 година.

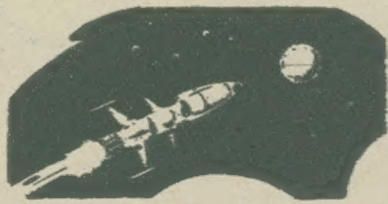

Вековима се људи споразумевају и покретима тела, али је тек пре три деценије и наука почела да се бави тим видом „говора". Према истраживањима стручњака, покрети, наступ, став и размак од саговорника казују о човеку много више него што се обично претпоставља.

Алберт Мерабијан, професор психологије из Лос Анђелеса, писац књиге „Неме поруке", сматра да човечији гестови који прате говор делују уверљивије него његове речи. Реј Бредвистел, професор са Универзитета у Филаделфији, процењује да изговорена реч представља само трећину средстава споразумевања међу људима.

Открића о немом говору и лаик може користити у свакодневном животу, посебно кад указују на лаж.

Позната је симпатична фигурица с три мудра мајмуна од којих један држи шаке на очима, други на ушима и трећи на устима. Они не желе да чују, виде, или кажу ништа ружно. Ти њихови покрети – шаке на лицу – код човека по правилу наводе на помисао о неком лукавству, или подвали. Види ли ко, чује ли, или каже нешто неистинито, сумњиво, обично ће покушати да запуши уши, покрије очи, или уста. То се нарочито јасно уочава код малог детета. Кад слаже, оно стави шаке на уста, чиме несвесно жели да задржи лаж. Ако не жели да слуша прекоре, запуши уши, а очи поклопи кад нешто не жели да види. Одрастањем људи усавршавају те покрете, прикривајући их, трудећи се да буду неупадљиви, али, они су присутни у понашању готово сваког човека.

Ваља бити на опрезу кад саговорник начини неки од пет следећих покрета, али их ипак не треба сматрати непобитним доказом о изреченој лажи.

ПОКРЕТИ КОЈИ ОДАЈУ

КО ЛАЖЕ ТРЉА ОЧИ!

КАД СЕ ЧОВЕК УХВАТИ ШАКАМА ЗА ГЛАВУ, ОН ЈЕ ЗАБРИНУТ, КАД РАШИРИ РУКЕ У НЕДОУМИЦИ ЈЕ, КАД УСТУКНЕ ЗАПЛАШЕН ЈЕ, А КАД ЛАЖЕ?

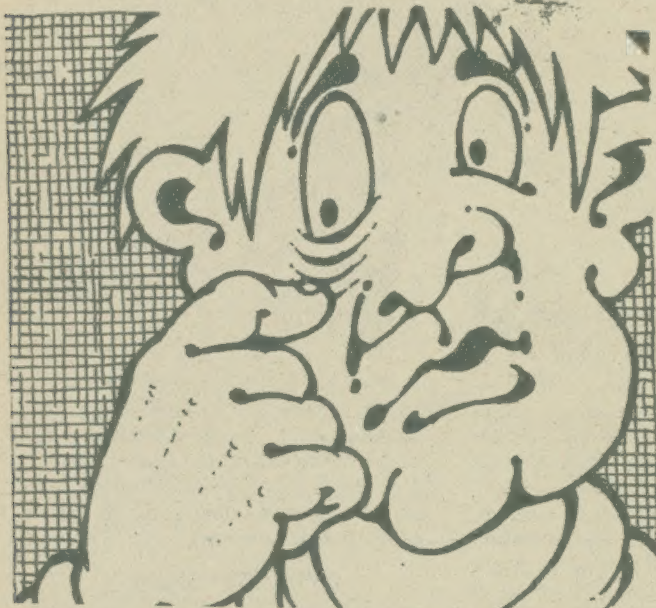

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

Дотицање уста

То је једна од ретких покрета одраслих који је тако неприкривен и јасан као код детета: шака покрива уста, палац је положен на образ. Могуће је да шака реагује несвесно по поруци из мозга, да би се неистините речи потиснуле. Понекад се при лажи само један прст стави на уста, или читава песница.

Има људи који на силу кашљуцају да би прикрили издајничке покрете шаком према устима: тобоже због кашља су заклонили уста! У једном филму Хемфри Богарт, док га полицајац саслушава, стално кашље, како би гледаоцима дао на знање да лаже.

Дакле, кад човек говори, па стави шаку на уста, он највероватније лаже, али кад слуша саговорника па стави шаку на уста – он сматра да његов саговорник лаже!

Додиривање носа

У ствари додиривање носа само је мудрији, прикривенији облик нагонског изражавања истог осећања као и при дотицању уста. Лажов при томе протрља прстом наусницу испод самог носа, или га за тренутак, готово неприметно, дотакне.

Тај покрет може се објаснити и на следећи начин: лажући, човек је подсвесно почео да приноси шаку устима, али је у последњем тренутку постао свестан тог издајничког чина, па је, да би га забашурио, дотакао нос.

А шта ако неког заиста засврби нос? Онда ће га почешати, свесно, одлучно, а не овлаш као кад лаже.

Трљање ока

„Нећу да видим ништа ружно" показује мали мајмун с фигурице, поклопивши очи. Тај покрет често казује да је човек открио лаж, или превару саговорника, али не жели да је прихвати. Исто тако означава и да човек који лаже не жели да погледа у очи саговорника. Кад изговарају велику, тешку лаж, многи људи снажно protрљају очи, а затим погледају у под. Жене само овлаш додирну око – вероватно да не би размазале шминку.

Чешкање затиљка

Кажипрст десне руке чешка врат испод ува, код затиљка, обично пет пута. То открива колебање, неодлучност да се нешто призна – или можда жељу да се прикрије, а још чешће кад се речи не слажу с мислима.

Трљање ува

То је покушај да се не чује нешто ружно, па и лаж. Човек обично протрља задњи део ушне шкољке и помери је мало унапред. Покрет јасно означава одбијање да се прихвати лаж саговорника – сопствена, бар да се не чује!

Једноставан тест

Потребно је дуго и пажљиво посматрање да би се могао тачно тумачити говор тела. Кад неки човек начини један од покрета који су овде поменути, у његовој глави вероватно се јавила нека негативна мисао. Али, да ли је то намера да превари, несигурност или подозрење? Поузданији одговор добиће се само ако се проуче расположиве околности.

Кад човек лаже, његово тело одаје издајничке сигнале. Испитајте то на себи. Кад вам се укаже прилика, испричајете намерно и свесно неколико лажи неком свом добром познанику. Касније му можете открити разлог тог свог поступка и извинити се. Док лажете, ви се потрудите да спречите све покрете који би могли одати да не говорите истину и понашајте се мирно. Будите сигурни да нисте потпуно успели. Једва приметне реакције нећете спречити: благо трзање мишића лица, ширење и сужавање зеница, сићушне капљице зноја на челу, црвенило на образима, трептање очима...

Ко све то зна, лако ће разумети зашто готово нико не воли да лаже другога право у лице. Лакше је то учинити преко телефона.

П.Т.

ЖИВОТИЊЕ КОЈЕ СУ ПОСТАЛЕ ЗАШТИТНИ ЗНАК

ИМА ТОРБУ НИЈЕ ЂАК

У ДАЛЕКОЈ ЗЕМЉИ ТОРБАРА, МИШЕВИ И МАЧКЕ СУ БЛИСКИ РОЂАЦИ, А У ИСТУ ПОРОДИЦУ СПАДАЈУ И ВУКОВИ. АУСТРАЛИЈА ЈЕ ДАНАС НАЈВЕЋА „ФАРМА ЖИВИХ ФОСИЛА" НА НАШОЈ ПЛАНЕТИ.

Једна од највећих сензација, после открића Аустралије, била је када је у Европу са овог континента донесена животињица која има кљун (мада врло различит од птичијег), а истовремено и крзно. Но, тек је њен начин размножавања био шок за научнике. Она леже јаја, али излегли младунци се хране млеком које мајка лучи низ длаку. Температура јој није стална као код осталих сисара, већ је релативно ниска (30 степени Целзијуса) и може знатно да варира. Врстан је пливач и ронилац. Храни се слатководним животињама, раковима и црвима. Латинско име које су јој биолози дали значи: „овај који има равна стопала (platypus)".

Убрзо се испоставило да се нека буба исто тако зове па је платипус прекрштен у ornithorhyncus (онај који има кљун као птица). Сличну „језичку судбину" имао је и његов најближи рођак – икидна. Прво име значи – бодљикав, али већ је припадало некој риби па је званични латински назив постао тахиглосус (tachyglossus – онај који има брз језик). Народу се, међутим, није допало ово биологичарско „узимала давала" те су се у свакодневном говору задржала имена платипус (код нас се често назива и кљунар) и икидна.

ЧУВАЈ ЈАЈА У ТОРБИ

Но звали их како хоћете, икидна је изумилац торбе. То, наравно захваљујући њеном, најнижем месту на дрвету развоја оваквих животиња. Женка икидне леже јаја, али не у гнездо као женка платипуса, већ уз мало акробатике у посебну торбу на своме стомаку. Када се излегу из јаја млади остају у њој још неко време, све док им не порасту бодље. Ни материнска љубав тада више не помаже, они једноставно морају напоље, али их мајка и даље храни својим млеком. Икидна је искључиво сувоземна животиња и њена главна храна су мрави. По изгледу јако подсећа на јежа, осим што јој је њушка адаптирана у дугачку цев из чијег врха провирује кратак лепљив језик. Међутим, платипус и икидна, иако имају торбу не спадају у праве торбаре. Они су једини чланови реда који се назива монотремата. Када би се то превело, значило би да имају један отвор. Дакле као птице. Битна разлика је што торбари рађају живе младунце.

Најпознатији торбари су, наравно, кенгури. Они су као симбол Аустралије постали део грба, стандардни мотив на кованом новцу, а уз додатак крила и симбол националне авионске компаније Quantas.

Могу да порасту од четрдесетак центиметара, па све до два метра. У Аустралији и Новој Гвинеји постоји педесет и пет врста кенгура. Прилагођени су животу у врло различитим условима. Од дрвећа и стена, до живота на бескрајним и од сунца пожутелим пашњацима. Толика шароликост се тешко може описати једним именом те Аустралијанци имају читав низ имена за поједине врсте кенгура: волору, волоби, потору, куока, бетонг и многа друга. Но најпознатији су велики сиви и велики црвени кенгур. Они су изванредни скакачи и са лакоћом су у стању да достигну брзину и преко 50 km на час. Прескачу препреке од 3 метра. Дугачак и крупан реп служи им да одрже равнотежу при скоковима, али и када се крећу полако. Када кенгур користи наизменично стражње ноге уз „комбинацију" с репом и малим предњим ногама. То је зато што ова животиња не зна да корача, па покреће обе задње ноге истовремено.

ПУТУЈУЋИ ЗУБИ

Но, најзанимљивији је свакако начин на који кенгур одгаја своје младе. Постељица код женке није толико развијена, као код савршенијих сисара, па и не може да исхрањује плод све до рођења. Тако су, у ствари, сви торбари недоношчад, пошто други део сазревања проводе у природном инкубатору мајчине торбе. Сасвим је друга прича што ови младунци воле да се овде и „заседе". Када се роди, беба је дугачка свега пар центиметара. Слепа је и једино су јој развијене предње ноге. Ово ситно створење путује неколико минута кроз мајчино крзно а да она тога чак и није свесна. Када стигне у торбу младунче се ухвати за брадавицу и почиње да сиса. Тако проведе следећих шест месеци док не израсте довољно да би само почело да излази. Још два месеца кенгурић се повреме-

1 КЕНГУР
2 ТАСМАНИЈСКИ ЂАВО
3 КОАЛА
4 ИКИДНА
5 ПОСУМ
6 ПЛАТИПУС

но враћа у торбу, а после долази само да би сисао.

У тренутку када се роди беба, одмах долази до оплођења следећег јајета које онда, готово умртвљено, чека да се ослободи место у мајчиној торби. У исто време док се младунче развија у торби, мајку посећује и старије дете које повремено сиса.

Тако је женка кенгура у ствари, једина мајка у животињском свету која истовремено храни три генерације своје деце. Уколико дође до суше, што у Аустралији није редак случај, оплођено јаје се не развија чак и када се место у торби упразни. Тек са првим капима кише крене и даљи развој.

Међутим, још једна занимљивост је везана за кенгура, односно његов начин исхране. Већини биљоједа зуби се брзо троше и зато им расту целог живота. Кенгуру, не расту, већ када се предњи зуби истроше они испадају, а на њихово место „допутују" њихови суседи. И тако редом. Чак и када би преживео све суше и нападе људи и дивљег пса динга, кенгур је осуђен да после одређеног времена умре и то од глади. Онда када му се потроше сви зуби.

Мада је знатно мање позната ван ове земље, у Аустралији ћете највише лепих речи чути о коали. Овакав је углед стечен и вероватно зато што многи кенгура сматрају штеточином пошто пасе драгоцену траву. Коала се, међутим, пење по дрвећу. Али искључиво живи од лишћа неких врста еукалиптуса. Име коала на језику домородаца значи „онај који не пије воду". И заиста, свом потребном течношћу ова симпатична животиња снабдева се из поједеног лишћа. По изгледу, коала, помало подсећа на медведа те јој се често пришива назив „медведић коала" иако између ове две врсте нема никаквог сродства.

Коале су претежно ноћне животиње, мада се донекле крећу и преко дана. Међутим, употреба речи кретање, у њиховом случају је обично неоправдано. У многим резерватима чувари ујутру погледају где се коале налазе и означе то дрвеће да би се посетиоци лакше снашли. Чак и до краја дана постоји сасвим мала вероватноћа да ће се коала одмаћи, више од пола метра, од свог јутарњег пребивалишта.

Младе коале проводе првих шест месеци у торби а после тога мењају пребивалиште. Узјашу мајку на леђа. Нема бојазни да ће пасти чак и када порасту колико и мајка. Имају изузетно јаке нокте. Њима се непоколебиво држе за мајчина леђа или касније за кору дрвета.

Дрвеће у Аустралији и Новој Гвинеји насељавају још неки рођаци коале: посуми, кускуси, и разни летећи торбари слични веверици. Кускус је посебно леп и делује неземаљски. Као неко добро биће из филма Рат звезда. Њихов близак рођак је вомбат. Он је прилагођен животу на земљи. Можда је боље рећи у земљи, јер се ова мала животиња, налик на тенк, храни корењем и претежно проводи време копајући. Природа се побринула да младунче вомбата буде заштићено од ископане земље. Тако је торба ове животиње окренута наопако, отвор гледа уназад.

КРАВА С ТОРБОМ

Претпоставља се да су торбари настали у Јужној Америци, где су нађени најстарији фосилни остаци. То је иначе једини део света, поред Аустралије и Нове Гвинеје, где и дан-данас живи седамдесетак разних врста посума. У периоду када су настале ове животиње некадашњи јужни суперконтинент, чинили су га Африка, Јужна Америка, Антарктик и Аустралија, већ се распао, и само су Аустралија, Антартик и Јужна Америка били повезани танком копненом превлаком. Преко ње су торбари прешли у Аустралију. Ту су нашли идеалне услове за даљи живот, пошто тад Аустралија није доживела инвазију савршенијих врста сисара. А то се управо догодило у Јужној Америци, па су зато готово све врсте торбара на том континенту изумрле.

У Аустралији се, међутим, развио велики број врло разноликих торбара којих данас више нема а били су јако слични неким постојећим врстама сисара. Два велика налазишта фосила, пећине Наракурт у Јужној Аустралији, која је откривена 1969, и Риверслај, у северном делу Квинсленда, откривена крајем прошле године, омогућила су научницима да стекну доста садржајну слику некадашње фауне у Аустралији. Откривени су торбари налик на краву, вомбат величине нилског коња, кенгур

ИМА ТОРБУ – НИЈЕ ЂАК

као жирафа, а посебно је занимљив торбар месождер који по величини и снази подсећа на лава. Имао је тако оштре зубе да би њима могло да се брије.

Највећи торбар који је до сада отривен био је сличан крави и назван Diprotodon opatum. Он је изумро у скорој прошлости и могуће је да су за њихово истребљење делимично одговорни домороци који су се појавили на овом континенту пре око 40.000 година. Доктор Арчер, стручњак за ову ко стоји на истом месту не схватајући шта јој се све догодило. Међутим, велики број врста је нестао тек када су се бели људи појавили на тлу Аустралије. И поред истребљивања, ипак, изгледа да је човек учинио највећу штету довођењем нових животињских врста. Посебно лисица, мачака и зечева, као и ненамерним преношењем болести које до тада нису постојале на тлу изолованог континента. Нјтужнија судбина задесила је Тасманијског вука торбара. По-

СИМБОЛ КОЈИ ПОЛАКО НЕСТАЈЕ

Некада су у јужним и западним деловима Аустралије били уобичајени призор. А сада, сићушних намбета, животиња из реда торбара, све је мање. Готово да им прети потпуно уништење. Доспели су на листу животиња које су у опасности да буду истребљене. Тако мали да и кад сасвим одрасту могу у руци да се држе, намбети представљају званични симбол Западне Аустралије.

С крчењем шума све више се уништавала њихова природна средина. Када су Аустралијанци схватили шта се догађа започет је пројект одржавања намбета. У центру за дивље животиње у близини Перта покушали су нешто што је до тада изгледало немогуће. Одгајити намбете ван њихове природне средине. До сада је рођено шест намбета од мајки које су храњене вештачким путем. Планира се оснивање читаве колоније малених торбара.

Баш као што се види на слици и намбет-мајке, исто као и кенгурице, носе будућу децу у некој врсти џепа на стомаку.

област, каже да су дипротодони имали мозак величине људског палца иако им је глава била дугачка пола метра. Били су толико глупи тврди овај научник, да су домороци могли да им приђу и одсеку комад меса за ручак, па да се касније врате по још једно парче за вечеру, а да животињу затекну каследњи примерак је угинуо у Лондонском зоолошком врту 1933.

Ипак, дан-данас, Аустралијанци верују да је тај вук преживео и да се крије негде у густим шумама Тасманије. Готово сваке године неко тврди да га је угледао. Но, то још никада није потврђено.

Зоран Петровић

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ

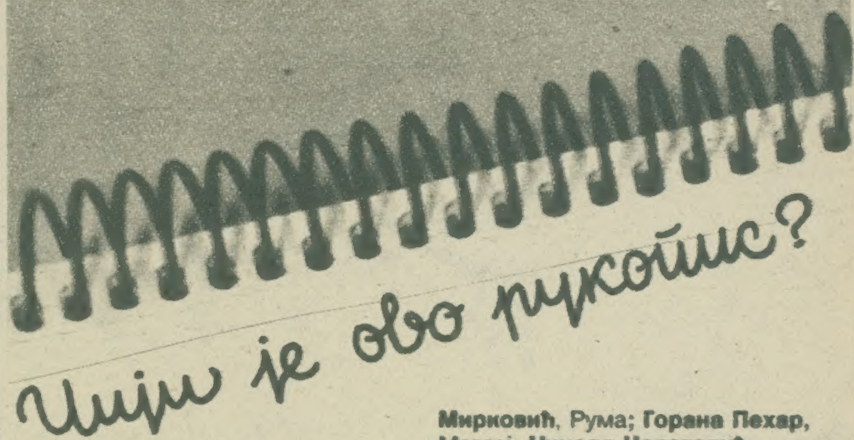

У ОВОМ БРОЈУ ОБЈАВЉУЈЕМО ИМЕНА ОСТАЛИХ ДОБИТНИКА ПЛОЧА

Ђорђе Божиновић, Сокобања; **Весна Мачић**, Котор; **Небојша Савковић**, Бањалука; **Сандра Савчић**, Сарајево; **Славен Грбић**, Бањалука; **Љиљана Драгаш**, Нови Сад; **Милан Пауновић**, Београд; **Алмир Мирашчић**, Тузла; **Владимир Јокић**, Равно Село; **Немања Савић**, Бајина Башта; **Милош Пушић**, Шабац; **Татјана Кордић**, Костајница; **Раденко Балтић**, Херцег-Нови; **Владимир Милетић**, Параћин; **Мирјана Ђурић**, Пожега; **Марија Пашић**, Бачки Моноштор; **Горан Матић**, Љиг; **Верица Чубрић**, Т. Ужице; **Дражен Ђукић**, Велика Плана; **Драган Љ. Пантелић**, Вреоци; **Горан Грачанин**, Ријека; **Наташа Гостојић**, С. Митровица; **Исмет Дервиши**, Приједор; **Азир Соло**, Јелах; **Љиљана Ракић**, Лесковац; **Соња Ђикановић**, Олово; **Урош Ристић**, Пуцарево; **Оливера Пионић**, Каштел Гомилица; **Станислав Стрешњак**, Осијек; **Владимир Пребуђила**, Горњи Милановац; **Александра Глушица**, Никшић; **Светлана Дабановић**, Титоград; **Медиха Субашић**, Вишеград; **Сузана Ђурић**, Добој; **Гордана Радичевић**, Гуча; **Аца Ранђеловић**, Малча; **Данијела Ненадић**, Београд; **Сандра Ђурановић**, Титоград; **Јана Босто, Сарајево**; Александар Недељков, Сомбор; **Анђелка Милошевић**, Босанска Градишка; **Един Азабагић**, Тузла; **Иван Николић**, Котор; **Гордана Стојковић**, Житковац; **Драгана Петковић**, Београд; **Дејан Ђокић**, Земун; **Александар Коковић**, Титоград; **Јелена Гавранов**, Нови Сад; **Срђан Бајагић**, Бањалука; **Надица Ласкован**, Кавадарци; **Љиљана Петровић**, Београд; **Михаило Терзић**, Т. Ужице; **Милена Мирковић**, Рума; **Горана Пехар**, Маглај; **Никола Целетовић**, Мостар; **Љупка Иванишевић**, Мостар; **Мирјана Кацаревић**, Ниш; **Јелица Вукобрат**, Бешка;**Драган Јовашевић**, Ариље; **Миодраг Гавриловић**, Чајетина; **Зоран Николић**, В. Шиљеговац; **Андрија Николић**, Ђаковица; **Марија Кнежевић**, Сомбор; **Ненад Павловић**, Ниш; **Ђорђе Јовановић**, Пећ; **Зоран Радовановић**, Лозница; **Милош Вуковић**, Комирић; **Андреја Радосавац**, Велики Грђевац; **Мирослава Ђорђевић**, Нишка Бања; **Радомир Кунаица**, Бањалука; **Драгица Ђорђевић**, Светозарево; **Гордана Васић**, Лазаревац; **Слађана Вучковић**, Прокупље; **Миодраг Старчевић**, Дервента; **Тамара Богдановић**, Књажевац; **Небојша Попадић**, Трстеник; **Марио Вуковић**, Лакташи; **Драган Попазовић**, Зајечар; **Зоран Булатовић**, Пећ; **Бурђица Милић**, Вргинмост; **Оливера Стојановић**, Приштина; **Наташа Јовановић**, Сокобања; **Тамара Гажевић**, Цетиње; **Горан Јовић**, Б. Паланка; **Маринко Михаљевић**, Нови Шехер; **Даница Милошевић**, Котор; **Радица Прокић**, Трстеник; **Јелена Мајкић**, Негославци; **Зоран Мрваљевић**, С. Митровица; **Даница Павковић**, Кањижа; **Душка Шољак**, Колочеп; **Бојан Синановић**, Какањ; **Анђела Алексић**, Требиње; **Ана Торић**, Шибеник; **Тамара Хрватин**, Сплит; **Дајана Пантелић**, Обреновац; **Гордана Глишић**, Петловача; **Драгана Јаначковић**, Црна Бара; **Сања Живановић**, В. Градиште; **Православ Илић**, Сираково; **Ваволод Загурски**, Овча; **Душан Јаковљевић**, Рожаје; **Латинка Голић**, Д. Михољац; **Марјан Радош**, Владимировац; **Валентина Лазров**, Долово; **Оливера Шустка**, Јасеново; **Ванда Чоловић**, Сплит; **Илија Дрмић**, Травник; **Ана Миленковић**, Алексиначки Рудници; **Харис Табаковић**, Бањалука; **Ирена Кнежевић**, Бугојно.

ПРЕОЗБИЉНО ПИТАЊЕ ФУДБАЛСКЕ ЛОПТЕ

Фудбал је озбиљна игра. Из тога следи да је све што је у вези са њим озбиљна ствар. Лопта, рецимо. Група научника са Института за истраживање спорта у Бинглију, у Британији, установила је да све фудбалске лопте не одскакују подједнако високо.

До овог закључка истраживачи су дошли пошто су седамнаест фудбалских лопти које имају атест Светске фудбалске федерације 1020 пута „закуцавали" мало на асфалтну мало на травнату подлогу.

Испоставило се да одступања између различитих марки достижу и до четрнаест процената. Бачене с висине од три метра, једна врста лопти, рецимо, одскаче 162,5 центиметара, лопта другог произвођача надмашује је за 43,5 центиметара.

У тенису и кошарци већ постоје стандарди за одскок лопте. У фудбалу таквих прописа нема. Британски научници стога препоручују фудбалским званичницима да и у овај спорт уведу ред. Милиони лопти, иста строго прописана висина – скока! ■

ХИРОВИТИ ХИРОМИ

Кад се каже да није све у парама, то звучи као отрцана фраза. Међутим, управо је то доказао тридесетшестогодишњи Хироми Кијокава из јапанског града Нагана. Он је пред својим колегама спалио листић државне лутрије који је требало да му донесе 50 хиљада долара! Није Хироми неки богаташ па да може да се раз-

меће новцем, напротив. Једноставно је желео да одржи добре односе са својим пријатељима. Кад су његови другови сазнали да је Хироми преко ноћи постао богат, почели су да му завиде, да га оговарају, избегавали су га. Он то није могао да поднесе.

– Од свега ми је, ипак, најважније пријатељство. ■

ПУШАЧКА ЈЕ СТРАСТ ПРЕГОЛЕМА

Карл Лоренцен је убацио пет новчића у машину у њујоршкој подземној железници и притиснуо дугме. Чекао је да му испадне пакло цигарета. Међутим, машина је новац прогутала а цигарете није „испоручила". Карл је побеснео. Извадио је пиштољ и запуцао. Док није испалио читав шаржер није се смирио.

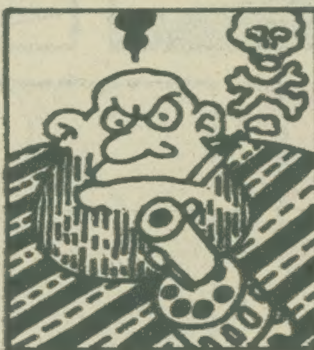

Полицајци су га ухватили и привели у станицу. Још у колима Карл их је замолио да му дају једну да припали. ■

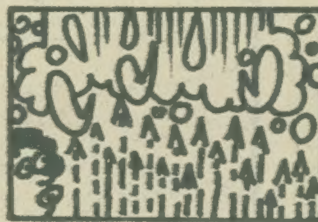

ВОДОУСПОН

Да л' је уопште потребно наглашавати да вода код водопада – пада? Није? Е, па, нисте у праву. Постоји један водоуспон. Налази се на Хавајима у близини Хонолулуа. Ту вода једноставно не стиже да се „сјури" јер је ветар сместа враћа уназад боље речено – нагоре. То му дође као водопад наопачке. ■

УБИТАЧНО НЕЗГОДНЕ ФЛЕКЕ

Напис на комбију који развози муштеријама робу са хемијског чишћења: „ВОЗИ ОПРЕЗНО. ФЛЕКЕ ОД КРВИ СЕ УКЛАЊАЈУ УБИТАЧНО ТЕШКО". ■

КАКАВ СТАС!

Један приватни клуб из Мајамија редовно је организовао изборе за „Мис бикини". Приход је одлазио у добротворне сврхе. Пре неколико година гародавачка публика почела је да се осипа: од некадашњих пет стотина гледалаца организатори су прошле године пребројали (тужних) двадесет и шест и потом се озбиљно замислили.

На крају је нађено следеће решење: избора ће и даље бити, и даље ће се бирати најлепши „бикини" – само мушки. Први избор је привукао свега дванаест такмичара, али је зато више од хиљаду жена платило да види лепотане. Ствар је до те мере успела, да се избори сада одржавају више пута годишње. Неке чланице клуба чак су купиле претплатни комплет улазница за читаву (изборну) сезону. ■

СВИЊЧЕ – ПРЕТЕШКО МЕЗИМЧЕ

Шта бива кад неко за породично мезимче изабере свињче? Како када, али у случају породице Џозефа Тирпака из града Камдена у Пенсилванији, љубав према свињчету дневно кошта осам долара. Толико, наиме, износи казна коју мистер Тирпак уредно плаћа због држања животиње „опасне по здравље околине". Свињче, иначе, има име, зове се Порки и тешко је 453 килограма. Једном речју, претешко мезимче. У сваком погледу. ■

ТАКСИ САМО ЗА ОДВАЖНЕ

Прича се да париске власти размишљају о могућности увођења мотора као врсте такси превоза. Наиме кад је на улицама саобраћај закрчен ништа не вреди сести било у кола или такси да би се на одређено место брже стигло. Колона возила мили малтене центиметар по центиметар. Зна се да мотори лакше могу да се провуку чак и између кола. Зашто онда не би постојали мотористи – таксисти. Ако се идеја усвоји, путник ће добијати обавезну кацигу, мантил и рукавице. Па ко воли, нек изволи. ■

БРЗОСУШЕЋА КОСА, СПОРОСУШЕЋИ ШЕШИР

Осим што је био силно расејан, славни физичар Алберт Ајнштајн имао је још једну особину која је његову жену коштала живаца: Алберт, једноставно, није подносио шешире. Када је једном, по ко зна који пут, кренуо из куће гологлав, госпођа Ајнштајн га је, такође, по ко зна који пут, упозорила:

– Али, могла би да падне киша, Алберте.

– Па шта? – гласио је одговор. – Знаш да ми се коса суши брже од шешира. Зар нисмо штоповали време? ■

Илустровао Зоран Јовановић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

МММ... САД ЈЕ ДОБРА...

ЈЕДВА ЧЕКАМ РЕЗУЛТАТ!

ДЕДА СТАЈИН ПОСЛЕДЊИ ПРОНАЛАЗАК ... ПИЛУЛА ЗА СМАЊЕЊЕ...

А ЈА ЖЕЛИМ ДА СМАЊИМ МОЈУ ТЕЛЕСНУ ТЕЖИНУ!

САМО ЈЕ СПУСТИШ У ВОДУ, И...

...САЧЕКАШ ПЕТ МИНУТА!

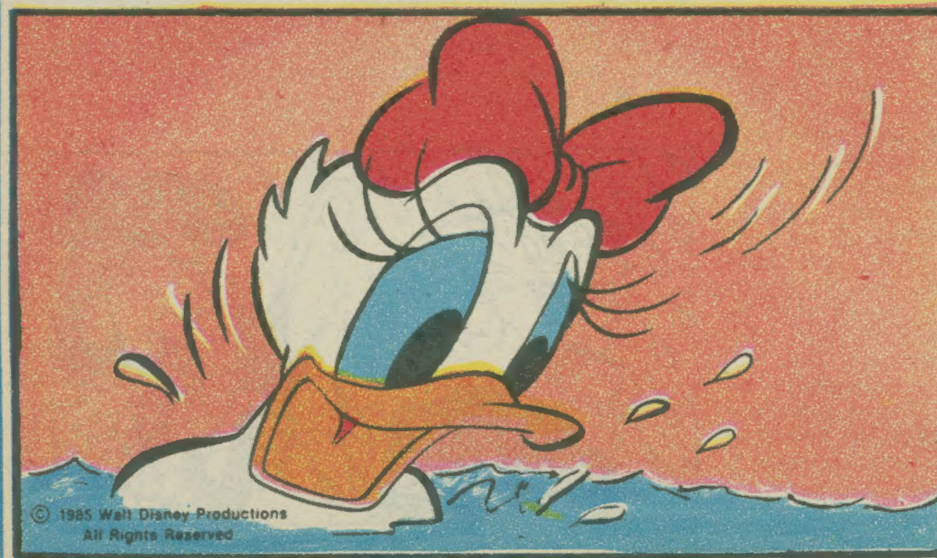

АЛО, ДЕДА СТАЈО!
7-28

За читање наглас

Хектор Хју Манро-Саки

ГАЛА ПРОГРАМ

Непозната епизода из римске историје

Био је то значајан дан у римском календару: рођендан омиљеног, младог и надареног императора Плацидуса Супербуса. Цео се Рим спремао за велику прославу, временске прилике биле су идеалне, па је – наравно – и царска арена била испуњена до последњег места. Неколико минута пре најављеног времена почетка спектакла, звук фанфара објавио је долазак Цезара и, уз бурно клицање гомиле, император је заузео своје место у царској ложи. Кад се бука стишала, из непосредне близине допро је до ложе још узбудљивији поздрав – љутито, нестрпљиво урлање и завијање звери у кавезима царске менажерије.

– Реците ми како је састављен програм? – упитао је император, пошто је позвао главног церемонијал-мајстора да приђе.

Високи службеник био је узнемирен и забринут.

– Милостиви Цезаре – изјавио је – припремили смо и подносимо вам на царско одобрење веома привлачан и забаван програм. Као прва тачка, одржаће се необично значајна и занимљива трка бојних кола; три екипе које никад досад нису претрпеле пораз такмичиће се за Херкулов пехар и новчану награду коју је ваша царска милост великодушно предложила.

– Знам, знам – прекинуо га је Цезар, који је цело јутро слушао бескрајне разговоре на ту тему. Шта је на програму после тога?

– У другом делу програма – рекао је високи царски службеник – имамо велику битку дивљих звери, специјално одабраних по снази, окрутности и борилачким квалитетима. У арени ће истовремено наступити четрнаест нубијских лавова и лавица, пет тигрова, шест сиријских медведа, осам персијских пантера, три северноафричке пантерице, известан број вукова и тигрова из тевтонских шума и седам гигантских дивљих бикова из исте области. Наступиће и дивљи вепар нечувене ратоборности, носорог с берберске обале, неколико опасних човеколиких мајмуна и хијена за коју кажу да је бесна.

– То много обећава – рекао је император.

– Обећавало је, о Цезаре! – ракао је службеник тужно.

– Обећавало је много, али између обећања и извођења навукао се црн облак.

– Облак? Какав облак? – упитао га је Цезар, намрштивши се.

– Феминисткиње – објаснио је службеник. – Прете да ће онемогућити трку бојних кола.

– Волео бих то да видим! – узвикнуо је император огорчено.

– Предузели смо, наравно, све мере опреза, а на свим улазима у арену и коњушнице поставили смо утростручене страже, али пронео се глас да ће се на знак за почетак трке пет стотина жена спустити конопцима из гледалишта и размилети по стази. Наравно, у таквим околностима биће немогуће одржати трку; читав програм биће упропашћен!

– Неће се усудити – рекао је Плацидус Супербус – да учине нешто тако срамно на мој рођендан!

– Што је свечаност већа, то је њихова жеља да рекламирају себе и свој покрет снажнија – рекао је измучени службеник. – Не устручавају се чак ни да ометају службу у храмовима.

– А ко су те феминисткиње? – упитао је император. – Откако сам се вратио из похода по Панонији, непрестано слушам само о њиховим изгредима и демонстрацијама.

– То је врло млада политичка секта, а циљ јој је, изгледа, да приграби што више политичке власти.

Средства којима се служе да нас увере како су способне да учествују у стварању и спровођењу закона, састоје се у изазивању дивљих нереда, разбијању и противљењу свакој власти. Већ су оштетиле нека од историјски највреднијих јавних добара, што се ничим не може надокнадити.

– Зар је могуће да се из пола према којем се односимо са толико поштовања, и којем се толико дивимо, могу регрутовати такве хорде фурија? – упитао је император.

– У оба пола има свакојаке чељади – припоменуо је церемонијал-мајстор, човек прилично мудар и искусан. – Осим тога, наставио је забринуто, гала програм је увек лако покварити.

– Али ако оне остваре своју намеру – рекао је службеник – програм ће бити потпуно упропашћен.

Император није рекао ништа.

Пет минута касније трубачи су најавили почетак приредбе. Кроз узбуђено гледалиште прострујао је жагор; журно су извикиване последње опкладе о исходу велике трке. Вратнице иза којих су стајале спремне запреге полако су се отвориле и на стазу је изјахала група коњаника да провери је ли све спремно за предстојећу трку. Поново су одјекнуле трубе и у том тренутку, пре него што су се појавила прва кола, у гледалишту је настао метеж праћен гласним узвицима, смехом, бучним негодовањем и продорним, пркосним вриштањем. На стотине жена почело је да се спушта у арену, уз помоћ својих помагачица. Неколико тренутака касније већ су трчкарале и у заносу играле по стази, на којој је требало да се утркују бојна кола. Није било те на арену навикнуте запреге, која би се могла супротставити таквој дивљој гомили; било је очигледно да се трка не може одржати. Из редова гледалаца одјекнули су узвици гнева и разочарања, а опседнуте жене одговарале су тријумфалним поклицима. Узалудни покушају циркуског особља да избаце агресорске хорде само су повећали збрку и галаму – отеране с једног дела стазе, феминисткиње би се једноставно окупиле на другом.

Церемонијал-мајстор био је готово изван себе од беса и понижења. Плацидус Супербус, који је остао прибран и миран као и увек, позвао га је покретом руке и шапнуо му на ухо неколико речи. Први пут тог поподнева насмрт измучени службеник се осмехнуо.

Из царске ложе огласила се труба; узбуђена гомила нагло је утихнула. Можда ће император, да спасе приредбу, објавити неке уступке феминисткињама?

– Затворите вратнице за улазак запрега – наредио је церемонијал-мајстор – и отворите кавезе са зверима Његова царска милост одлучила је да се најпре одржи друга тачка програма.

Показало се да церемонијал-мајстор није нимало претеривао описујући дивоте тог дела спектакла. Дивљи бикови су заиста били дивљи, а наводно бесна хијена у потпуности је потврдила своју репутацију.

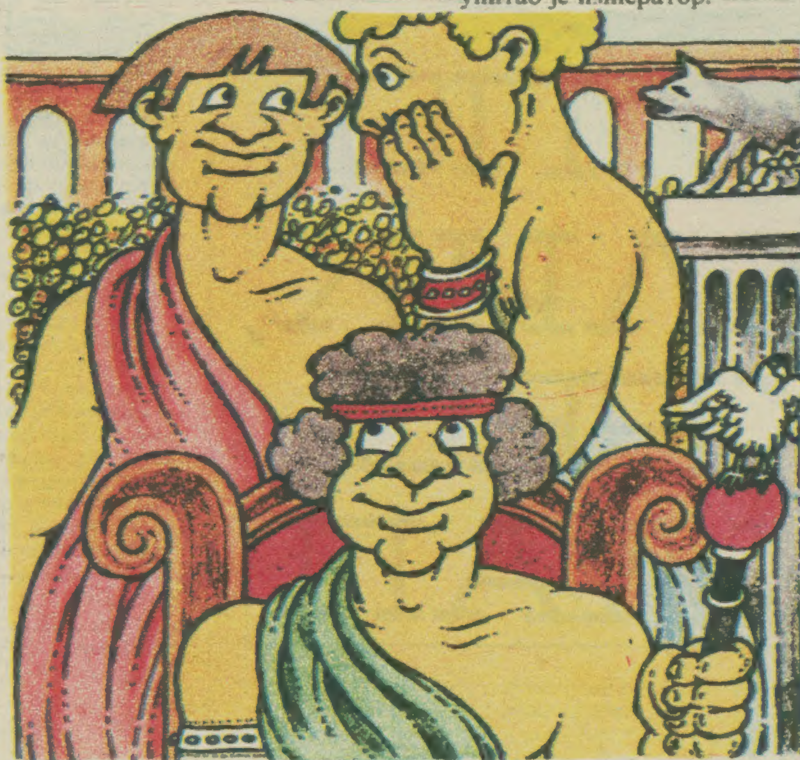

Илустровао Љубомир Милојевић Љубовц

УПАЉАЧ ЗА СВА ВРЕМЕНА

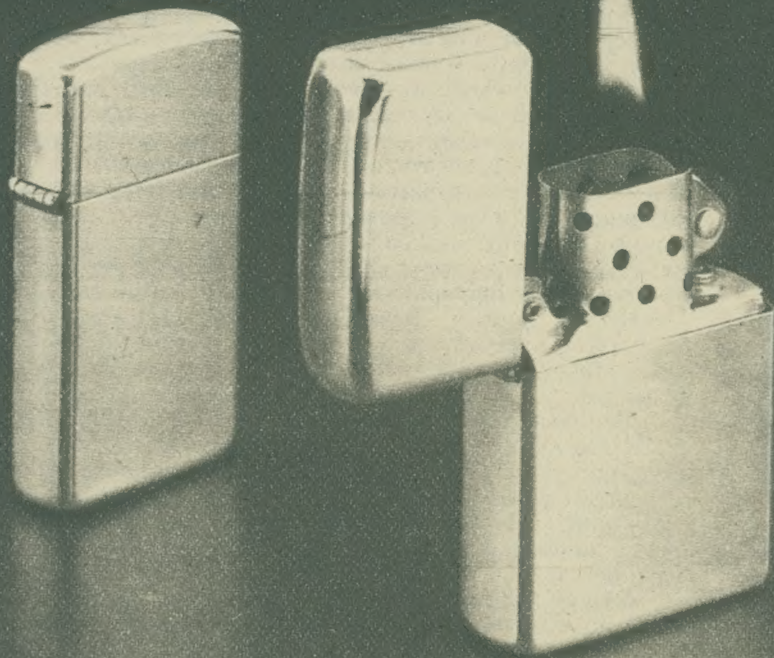

ЗИПО: КЛИК, КРЕС, КЛАП

ИМА И БОЉИХ УПАЉАЧА, АЛИ СУ СКУПЉИ, ИМА И ЛЕПШИХ АЛИ СУ НЕПОУЗДАНИ, ИМА И БОЉИХ И ЛЕПШИХ, АЛИ НЕ ТРАЈУ ТАКО ДУГО, ИМА СОЛИДНИЈИХ АЛИ НИСУ ЗИПО.

Предмети за свакодневну употребу ретко се кад уздигну до митолошких размера. Кад се тако нешто и деси, то је последица паметне рекламе или врхунског квалитета и скупоће; примери су „Ролс Ројс", сат „Ролекс" који има ауру авантуре око себе, џепни нож „швајцарац"... Упаљач „Зипо", међутим, има за собом педесет година репутације која се не може објаснити ни рекламом ни статусним значењем. Та јевтина лимена кутијица са поклопцем на шарци, споља излизана и улубљена, а изнутра чађава и смрдљива, има готово чаробну моћ над својим власницима. Од 1932. године упаљачи „Зипо" су исти и њихови власници их сасвим неразумно и необјашњиво обожавају. Данас постоји тиха и ненаметљива секта „зипомана", људи који се у кафани окрену кад чују познати звук: „клик-крес-клап". Само се један упаљач тако чује.

Власник стоји на ћошку

Објашњење за то лежи како у људима, тако и у упаљачу. Психолошки портрет власника „Зипоа" може да се скицира са релативном извесношћу: реч је о типу мушкарца кога је искуство научило да су изненађења углавном непријатна, а новотарије непоуздане, па се ваља држати за оно мало поузданих ствари које остају у овом променљивом свету. Из статистичке чињенице да је власник „Зипа" често теренац било које врсте, дакле војник, ловац, пецарош... обично се изводи погрешан закључак да је такав упаљач обележје такозваног „правог мушкарца", оне рекламне творевине какву натурају цигарете „Марлборо", на пример. Не треба се поуздати у такве процене: једино је сигурно да упаљач „Зипо" користе људи који очекују да буду на ветру и киши.

Генерацијски гледано, „Зипо" је учесталији међу првим таласом рокера који сада имају између 37 и 45 година. То је разумљиво, јер је тај упаљач упадљиво обележје педесетих година и тадашњег технолошког декора. „Зипо" некако природно иде уз Елвиса Прислија, Џемса Дина, Џека Керуака и целу бит-генерацију, која је – као што је познато – била много напољу, на путу или на ћошку. У Београду, рецимо, тај је упаљач, сасвим логично, веома омиљен међу људима који су одрасли на ћошку, у драгоценој и проређеној генерацији правих „ћошкаша", у угроженој врсти без заштите.

Како се та отрцана лимена кутијица увукла под кожу таквој врсти људи који су – у огромној већини – равнодушни према симболима статуса и материјалним добрима?

Од Филипина до Ардена

Привлачност „Зипоа" је пре свега практичне природе: то је упаљач који је неуништив и апсолутно поуздан. „Зипои" су преживели снег, воду, блато, ватру, веш-машине и падове са великих висина. Бар један упаљач пронађен је у утроби велике рибе, а у најмање три случаја „Зипо" је зауставио метак у рату и тако спасао живот власнику. У ствари други светски рат је био главни разлог популарности овог упаљача. Неко се у генералштабу америчке армије сетио да би сваки војник требало да буде наоружан и поузданим средством за паљење ватре. Тако је цела ратна производња упаљача фабрике „Зипо" у Бредфорду, Пенсилванија, била усмерена ка војсци и свако војно лице, од генерала Ајзенхауера до последњег прашинара, стекло је по један.

„Зипо" је показао своје предности по рововима и палубама од Филипина до Ардена, по тропским пљусковима и снежним ноћима. Пилоти су спуштали оштећене авионе осветљавајући „Зипоом" инструменте, војска је у кишним ноћима на пламену неколико упаљача кувала супу у шлемовима, бродоломници су слали сигнале из мора, а прва вест о правцу кретања највеће флоте која је икада запловила Пацификом дошла је урезана на „Зипоу" ратног дописника Ернија Пајла: „Токио".

ВОДИЧ ЗА КОЛЕКЦИОНАРЕ

Старост „Зипо" упаљача може да се прилично прецизно одреди по изгледу и шифри године производње на дну кућишта, где пише „Zippo". Први упаљачи имају изразито оштре ивице и шарку споља. Дно кућишта и врх поклопца залемљени су. Од 1933. јављају се дијагоналне украсне линије, а 1934. упаљач је скраћен за око 6 mm. Од 1935. јављају се рекламне верзије са именима и симболима фирми. Данашњи облик, са шарком која је заварена изнутра, упаљач је стекао 1936. године, а 1937. кућиште почиње да се ради од пресованог месинганог лима. Ратни упаљачи су од челичног лима, офарбани мат црно. Од 1957. ради се и тања верзија.

Тачна година производње може се установити по шифри на дну упаљача. Од 1958. та се шифра састоји од тачкица или цртица са обе стране натписа „Zippo". На табели је дат кључ шифре. Што се декорација на упаљачима тиче, њих је практично безброј: од рекламних симбола свих могућих фирми до грбова и беџева војних јединица, симбола разних удружења итд. Свако може да наручи серију од најмање 50 упаљача са каквим год хоће угравираним текстом у једном од 33 типа слова, или са знаком у три боје. У том случају се не плаћа додатна цена.

ОДРЕЂИВАЊЕ ГОДИНА ПРОИЗВОДЊЕ ПО ЗНАЦИМА НА ДНУ УПАЉАЧА

ГОДИНА	лево од натписа ZIPPO	десно
1932	Патент Пендинг	
1937	Патент № 2032695	
1950	Патент № 2517191	
1957	Знак ZIPPO и Патент пендинг	
1958	само знак ZIPPO ●●●●	●●●●
1959	●●●●	●●●
1960	●●●	●●●
1961	●●●	●●
1962	●●	●●
1963	●●	●
1964	●	●
1965	●	
1966	IIII	IIII
1967	IIII	III
1968	III	III
1969	III	II
1970	II	II
1971	I	II
1972	I	I
1973	I	
1974	////	////
1975	////	///
1976	///	///
1977	///	//
1978	//	//
1979	//	/
1980	/	/
1981	/	
1982	\\\\	\\\\
1983	\\\\	\\\
1984	\\\	\\\
1985	\\\	\\
1986	\\	\\
1987	\	\\
1988	\	\
1989	\	

Немачки војнички упаљач „Штурмтанк" пре другог светског рата, један од претходника „Зипова".

Корејски и вијетнамски рат само су потврдили о каквом корисном уређају је реч: испробан у рату, лову, по киши, снегу, мору и пустињи, „Зипо" је постао амерички класик; предмет са употребном вредношћу који у себи спаја све елементе у савршеној равнотежи. Има бољих упаљача, али су скупљи; има лепших, али су непоуздани; има и бољих и лепших, али не трају тако дуго; има солиднијих, али нису „Зипо".

Како је рођен

Цела прича почиње једне влажне зимске ноћи у Бредфорду 1932. године, усред економске кризе. Џорџ Г. Блејздел, сувласник мале бензинске пумпе, срео је пријатеља који је имао јевтини аустријски упаљач, ружну и гломазну справу са поклопцем који се скида. Такви су упаљачи били популарни између два рата међу средњоевропским сељацима и ловцима и дан-данас се могу наћи у Војводини. „Видиш како си лепо обучен", почео је Блејздел да завитлава пријатеља, „могао би да набавиш пристојан упаљач". „Видиш Џорџ", рекао је пријатељ, „овај упаљач р а д и".

Блејздел се замислио и откупио право за продају аустријских упаљача у САД. Посао је ишао слабо, јер су упаљачи били ружни и неспретни, мада су радили добро. Тада је Блејздел сео да конструише упаљач који би пристојно изгледао, био једноставан за руковање и израду и добро р а д и о. Био је квалификован за такав посао: као дечак је радио у машинбраварској радионици свог оца (десет центи на сат, по добром америчком обичају да ништа нема бесплатно) и савладао основе металског заната. Прво је направио кутију правоугаоног облика и димензија које стају удобно у сваку руку. Поклопац, који се код ранијих сличних упаљача скидао, Блејздел је поставио на шарку залемљену споља. Око фитиља је ставио рупичасти штитник за ветар и „Зипо" је био рођен. Једина разлика између оригиналног упаљача (патент број 2,032 659) и данашњег модела је у томе што је шарка поклопца данас изнутра, лежај кремена је ојачан и точкић је од бољег челика.

Посао је испрва кренуо споро: у првих месец дана Блејздел је продао 82 упаљача за 62 долара и 15 центи, укупно. Делио је упаљаче возачима камиона који су на његовој пумпи узимали бензин са молбом да их показују људима, давао их трафикама без обавезе да их продају, а 1937. платио је 3000 долара за целу страну угледног илустрованог магазина „Есквајер". Корист је била умерена, па је Блејздел продао 300.000 упаљача по јевтинијој цени као награде за тада популарну кафанску лутрију. Од 1936. године веће фирме почињу да купују „Зипо" упаљаче са својим симболима ради репрезентације и поклона, што ће и данас остати једно од главних тржишта. Од 1938. кућишта (кутије) упаљача извлаче се пресовањем под притиском, а не више ковањем месинганих цеви. То је значајно појевтинило производњу. Од тада су и углови кућишта заобљени.

Чим је избио други светски рат, Блејздел је понудио своје упаљаче за продају по војничким кантинама и тзв. „PX" радњама. Армија је прихватила и почео је велики посао. Пошто је месинг био стратешки материјал, ратни „Зипои" су од меког гвозденог лима, обојени црном бојом која је онда печена да би се добио набрани мат финиш. После рата долази до друге конструктивне измене: пошто је примећено да се точкић који креше варнице брзо хаба, Блејздел је зауставио производњу не отпустивши ниједног радника и почео да тражи прави точкић. После саветовања са најбољим металурзима и експеримената са разним врстама челика који су коштали 300.000 долара, нађен је прави материјал, а начин нарезивања ударне површине точкића и данас је пословна тајна.

Фабрика „Зипо" на почетку, 1932.

Данашњи изглед фабрике „Зипо"

Доживотна гаранција

Данашња производња упаљача аутоматизована је у највећој мери. Тело упаљача израђено је пресовањем и варењем од нерђајућег челика дебелог 0,45 mm и у њега је усађена цев за кремен. Цев има на горњем крају, испод точкића, челично ојачање да се не би ширила, јер кресање варница из тврдог кремена изазива велика напрезања материјала. На монтажној траци тада се уграђују точкићи, опруге поклопца и остали делови. Кућишта упаљача извлаче се пресовањем од месинганог лима дебљине 0,68 mm, поклопци се спајају шарком за кутију путем тачкастог заваривања и кућиште иде на коначну обраду (никловање или бојење). Тај тачкасти вар је тренутно једина слаба тачка „Зипо" упаљача: ако се икада поквари, то је искључиво проблем лоше завареног поклопца. У том случају упаљач треба послати натраг фабрици која ће бесплатно отклонити сваки квар и упаљач довести у исправно стање. Фабрика се поноси политиком доживотне гаранције и истиче да „нико никада није платио ни цент за поправку упаљача". Та политика кошта фирму неких 200.000 долара годишње, али се – очигледно – исплати. Поправка траје највише 48 сати и фабрика шаље упаљач бесплатно натраг власнику.

„Ветеран" из другог светског рата са угравираним именима ратних бродова на којима је власник служио.

Милош Васић

УПУТСТВО ЗА УПОТРЕБУ

Упаљач „Зипо" користи гориво на бази бензина и кремен. Најбоље гориво је или оригинално „Зипо" у металним кантицама или сличне врсте специјалних мешавина за бензинске упаљаче, јер спорије испаравају од чистог („апотекарског") бензина. Чист бензин је добар, јер једва да има мирис док сагорева, што је иначе сметња код специјалних горива. Што се кремена тиче, што тврђи, то бољи: дуже траје и мање прља фитиљ. Најбољи кремени су „Ронсонови" црвени и „Зипо" златни. Домаћи бели кремен је сувише мек.

При пуњењу треба пазити да се бензин не прелије около и упаљач ваља оставити неколико минута да вишак бензина изветри, иначе се може десити да опечете прсте. Специјалне мешавине за упаљаче су отровне и треба их чувати од деце. Не треба стављати више од једног кремена у цев упаљача, јер то слаби опругу. Ослабљену опругу је довољно пажљиво растегнути за 5–6 mm.

Фитиљ оригиналног „Зипо" упаљача упреден је од азбестних влакана и бакарне жице која му даје крутост. Ако се пази, трајаће веома дуго. Основно је нов фитиљ умотати при врху бакарном жицом, да се не расцвета и пазити да упаљач буде увек пун. При кресању на празан упаљач фитиљ сагорева без потребе. Чим фитиљ почне да пуцкета и усијава се, треба упаљач напунити.

С времена на време упаљач је добро очистити, нарочито фитиљ и точкић.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ИСТИНИТЕ РУДНИЧКЕ ЛЕГЕНДЕ

КАД ТУРЧИН ГОВОРИ СРПСКИ

Илустровао Драгутин Њежић

Село Мајдан под Рудником, планином у Шумадији чија се утроба рије, копа и прекопава још од времена римског цара Септимија Севера. А он је владао крајем другог и почетком трећег века. Вадило се олово, цинк, бизмут. И помало сребра. Судећи по записима, предањима и топонимима, реке Сребренице на пример. Време је пролазило, господари су се мењали а рудници опстајали. Заједно са причама о богатству која су значили. И зар је онда чудно што се у селима под Рудником и данас верује да је нешто од тог силног блага и остало. Чак се „зна" и где. Само што се ретко ко одлучује да оде по њега. Зашто?

Одговор је једноставан и за ово време компјутера можда малчице и необичан: у питању је сујеверје. Сви који су нам причали о благу закопаном ту и тамо под Рудником чврсто верују да сваки златник има свог чувара. Не двоглаву или троглаву аждају као у бајци, већ какву змијурину. А тих змијурина по Руднику заиста има. Почев од смукова, који додуше нису отровнице али застрашујуће изгледају, па до шарки и поскока. Упркос честим сусретима, од змија се зазире. Довољно да би се држало подаље од закопаног блага.

Страх од проклетства

Међутим, нису змије једине које људе одвраћају од злата. Ту је и страх од проклетства. Најмање што може да снађе човека који се усуди да га узме је да изгуби имање. Много горе је ако се напречац разболи па умре. Било он, било неко од његове породице.

Да би потврдили ово своје веровање, мештани Мајдана испричали су нам истинуту причу о догађају из првих деценија овог века. Кад је 17. октобра 1912. године Србија објавила рат Турској, позив за мобилизацију добио је и Светолик Савичевић. За нашу причу није много важно шта се све догађало са његовом јединицом све док није прешла турску границу и нашла се пред Једреном. Мада суочен са 70.000 војника, делом српских а делом бугарских, град се није предавао. Опсада је потрајала све до 26. марта 1913. када је коначно Шукри паша, командант турске војске, био принуђен да се преда. Поред 12 паша и 1000 официра у заробљеништву се нашло и 38.500 војника. Један од њих предат је на чување управо Светолику Савичевићу. Кад је пред вече, на доста добром српском језику, затражио ватру, Светолик се грдно зачудио: одмах је почео да се распитује откуд зна наш језик. Реч по реч, развио се разговор из ког је сазнао да је

ПОСЛЕ ИЗБРОЈАНА 42 КОРАКА МИЛОРАД СЕ НАШАО ПОД ЈЕДНИМ ДРВЕТОМ. ТУ ЈЕ ЗАРИО БУДАК У ЗЕМЉУ И УБРЗО НАИШАО НА ТРИ ЋУПА ЗЛАТНИКА. ПРИЧА О ЈОШ ДВАНАЕСТ КАЗАНА РАЗНОГ БЛАГА КРУЖИ РУДНИКОМ.

Турчинов деда живео на Руднику и то баш у Мајдану! Већ сама чињеница да су преци обојице из истог места била је довољна да се зближе, упркос томе што су припадали зараћеним војскама.

Добро за доброг човека

Прошло је неколико недеља пре него што је Светоликова јединица добила нов распоред. Ноћ уочи повратка на фронт Светолик је провео причајући са Турчином. Негде пред зору овај га је, неочекивано и потпуно невезано са разговор који су водили, упитао:

– Знаш ли где је Суви извор?

– Суви извор? Како не бих знао кад је на мојој ливади!

– Е, видиш, кад се код извора окренеш лицем према Остервици и пређеш 42 корака у том правцу, доћи ћеш до једне јабуке. Испод ње мој деда је још 1815. закопао 3 ћупа злата. Ако их нико до сада није нашао, твоји су!

Светолик у првом тренутку није могао да поверује у оно што је чуо. Да ли овај човек збија шалу? Међутим, Турчиново лице било је врло озбиљно.

– Зашто ми то причаш? Ако код Сувог извора има злата, што га сам не узмеш? – упитао је сумњичаво.

– Сувише сам стар и само Алах зна хоћу ли изнети живу главу из овог рата. Ти си млад човек, био си добар према мени па ти злато, ако га још има, од срца предајем.

Ратне операције одвукле су два војника сваког на своју страну и више се никад нису видели. Међутим, Светолик није заборавио тајну поверену му у последњој ноћи примирја. По повратку кући, у дугим зимским ноћима, Турчинова прича често му је падала на памет. Одлучио је да је провери на пролеће. Али, искрсли су пречи послови. А онда је дошло до новог рата и Светолик је поново упућен на фронт.

Комшијска превара

Четири године ратовања оставиле су трага на њему али и на његовој породици. Кад се вратио у Мајдан, хлеба је било тек толико да се не умре од глади. Златници из ћупа би му добродошли, додуше није се усуђивао да иде сам по њих. Размишљајући ко би дошао у обзир, Светолик је дошао до закључка да је најбоље да се повери свом рођаку и комшији Милораду. Позвао га је већ следеће вече. Кад је сва чељад легла, испричао му је све што је знао. Милорад је одмах пристао да оде с њим до Сувог извора и помогне му у копању. Уговоривши дан, комшије су се растале. Светолик је кренуо у кревет а Милорад право по будак и лопату. Њега приче о чуварима закопаног блага нису плашиле. Присећајући се Турчиновог упутства, стао је у Суви извор и окренуо се лицем у правцу где би требало да се налази Остервица. Међутим, како је била ноћ, врх се није видео па му није преостало ништа друго него да се поузда у срећу. А она му је у том тренутку и била наклоњена. Одбројавши 42 корака заиста се нашао под једним дрветом. Да ли је то била јабука, није могао да провери. У сваком случају, латио се будака и почео да копа.

Само што је замахнуо неколико пута, ударио је у камен. Требало му је доста времена да га разбије али му је труд богато награђен – пред ногама су му лежала три ћупа пуна златника. Докопавши се толиког блага, Милорад је одлучио да га задржи само за себе. Кад га је, неколико дана касније, Светолик позвао да иду на ливаду на којој се извор налазио, изговорио се болешћу. Следећи пут је рекао да хитно мора у Милановац. Схвативши да Милорад нема много воље да иде с њим, Светолик је најзад кренуо сам. Зашто је његов рођак одбијао да му се придружи, било му је јасно кад је под јабуком на ливади угледао откопану земљу и удубљење у камену. Шта је у том тренутку помислио, не знамо. Мештани верују да је проклео рођака јер старији људи и сада причају како се неколико година после „крађе" Милорад изненада разболео од неке непознате болести и умро.

Од Светоликових потомака чули смо да три ћупа под јабуком нису једина која су Турци, повлачећи се с Рудника, закопали.

Под Дугом косом налази се, ни мање ни више, него још 12 казана блага: једино што нико у селу не зна где се та коса налази.

Олга Вукадиновић

НАМЕШТА СМРДЉИВОГ ЦВИКА

КО ЗН... ДА ЛИ ... ОВА ПРИЧА ИКАДА БИЛА ИСПРИЧАНА ... У ЈЕДНОМ ... ТЕКСАШАНИН,

У ... покрајини Х... Тексасу 1839. ... била је у јек... изборна ка... Два кандидата ... токо су се бори... већину гласова ... ће одвести пол... нијег у Сенат та... ње независне ... жаве Тексас ... до... шљак Роберт Потер против староседеоца Пинкни (ружичасто колено!) Роуза.

Лукави Потер је у једном предизборном говору рекао за свог супарника да „обећава оно што не може, али не намерава да испуни". Пинкни Роуз не само што је био прави правцати Тексашанин, висок метар и деведесет, снажан и издржљив, са очима као у јастреба, већ није имао ни длаке на језику, а увек спреман да свој углед потврди и песницама. Чим је чуо како га бивши министар тексашке морнарице Потер поткопава на „подли јенкијевски начин", улетео је у салун где се риђокоси смутљивац разметао у друштву својих навијача, па му је скресао:

– То што си рекао да можда не могу да урадим оно што обећавам, још бих и могао да ти опростим. Твоје је право да сумњаш у свакога, па и у мене. Али ти си рекао да не намеравам да испуним оно што обећавам, а то значи да си рекао да сам ... Е. ... Потеру. ... сада ка... лажљиви ... ски које... јевско ђу... ли пову... лажи о мени ... револвер...

Риђокоси, ... ки, здепа... нисмен и поли... није био ... Одмах је схвати... Пинкни ... од њега потеже... љку. Зато ... савладао и само ... омљао:

– Добро, повлачи... ве што сам рекао...

Пинкни Роуз три... но је ... гледао запрепашће... штво ... салуну, а онда додао:

– Не само да си ла... које... него си и кукавица Робе...

После тога се окрену... изашао из салуна оставл... парника у рушевинама љ... политичког угледа.

Надмени дошљак

Али, Роберту Потеру није први пут да се нађе у небра... грожђу, а ни на крај памети да одрекне сенаторске каријере. ... за... ... је сан... ... је дошао ... без ... побијеним ... рио земљу по... градио ранч и ... се врло надмено ... сашан... отворене и прост... нису радо гледа... Али, зато је ... цао углед ме... наивним досељени... цима представљајући се као пуковник. ... то је пустио сладуњаву ... чицу о себи како је, тобоже, због једне несрећне љубави, негде на северу, кренуо у нови живот. Тек много касније открило се да је у ствари био ожењен, али да је из љубоморе, а под добрим „гасом", убио једног старог методистичког попа и неког седамнаестогодишњег момчића сумњајући да су љубавници његове жене. Кад се истрезнио, схватио је да му је једини спас да покупи своју покретнину и изгуби се што даље, ка Дивљем западу...

У Тексасу, који се баш по његовом доласку одвојио од Мексика, ... је рат за независност. Потер ... шао на страни Тексашана и ... авио се наводно, у биткама са ... ралом Санта Аном. После рата, ... ен од дошљака, улази у прву ... Тексаса као министар морна... ... вешто користећи високи по... ... двостручио је своје дота... богатство. Супротности из... ...јевских дошљака, који су ... гајање памука и житарица, ... делаца сточара, уверених ... само зато ... говеда и ко... што је навра... у. Кад му је ... мандат, овај ... кар се бацио на агитовање да ... изабери у Сенат, одакле је и даље могао да мешетари.

И баш кад се онако закачио са истинским тексашким капетаном Роузом, једне ноћи неко је у близини Роузовог ранча убио шерифа из Сан Антонија и двојицу ранчера. Један од те двојице био је у свађи са Пинкни Роузом због говеда која су им се измешала, што, наравно, није морало да се заврши троструким убиством...

Грабите и ћутите!

Подмукли Потер одмах је одјурио у Остин и председника Тексаса, чији је избор новчано подупирао, уверио је да је убица баш Пинкни Роуз! Председник Ламор је пред њим расписао потерницу обећавајући награду од 500 долара ономе ко ухвати осумњиченог Роуза. Пре него што је потерница званично објављена, Потер се вратио у Харисон

ЉКА

ТОРА

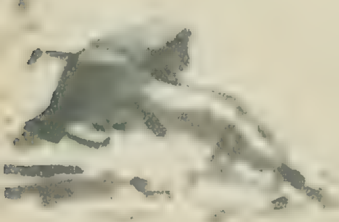

и на брзу руку купио седамнаест досељеника којима је показао званични папир. Не само што су слепо веровали „свом" будућем сенатору, него су се многи од тих дођоша полакомили не само на награду него и на нешто што би могли да уграбе у општој гунгули на богатом Роузовом ранчу. У први сумрак, добро наоружани, кренули су предвођени Потером који је још доливао уље на ватру:

– Најбоље ће бити ако тај пас заглави у борби... Још је боље ако његов ранч изгори. Ако неко од вас спасе нешто од вредности – његово је... Само, о томе ником не говорите!

Кад су банули на улаз Роузовог ранча, двојица каубоја покушала су да их зауставе. Почела је бесомучна пуцњава. Пинкни Роуз се у том тренутку затекао ненаоружан поред корала с говедима, а с њим је био само предрадник каубоја Флојд Ципс. Спазили су како гомила наоружаних људи опкољава кућу и проваљује унутра. Касно је да отрче тамо и ватром одговоре на ватру. Роуз је био одузет од ужаса и беса. Сналажљиви Ципс наговорио га је да се мане било каквих покушаја, него да се завуче у гомилу дрва за ложење. Он га је затрпао с неколико цепаница и затим побегао у оближњу шуму.

У том тренутку Роберт Потер је, с наоружаним земљорадницима, упао у дневну собу и издрао се на Роузову згрануту жену која је до тог часа мирно седела у фотељи:

– Где је Роуз? Где је то ђубре?

После неког времена жена се прибрала и љутито му одбрусила:

– Срећа твоја што није овде... А сад, напоље, кукавице!

Али, Езекија Џорџ наби јој цев револвера у ребра и дрекну:

– Где је Роуз, бабетино? Говори!!!

Жена га је само разрогачено гледала. Љутити Езекија спазио је леп писаћи сто са великом фиоком. Прискочио је и повукао, али сто је био закључан. Испалио је један метак у браву и извукао ладицу. У њој, на жалост, није било новца, већ само један џепни сат. Џорџ опсова и стрпа сат у џеп, иако га је Потер опоменуо да то остави.

– Важније је да сад нађемо Роуза – подвикнуо је хушкач и са осталима јурнуо у двориште. Напољу је већ био мрак, па Потер нареди да се потпале дрва како би имали бољи преглед околине.

Гомила је за час планула и сад је сваки кутак дворишта био видљив. Али – нигде никога.

– Умакао нам је! – закључи Потер и опсова. – Хајдемо назад!

Сваки од седамнаесторице из потере зграбио је шта је коме пало под руку – а било је ту разног алата, бурића, коњске опреме – па нестадоше у ноћи.

Џорџ – оловни рудник

Запаљена дрва буктала су све јаче, а скривени Роуз осећао се као у паклу. Кад више није могао да издржи јару и кад су руке, којима је штитио лице, почеле да му цврче, излетео је као тане из свога склоништа. Рачунао је да је ипак боље да умре „у чизмама" него да заврши као чварак. Но, кад је видео да од нападача нема никога, осоколио се и ушао у кућу, онако гарав, испечен и избезумљен. Из мрака су измилели и његови каубоји, па кад је Роуз истрчао са два револвера за појасом и тешком двоцевком у рукама, одмах су послушали његову команду.

– На коње! За мном!

Јахали су трагом нападача и пред зору избили на обалу Сода језера, у близини Потерове раскошне куће на ранчу. Пинкни Роуз је сад опет био капетан: са своја три човека није хтео да се отворено супротстави гомили Потерових пљачкаша, него је одлучио да заузме бусију и чекају.

...ћ добро одскочило и ... се на вратима Поте... ...авио Езекија Џорџ, ...дуо од неспавања и ... је несуђени сена...

... се, вуцибатино!

...времено је испалио оба хица ...оје двоцевке и Езекија паде као клада. Ипак је имао среће. Преживео је и од тада у покрајини Харисон био познат као Џорџ Оловни Рудник...

Роберт Потер није добио никакав надимак. Под хицима капетана Роуза и његових каубоја заждио је кроз прозор са задње стране куће покушавајући да се сакрије у трсци на обали Сода језера.

Каубоји су остали да мотре на врата и прозоре куће. Роуз је јурнуо за Потером, па и он нестаде у трсци. Дуго се отуд није чуо ни шушањ, а онда на једном месту висока трска поче лагано да се повија... Роуз је пажљиво нанишанио и опалио. Из трске се разлегао јаук, онда се опет све умирило.

После два дана на супротној обали Сода језера пронађен је леш бившег министра Роберта Потера, а за бившим капетаном Пинкни Роузом сада је кренула група Тексашана, не баш расположених да ухвате бегунца, које је предводио нови шериф.

Тако је прошло неколико дана. А онда је у Остину ухваћен прави убица претходног шерифа и двојице ранчера. Већ сутрадан Пинкни Роуз се сам пријавио судији. Био је ослобођен кривице за смрт Роберта Потера.

– Роберт Потер је лажно оптужио капетана Роуза – гласило је образложење пресуде. – Капетан Роуз је убиством клеветника опрао своју част, што значи да је убио у самоодбрани!

У Тексасу је овако схваћена правда била у сагласности са неписаним „кодексом части". Али, велики енглески књижевник и моралист Чарлс Дикенс, који се баш тада нашао на путу по Америци, згрануо се кад је чуо за овај случај. У својим белешкама он је с гнушањем осудио „ужасне обичаје те земље"...

Д. Брандон

Илустровао: Брана Јовановић

Илустровао Драгутин Њежић

БОЛЕСТ СТИЖЕ ИЗ ДУБИНЕ!

Тек што је патролни чамац на ком сам се налазио стао уз пристан, појавио се командант луке Задар. Не сећам се више како се звао али памтим да је био строг, правичан и врло предусретљив.

– Слушај – обратио се нашем командиру – мештанима је ту негде запела мрежа кочарица, дај, помози им да је изваде.

– Без бриге, друже команданте – одговорио је овај. Није било први пут да добије овакав задатак: од ослобођења је прошло само пет година и земља се још није опоравила од ратних разарања а већ се нашла, после резолуције Информбироа, под економском блокадом. Све што смо имали било нам је драгоцено па тако и мрежа задарских рибара.

Још док смо пловили ка месту где им је кочарица запела, одлучено је да се у воду спусти мој друг Спасоје Ненадић кога смо звали Сале. Одмах је почео да облачи ронилачко одело, тако да је био потпуно спреман кад смо стигли на лице места. Прво смо измерили дубину: износила је преко 50 метара али Салета то није забринуло. Он је са одличним успехом завршио прву послератну школу за рониоце и курс за дубинско роњење.

Било је скоро подне кад је заронио. Дуго се мучио да откачи мрежу која се, на несрећу, запела у остатке бомбардера обореног у току рата. Вредела је пуно и знао је шта значи рибарима. Међутим, није могао ништа да уради: тешка срца је одустао.

Хоћу да једем!

Приликом израњавања ронилац мора строго да се придржава одређене процедуре јер му од ње зависи живот. Сале је то добро знао и зато је без поговора извршавао наша упутства. Стао је на степенице које смо му спустили па смо га, заједно с њима, подигли до 21. метра. Ту је остао неко време а онда

ПРОШЛА ЈЕ ПОНОЋ КАДА МЕ ЈЕ САЛЕ ПРОБУДИО. САМО ЈЕ РЕКАО: – ХАЈДЕМО. – ГДЕ, НИЈЕ ТРЕБАЛО ДА МИ КАЖЕ. УСТАО САМ И БРЗО ПРОБУДИО КОМАНДИРА...

смо га попели на 18 метара. И тако, мало помало, стигао је и на само 3 метра од површине где је требало најдуже да се задржи. Ова рекомпресија је сваком рониоцу најтежа, најдосаднија и најмрскија јер све време лебди и само повремено направи по неколико покрета.

Кад је и то завршено, Сале је изронио и уз нашу помоћ ослободио се ронилачког одела. У Задар смо стигли касно по подне и одмах отишли у мензу. Били смо мртви гладни и за тили час смо слистили све што су ставили пред нас. Иако сам сав био обузет јелом, ипак сам у једном тренутку приметио да се Сале згрчио. Међутим, он сам као да то није осећао. Халапљиво је јео даље. Био је већ при крају кад му је испао нож из руке, капци се склопили а усне стисле. С њим није све у реду, помислио сам али ништа нисам рекао. Изишли смо и кренули назад ка пристаништу. Кад смо пролазили поред хотела „Београд", предложио је:

– Хајде да свратимо и поједемо нешто, још сам гладан.

– Па, пре пет минута смо ручали! – успротивио сам се. Међутим, Сале је толико наваљивао да сам на крају пристао да уђемо.

Чим смо сели, наручио је бечке шницле и пиће али ништа није ни такао. Ја такође. Не само збо тога што сам био сит, него што сам почео да се бојим за Салета. Било је сасвим очигледно да му није добро а знао сам и због чега. „Хватала" га је кесонска болест до које долази услед пребрзог прелаза из атмосфере повећаног притиска у средину са нормалним притиском. Симптоме (болове у мишићима, одузетост, несвестица) препознао сам јер сам их једном приликом и сам имао: у рекомпресионој комори провео сам тада пуних 16 сати.

Превише је плитко

– Готов си, ухватила те кесонска, хајдемо одмах на баркасу! – почео сам да вучем Салета.

– Ма не будали, човече! Ништа ми није, само ми се мало спава.

Међутим, ја нисам попуштао. Успео сам да га одведем на баркасу. Чим смо ушли у кабину, Сале је однекуд извукао пола боце ракије, насуо у њу доста шећера, искапио све и отишао да легне. Мени сан није долазио на очи, али сам остао на кревету поред његовог.

Било је око поноћи кад ме је Сале ухватио за руку и рекао: „Хајдемо!" Где, није требало да ми каже. Устао сам, пробудио командира и рекао му да треба што пре да исловимо. Али, у међувремену је почео да дува јак ветар и није долазило у обзир да било где кренемо: зато смо одлучили да га у воду спустимо у самој луци. Обукли смо га у ронилачко одело и почели да спуштамо. Сале више није могао да издржи болове: јаукао је. Ти његови крици били су нешто најстрашније што сам икада чуо: дошло ми је да побегнем главом без обзира, али нисам. Морао сам да му помогнем. Само неколико минута пошто смо га спустили, било нам је јасно да Салету овако нећемо помоћи: дубина воде у луци није била довољна. Одлучили смо да га извадимо и припремимо за транспорт на острво Зларин где је био усидрен брод „Лабин" на којем се налазила једна рекомпресиона комора.

Како на баркаси нисмо имали чамац, а времена за губљење није било, скочио сам у воду и отпливао до обале да бих телефонирао из хотела. Међутим, улазна врата су била закључана па је потрајало док сам успео да пробудим портира: онако мокар показао сам му на телефон. Чим сам добио везу, објаснио сам у чему је ствар и замолио да нам одмах пошаљу кола хитне помоћ: међутим, дежурни лекар је захтевао да Салета доведемо у болницу. Ја сам знао да му тамо не могу помоћи па сам прекинуо везу и решио да се обратим команданту луке.

Посета команданта

Пошто сам био бос и мокар, трчао сам нечујно па ме стража није чула а кад су ме спазили, уперили су оружје у мене. Сав очајан, муцајући, почео сам да им објашњавам да не смем да губим време. Једва смо се некако споразумели па су позвали дежурног официра. Одмах је телефонирао команданту. Овај је позвао војну болницу и наручио не једна већ двоја кола и торпедни чамац који је требало да чека у Скрадину и пребаци Салета на „Лабин". Док сам ја изишао из команде, кола су већ била ту. Другови са баркасе уносили су Салета у њих. Он је трпео ужасне болове и испуштао језиве крике. Како му је, једино сам ја могао да знам. Други, срећом, никад нису имали кесонску болест. Чим су га стрпали у ауто, возач је дао гас и јурнуо у ноћ. Да ли ће стићи на време? Хоће ли остати жив, без последица?

– Оли се ти пресвућ, ил' се мислиш смрзнут? – упитао ме је командир.

Тек тада је почело да ми бива хладно: био сам потпуно мокар, бос. Почео сам да се тресем. Одвели су ме на баркасу и дали суво одело. Остатак ноћи сви смо провели будни.

Рано пре подне дошао је лично командант луке и рекао нам да више не треба да бринемо: Сале је на време стигао до коморе. Опасна кесонска болест, која у тежим случајевима може и кобно да се заврши, није на њему оставила никакве последице: свој радни век провео је и завршио као ронилац и сада живи у Бару.

Бошко Стојановић

НА СУПРОТНИМ СТРАНАМА II ДЕО

ЦРТА: СЛАВКО БЕШЛИЋ
ПИШЕ: ЗВОНИМИР ФУРТИНГЕР

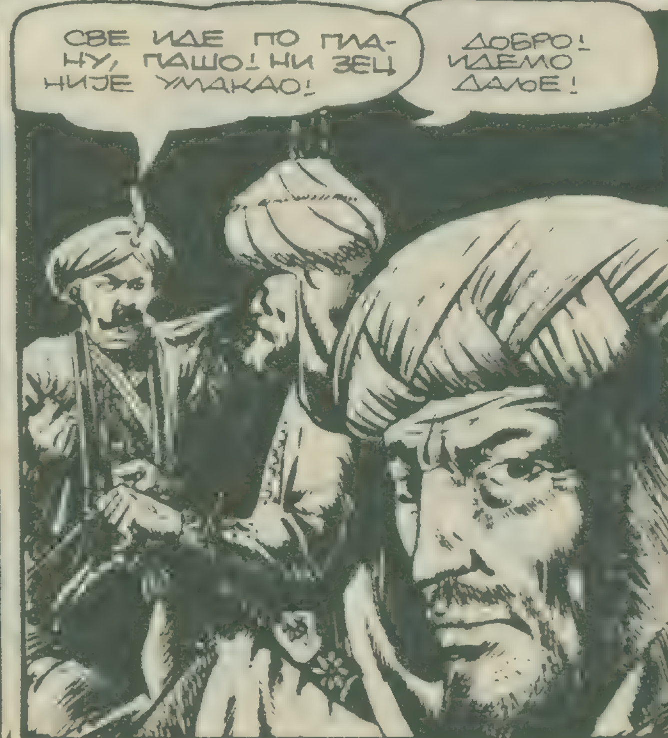

КРОЗ ИСТОРИЈУ ЦЕТИНСКЕ КРАЈИНЕ

На свим бојиштима у Цетинској крајини Турци су последњих дана јула 1715. наилазили на велики отпор. Тако, рецимо, на путу крај села Мућа пресрели су их пастири и војска и присилили их да преко Неорића пребегну у Сињско поље. Друге чете Турака, око 2000 војника, кренуле су према Дрнишу. Нису успели да га освоје, иако је ту пало преко 600 војника.

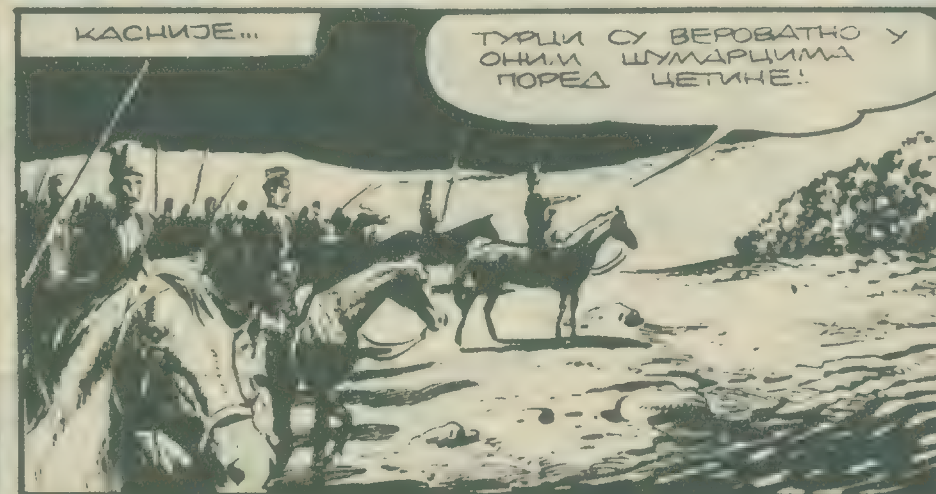

Један одред Турака напао је и Врлику. После три дана опсаде, заузео је тврђаву изнад вароши и, како је још раније пала Чачвина и мала кула на Гардуну, Турци су концентрисали своје нападе на Сињску тврђаву.
За то време општи провидур Емо настојао је да осигура Сињ оружјем и храном.
Тако је, рецимо, харамбаша Филиповић 18. јула донео нешто пушака и муниције у град, а стотину пушака за цетинске Крајишнике донео је харамбаша Жанко из Сплита.

Већ четвртог августа браниоци Сињске тврђаве угледали су на свим брежуљцима бројну турску коњицу, пешадију, барјаке.
Сутрадан, коњица је прешла Цетину и улогорила се у Сињском пољу под тврђавом.
Ускоро је у утврђење стигао турски курир и затражио предају града.
Ако Сињани на то не пристану, запретио је да ће варош бити разнесена топовским ђуладима.

Провидур Балби је зато 21. јула 1715. године издао проглас.
У њему је сердарима и харамбашама наређено да своје људе држе у приправности, а онима који се буду истакли у одбрани града обећао је земљу.
У тим првим борбама водили су се и појединачни јуначки мегдани под Сињском тврђавом у којима су се истакле сињске делије.
Међу њима били су Филип Ловрић Дуги и његов син Грго, који су ту храбро погинули.

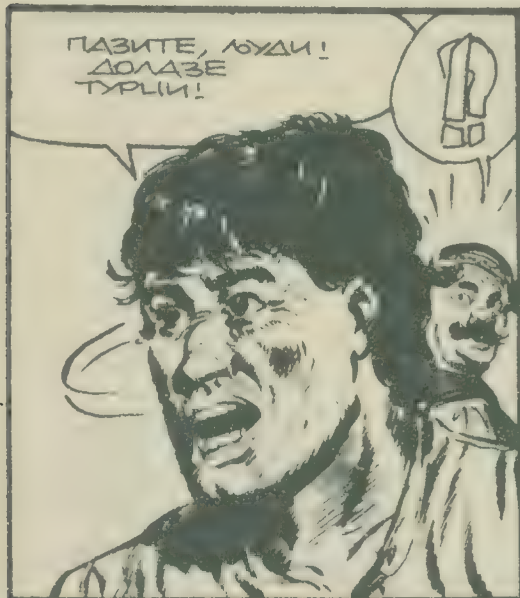

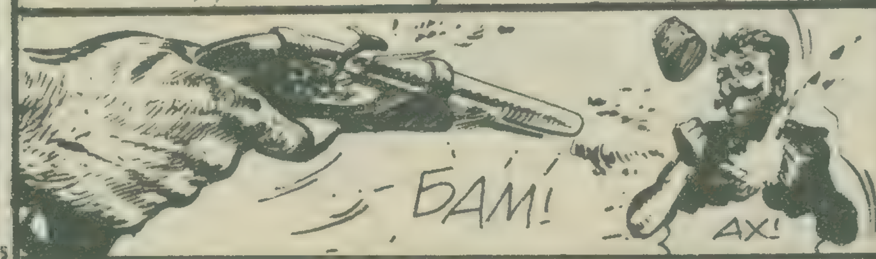

Мехмед-пашина уцена је одбијена и Сињским пољем проломили су се први топови. Од осмог до тринаестог августа турски топови немилосрдно су тукли град. Унутрашњи део тврђаве био је напола срушен, али новосаграђени делови успешно су одолевали.
У тој топовској паљби Сињанин Иван Шимић–Гулић успео је да једним хицем уништи топ који је тукао главну кулу.

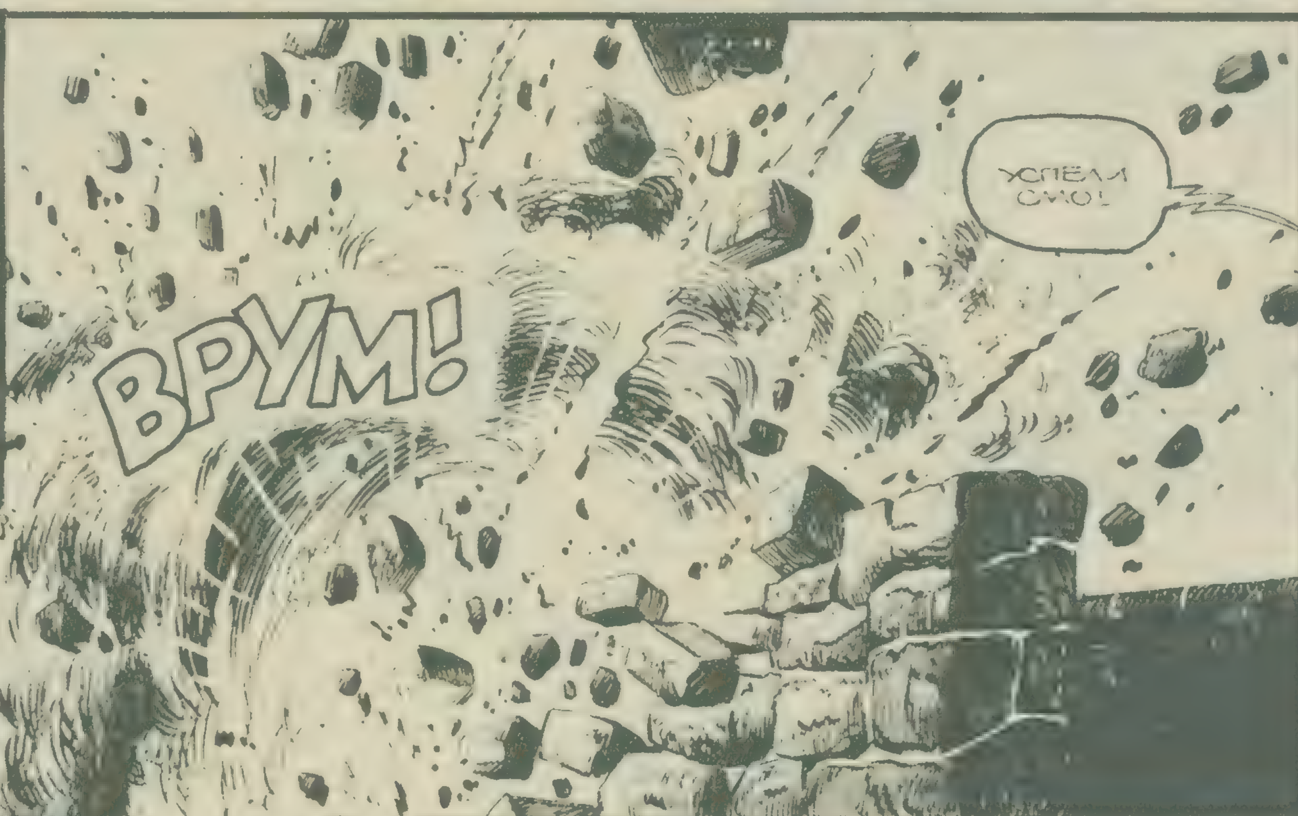

Како су зидине биле већ прилично оштећене и на доста места испуцане, у праскозорје 14. августа, Турци су навалили са свих страна.
„Напад је био силан", писао је један очевидац „непријатељ је брзо дошао до зидина."
Турски војници кукама су се ухватили за зидине и покушали да се попну.
Тај жестоки напад трајао је више од три часа, али су бранитељи одолевали.
Све се у граду прихватило оружја.

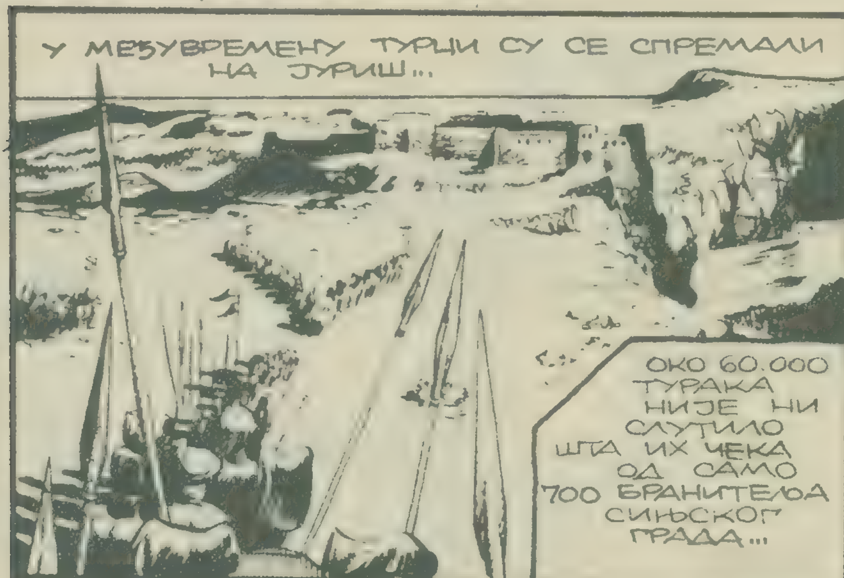

У архивима сињског и шибенског самостана постоји веома исцрпан дневник опсаде који је написао непознати млетачки часник.
Он је укратко али верно описао драматичне тренутке борбе око Сињске тврђаве.
Та борба била је изузетно тешка јер су се сукобиле неједнаке снаге: велика турска војска и око 700 Сињана.
Било је ту и жена и деце који су се склонили у нападнуту тврђаву.

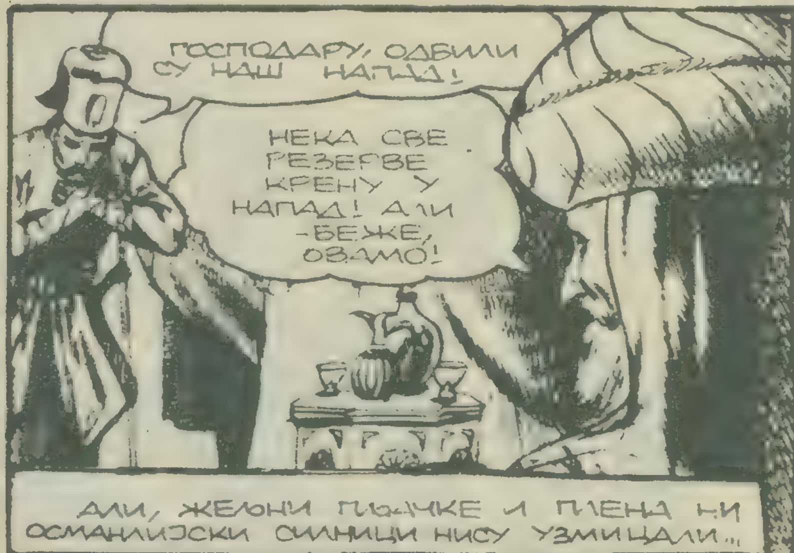

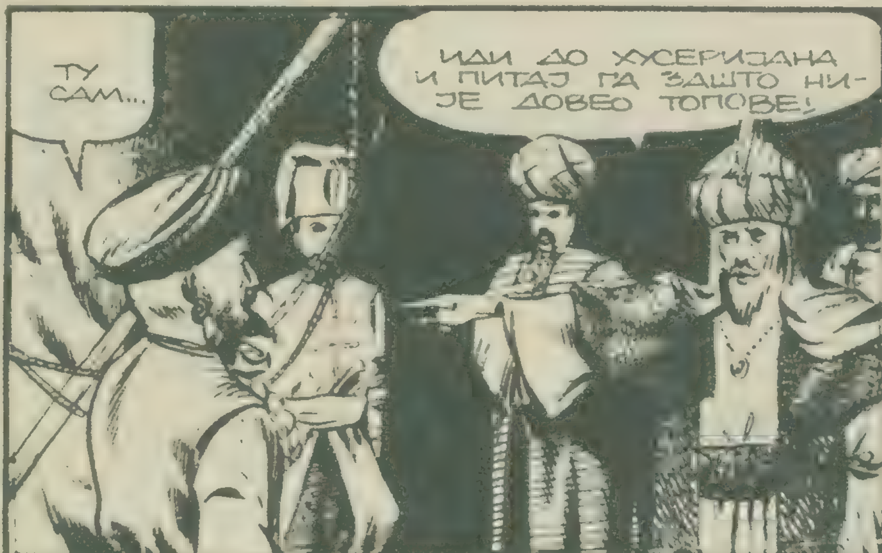

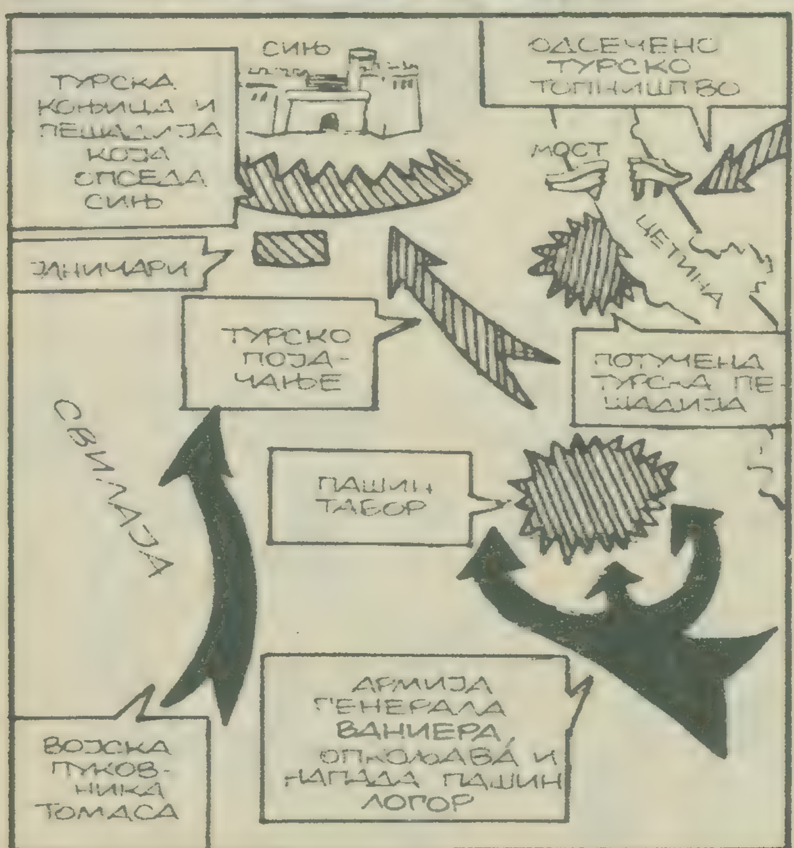

После неуспелог јуриша настала је међу турском војском пометња.
Многи војници почели су безглаво да беже упркос покушају турских паша да их спрече у томе.
Топови су ипак и даље читавог дана тукли град али смањеном јачином.
Седам стотина бранитеља није посустајало...

Када су Турци схватили да су под Сињском тврђавом изгубили много војника и оружја, почели су да се повлаче преко Цетине и, како каже писац дневника, „више није било непријатеља око тврђаве ишаране црним мрљама барута и црвеном бојом проливене крви." Турска војска је тако испред Сиња оставила знатну количину ратне опреме.
Према млетачким изворима, непријатељ је имао само 3000 рањених, док се о броју мртвих не зна ништа поуздано.

СУЗБИЈЕНИ СА СВИХ СТРАНА НА УСКИ ПРИОБАЛНИ ПРОСТОР РЕКЕ ЦЕТИНЕ, ТУРЦИ СУ ПОСТАЛИ ЛАК ПЛЕН...

БАНГ!

Турци су тако заувек напустили Сињ и Крајину.
Од турског напада Сињ и околина су тешко настрадали.
Бранитељи су имали 39 погинулих и 52 рањеника. Многа села била су опљачкана и попаљена.
Цела летина у околини Сиња била је уништена.
Сам град био је тешко оштећен и разрушен.
Када је генерални провидур Емо дошао у Сињ, био је запрепашћен призором.

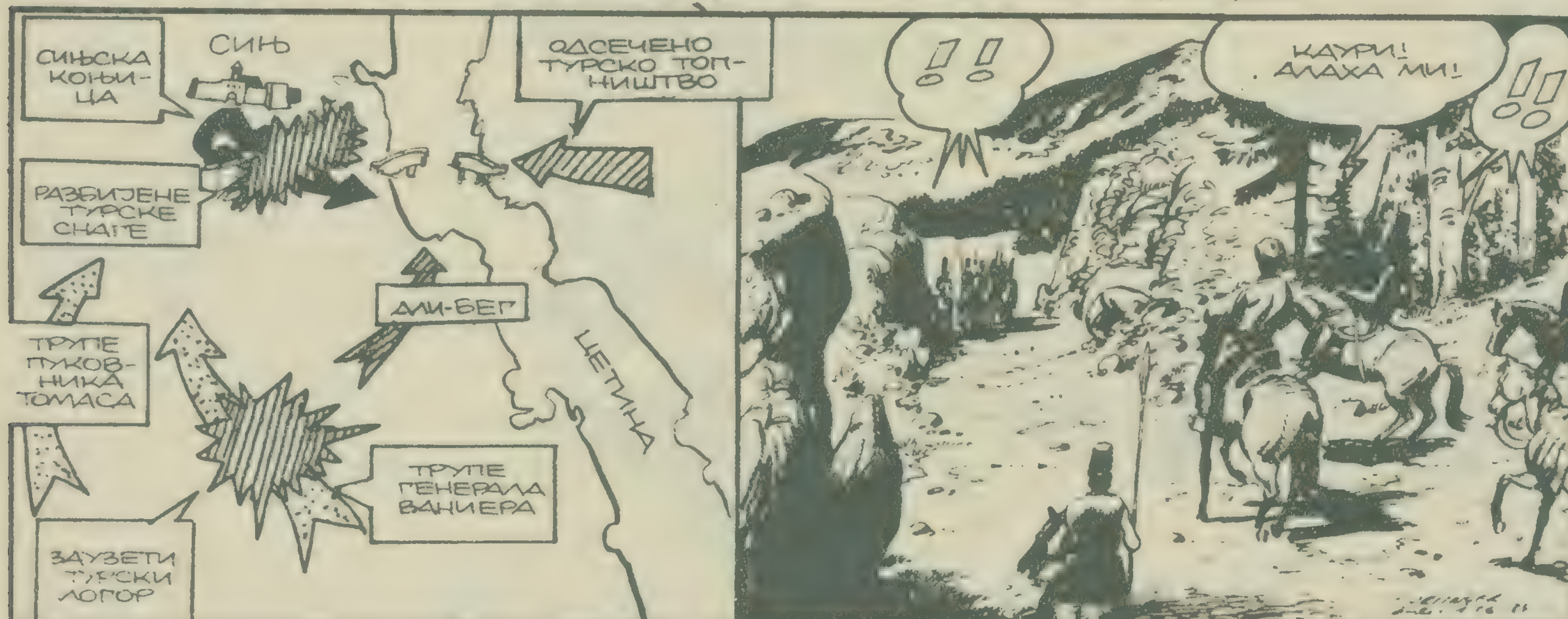

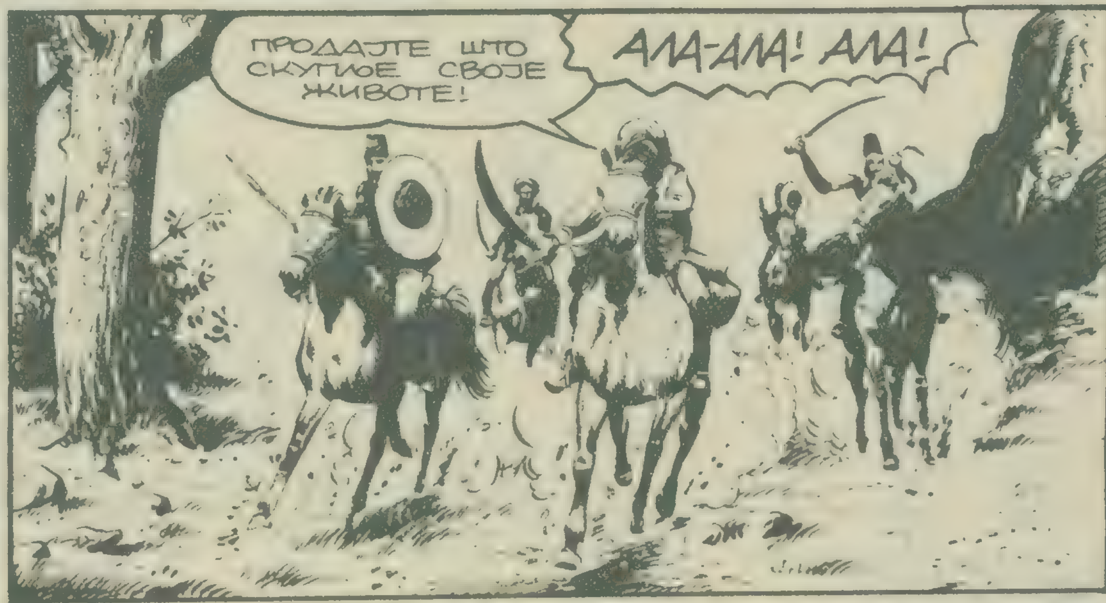

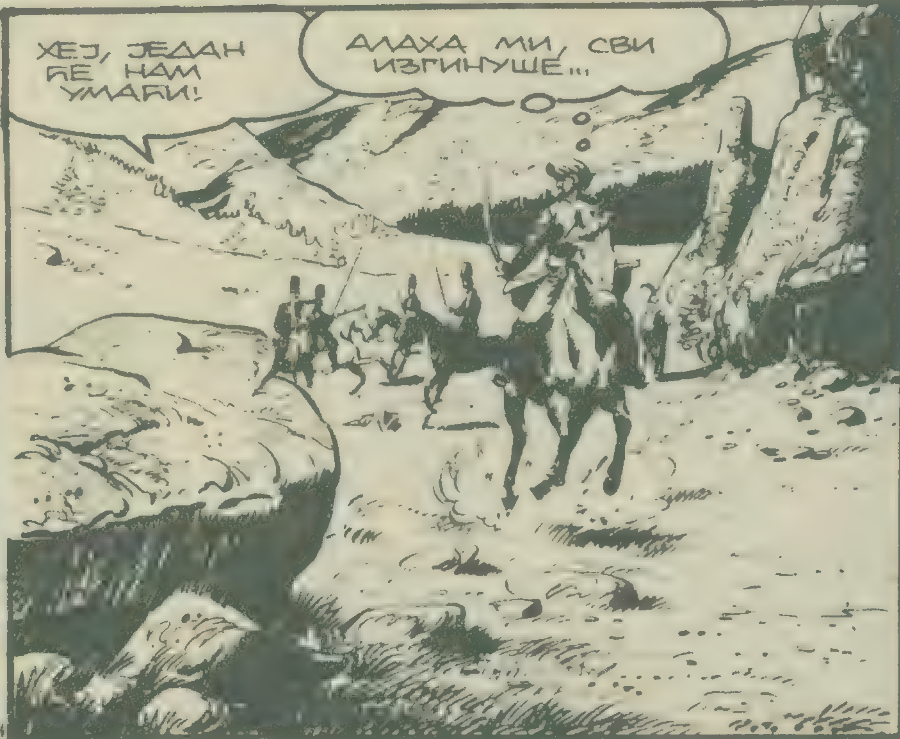

Емо је тада написао:
„Био сам изненађен када сам ушао у тврђаву и видео да су све куће, касарне и зграде претворене у гомилу рушевина. Сам зид и палисаде били су јако оштећени од топова и бомби. Пре ће бити потребно да се град поново сагради него да се обнови."
Нападом на Сињ турска офанзива је престала.
Прва година рата завршена је повлачењем Турака на полазне положаје.

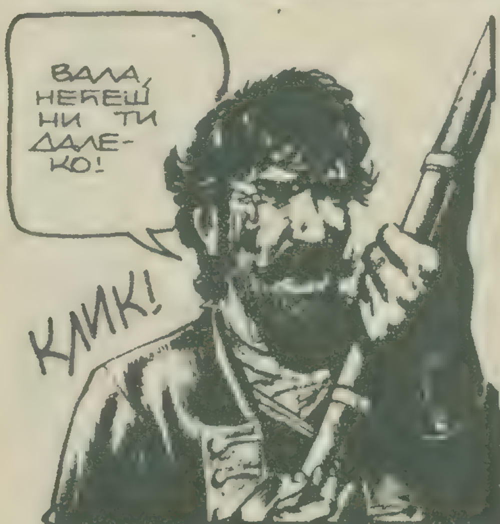

Турски напад на Далмацију, имао је врло тешке последице. Жетва је била уништена, а година је слабо понела. Народ је умирао од глади, а за стоку није било ни сламе ни сена.
Да би несрећа била већа, дошло је пролеће са снегом.
Свет је јео траву, корење, кору са дрвећа, једном речју – свашта.
Кад би Млечани и поделили нешто жита, људи су га јели онако сирово, јер су били толико гладни да нису могли да сачекају да га спреме.

И поред страдања Сиња и околине, Крајишници су несумњиво били победници.
Да би поколења чувала успомену о борби својих прадедова, Сињани су, као симбол храбрости, јунаштва и човечности утемељили Алку, витешку народну игру.
Алка има своје корене још од давнина и то не само у Сињу већ и у другим далматинским градовима, као рецимо у Макарској, Имотском или Задру, али у данашњем облику она се изводи од 1715. године.

Осам година, од 1806. до 1814, Алка се није одржавала јер ју је забранио Наполеон Бонапарта. У то време он је склопио савез са Турцима који су били на овом подручју. Сињани су се побунили, па су им Французи 1809. срушили чувену тврђаву. На свакој Алци, већ 270 година, у свечаној поворци, проводи се „едек", турски коњ без јахача. Он, као симбол сињске победе и турског пораза, носи штит и оружје побеђеног Мехмед-паше.

ТЕ НОЋИ СИЊ ЈЕ СЛАВИО ПОБЕДУ НАД ТУРЦИМА...

ЧЕСТИТАМ, ВОЈВОДО! ИМАТЕ СЈАЈНЕ ЉУДЕ!

УРАА!

УРА!

ДА, ГЕНЕРАЛЕ! СВЕ СУ ТО ПРАВИ ЈУНАЦИ! ТУРАКА ЈЕ БИЛО ДЕСЕТ ПУТА ВИШЕ НЕГО НАС!

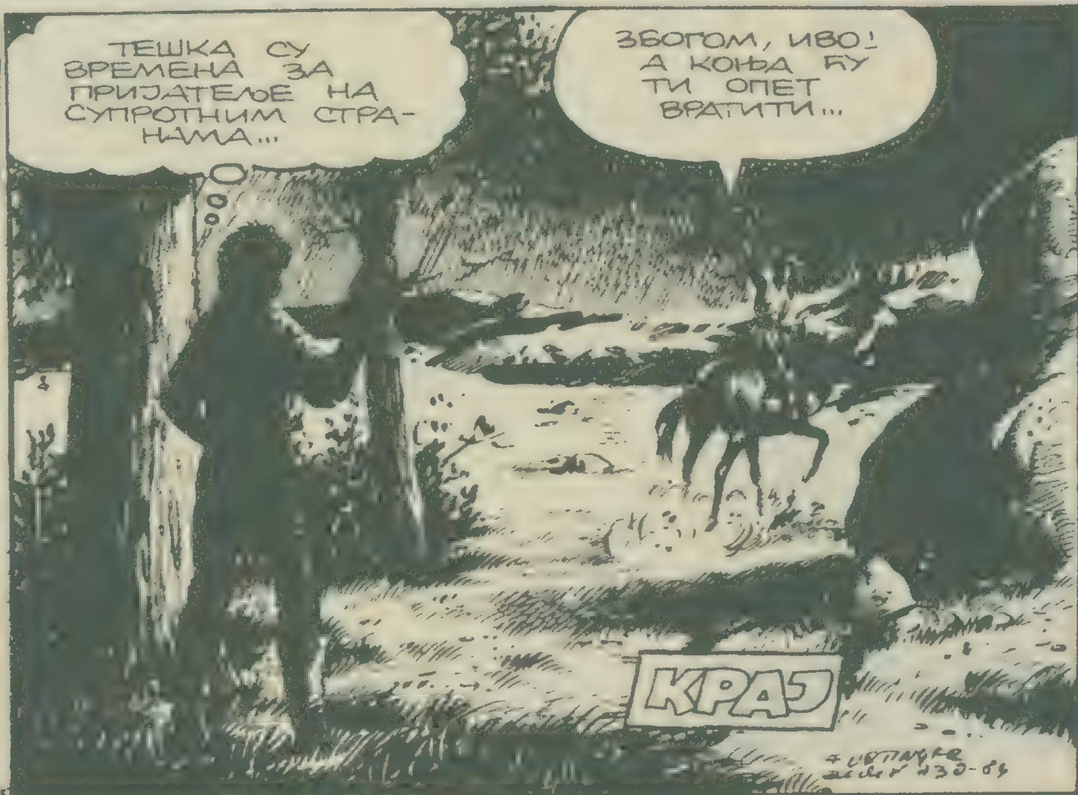

ОВА ПРЕДСТАВА ВРАТИЋЕ ВАС У ВРЕМЕ ОКРШАЈА РИЂОКОСОГ И ЦРВЕНОКОЖАЦА. ГЛЕДАЋЕТЕ ПОНОВО, АЛИ МАЛО ДРУГАЧИЈЕ, ДРАМУ ГЕНЕРАЛА КАСТЕРА.

БЕБЕ НЕ ВОЛЕ РУЖНЕ ЉУДЕ?

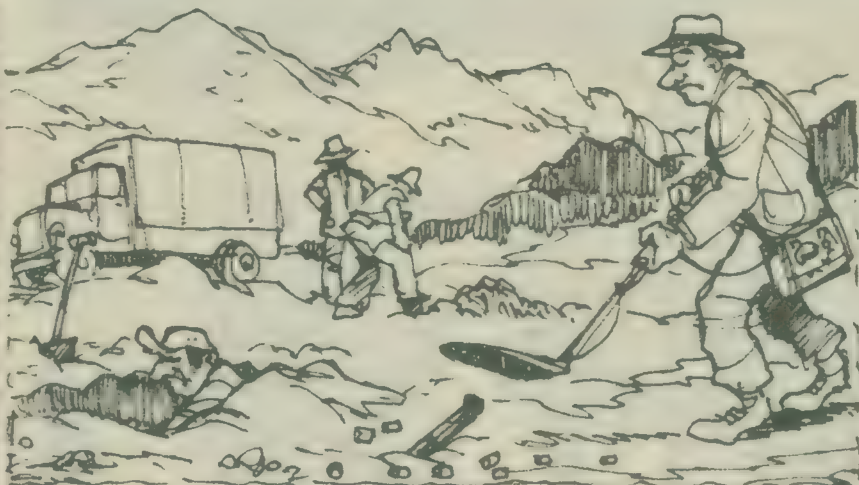

КАСТЕРОВА ПОСЛЕДЊА БИТКА

Риђокосог генерала Кастера и његових 250 бораца из Седмог коњичког пука 25. јуна 1876. буквално је прегазио индијански вођа Луди Коњ са својим ратницима. Све до пре две године историчари су овај догађај тумачили овако: генерал Кастер био је савладан од бројно надмоћнијег непријатеља, супериорнијег у познавању војне тактике и наоружаног искључиво луковима, стрелама и томахавцима. Али, пре две године, у Монтани, на простору на коме се некад одиграла ова битка, а данас је меморијални парк, један немарни туриста бацио је опушак цигарете и изазвао пожар. Изгорело је 360 хектара густог жбуња које је одвајкада прекривало овај терен. Сада су археолози ступили на сцену и оголело тло почели да испитују детекторима. Открили су хиљаде предмета: прстења, чизама, дугмади, новчића из 1870, мамуза. Али, откриће које их је највише заинтересовало биле су чауре и меци. Знало се да је америчка војска била снабдевена пушкама „спрингфилд", које су морале да се пуне после сваког пуцња и револверима „колт", а археолози су пронашли чауре и метке за друге типове пушака, међу њима „винчестерке" са 16 метака и „хенријевке" са аутоматским пуњењем. Значи Сијукси и Чејени били су наоружани најсавременијим оружјем тога времена. Набављали су га од препродаваца – на црно.

Тако је легенда о генералу Кастеру и његовој херојској борби, прса у прса с Индијанцима, којих је, једноставно, било премного да би их савладали, пала у воду. Права истина је да су их Индијанци савладали у борби ватреним оружјем.

Данас Индијанци племена Кро, чија се земља граничи са овим меморијалним парком, названим „Кастерово бојно поље" траже да се оно прекрсти у „Бојно поље Лудог Коња". Јер, нема тог бојног поља које се зове по ономе ко је битку изгубио.

КО БИ РЕК'О?!

Генерал Кастер био је риђ. Он је само један од бројних познатих људи које је природа обдарила косом боје шаргарепе. Ево имена неких:

1. Сара Бернар
2. Винстон Черчил
3. Наполеон
4. Нерон
5. Виљем Шекспир
6. Кетрин Хепберн
7. Тицијан
8. Марк Твен

СВЕТ У КОМЕ ЖИВИМО

Податак да је цивилизованом човеку за живот потребно 80 литара воде дневно, да на Мадагаскару троши 5,4 литара воде, а у САД 500 литара дневно, заинтересовао би и Риплија. Такође су и цене воде на разним местима различите. Док 100 литара воде сумњивог квалитета у земљама Трећег света стаје 20 долара, иста количина воде врхунског квалитета у развијеном свету стаје 10 центи, дакле, двадесет пута је јевтинија!

УПОЗНАЈТЕ РОБЕРТА Л. РИПЛИЈА (1893 – 1949)

Роберт Л. Рипли, амерички писац и карикатуриста, сматра се за највећег ловца на необичности свих времена. Кад је био на врхунцу славе, његове карикатуре „Веровали или не" видели су милиони људи, јер су се појављивале у редовним рубрикама у око три стотине листова у тридесет и пет земаља и имале више од двадесет и пет милиона читалаца. Оне су излазиле у књигама са фантастичним тиражима. Кад је Рипли умро, 1949. године, његови следбеници наставили су да издају „Веровали или не", све до данашњих дана. Рипљијева пасија за све оно што је истинито али невероватно била је управо „рипљијевска"!

СВАКО ИМА СВОЈ УКУС

Према истраживању Института за развој човека у Берклију, у Калифорнији, сви ми имамо урођени естетски осећај који даје велике предности ономе што се обично зове „класична лепота". То се примећује већ код беба, тврде стручњаци после испитивања 61 бебе старе између 3 и 6 месеци. Оне су биле суочене са 12 пари црно-белих фотографија људских лица. У сваком пару било је једно лице проглашено, од двеста педесет одраслих, за „лепо", и другхо за „ружно".

Бебе су готово без изузетка показале да им се много више свиђају „лепа" лица. У њих су зуриле око четири секунде, док су од оних ружних окретале главу после два секунда. Дечаци су поглед дуже задржавали на женским лицима, док девојчице нису давале неке посебне предности одређеном полу.

Ова испитивања никако не доказују да су деца чији су родитељи лепи срећнија, него да и бебе, као и одрасли, воле складне облике!

ТРИК С ВОДОМ

Напуните једну од две пластичне чаше водом. Ону која је остала празна ставите поврх оне с водом, па свечано изјавите да сте у стању да попијете воду из доње чаше а да ни једну од чаша не додирнете рукама.

Ево како ћете то учинити пред публиком. Прво узмите горњу чашу тако што ћете је стегнути између браде и груди и измаћи се, а затим доњу ухватити зубима и подићи. Остаје вам још да се пажљиво извијете уназад и сручите воду себи у грло!

Мила и Тимоти Бајфорд

ЛУ ПО МОДИ 19. ВЕКА
ЛУ И КИШОБРАН ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ. ХАЉИНЕ, ШЕШИРЕ И ЦИПЕЛЕ НЕ ЛЕПИТЕ НЕГО ИСЕЦИТЕ.
Цицин кутак
1878.
1811.
1890.
1833.
1878.
1811.
ЗАСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА
1878.
1833.
ОДСЕЦИ ОВАЈ ДЕО
1833.
1833.

КАД СУ ЛЕКАРЕ КАЖЊАВАЛИ СМРЋУ

ПАРАЦЕЛЗУС ПРОТИВ ЦРВЕНИХ ОГРТАЧА

НАКОСТРЕШЕНИ ЖАНДАР КОГА СУ ПОСЛАЛИ ДА УХАПСИ „ОПАСНОГ" ЛЕКАРА, ОЧЕКИВАО ЈЕ У ЛАБОРАТОРИЈИ ХОРДУ РАСПОЈАСАНИХ ЂАВОЛА. А НАШАО ЈЕ САМО ЦЕДУЉИЦУ С РЕЧИМА: „КО МОЖЕ ДА ОСТАНЕ САМОСТАЛАН, НИКОМ НЕ СМЕ ДА СЕ ПРЕДА!"

У соби се смрачивало. Дезидеријус Еразмус је стајао крај прозора. Чинило му се да губи тло под ногама. Толико је био опхрван страшном немоћи.

Његов пријатељ Фробенијус сигурно ће умрети ако он не дозволи да она три намргођена типа учине шта су наумили. Уосталом, та три озбиљна старца кукастих носева, обучена у широке црвене огртаче, била су већ дубоко увређена. Они, три најбоља лекара у Базелу, знали су, више него сигурно, да штампару Фробенијусу што пре треба одсећи ногу. Друге није било. Или нога, или живот.

Берберин је већ сатима седео у углу собе и нервозно се мешкољио. Ово се не памти! Да се неко усуђује да противречи и једном од ова три господина! Он опет узе ножеве и маказе и поче да их загледа. Одлично наоштрени. Уосталом, и берберин је био првокласни мајстор. Базел за бољег није знао.

Ето, за господина Фробенијуса било је припремљено све најбоље. А Еразмус – оклева.

– Можда тај Парацелзус... – оте се Еразмусу. Лица умне старе господе још више се смрачише, а Еразмус се угризе за усну. Као последњи празноверац, он – један од најученијих људи у Базелу – у овој ситуацији почео је да верује у приче простог света – о Парацелзусу из Хохенхајма који лечи без ножа. Толико му је било жао пријатеља!

Зачуо се топот копита. Еразмус приђе прозору. И – разочара се. Био је то слуга који је пошао по доктора Парацелзуса.

Некаква протува такође је била с њим. Побогу, тај момак је почео са сваким да се дружи!

Еразмусу је сад све било јасно. Оде нога!

Није више ни ослушкивао кораке уз шкрипаве степенице. Само је хватао дах...

Слуга је стајао пред њим. И говорио.

– Парацелзус...

Други јахач, ситан, обучен као беспосличар, већ је нешто петљао око Фробенијусове ноге. Три стара црвена лешинара се згрозише. Устадоше и пођоше. Берберин покупи алат.

– Шта је господо?! Мислите, ако нисам обучен у црвени свилени плашт да не знам да лечим. Напоље с тим ножевима!

Мали човек већ је самоуверено владао до тог трена врло мучном ситуацијом. Послао је дечка да у апотеци накупује некаквог корења.

Које си школе учио?

Онда га је кувао, сецкао, цедио, преливао, загревао, хладио. Парацелзус затражи нове чаршаве, па после момка по пилећи измет...

Три недеље касније штампар Фробенијус је стао на ноге.

А прича о Парацелзусу чудотворцу раширила се Базелом као пожар. Народу је било драго. Његов херој је победио и смрт и уображену медицину „оштрог ножа, клистира и пуштања крви".

Фробенијус је после данима слушао Парацелзуса:

– Свака рана има и свој лек, уметност је само наћи га у природи и њиме напасти ту трулеж!

Водио га је у своју лабораторију. Нека бела со мењала је, на његове очи, боје и укусе као од шале. Фробенијус је питао оно што би свим људима оног времена прво пало на памет пред одличним алхемичаром:

– Господине, можете ли да направите злато?

Парацелзус се смејао.

– Зар има вреднијег злата од лекова?!

Задивљени Фробенијус одвео га је у градски савет. Старци из градских власти свашта су га питали. Које је школе учио, које је књиге читао...

Он је цинично говорио о својој дипломи из Фераре. Рече да му је отац био надалеко знан лекар, да је слушао многе познате лекаре. Али, није ту нашао овај наук. Топло је приповедао о мудрим монасима. Путовао је Италијом, Француском, Шпанијом, Холандијом, Пруском, Енглеском, Мађарском... И није медицински наук само код оних што мисле да све знају. Много је научио од Цигана, сељака, вештица, луталица, пустолова...

Понудили су му да буде први градски лекар и да на високој школи учи младе лекаре својим вештинама. Парацелзус је ћутао.

– Добро, господо. Прихватам. Али плашим се да ћете се горко кајати.

Када је држао приступну беседу, пола Базела је дошло да чује.

– Доста је те медицине која ништа друго не зна осим да одсече оболели део тела! Основа мог учења су филозофија, астрономија, алхемија и етика.

Читав космос у човеку

Народ је схватио да се дешава нешто сасвим ново. Студенти су били одушевљени. Људима из градског савета све више се чинило да су направили добар потез.

На средини градског трга Парацелзус је спалио класичне медицинске књиге. Светина се лудо забављала. Историја је забележила: било је то 1527 године.

Професори и лекари одржали су састанак. Ко је овај човек? Векови искуства су иза нас, а он то ниподаштава. Ми смо, значи, лудаци и незналице! Њиховој мржњи није било краја.

И као толико пута у историји показало се да је генијалност само проклетство.

Теофраст од Хохенхајма који је сам себе назвао Парацелзус морао је да бежи из града да би спасао главу. Накострешени жандар кога су послали да опасног лекара ухапси очекивао је у лабораторији хорду распојасаних ђавола а нашао је само цедуљицу: „Alterius non sit, qui suus esse potest! (Ако можеш да будеш свој – не предај се другима!)

И нигде после није могао да се скраси мудри човек који је тврдио „да се може слободно рећи да је човек један микрокосмос, јер читав космос живи у њему". Народ је и даље испредао приче о чудотворцу Парацелзусу, а њега су и из Инсбрука сурово избацили као непожељног просјака.

***

Неки оронули бедник умро је 1541. године у Салцбургу. Готово нико није знао да је то – Парацелзус.

С. Рељић

Право име алхемичара и лекара Парацелзуса је Teophrastus Bombastus von Hohenheim. Рођен је 1494. у Швајцарској, много је путовао читавом Европом (био је и у нашим крајевима) па је само кратко време професор медицине у Базелу. Изучавао је механичке уређаје рудника, минерале и болести рудара, бележио своја опажања о многим професионалним болестима, затим о куги, неурозама, психозама. Он је творац јатрохемије (медицинске хемије), која би одговарала данашњој хемотерапији, у тежњи да се послужи алхемијским процесима за справљање лекова, нарочито из неорганских извора, увео је у медицину као лекове сумпор, опијум, арсеник, соли живе, олова, гвожђа и бакра, као и лековита купања са солима.

НА НЕБУ ОД ЈУТРА ДО СУТРА

НЕКИ ДРУГИ МОМЦИ

ПРОБНИ ПИЛОТИ НИСУ ИЗАЗИВАЧИ СМРТИ. ИПАК, ШКОЛОВАЊЕ САМО ЈЕДНОГ СТАЈЕ ОКО ДЕСЕТ МИЛИЈАРДИ СТАРИХ ДИНАРА.

Амблем британске школе пробних пилота.

Називају их пробним, тест или опитним пилотима. Плаше се старости јер без авиона не могу, а пензионерског штапа се ужасавају. Због тога многи после повлачења доживе тешке трауме.

Најстаријем је 63 године и још лети. Постао је легенда. То је Чарлс Јегер, међу пријатељима познатији као – Чак.

Чаково име уписано је у историју ваздухопловства далеке 1947. Тада је летео брже од звука. Први коме је то пошло за руком. Бомбардер Б-29 је узлетео с прикаченом летелицом MX-1 за чијим је командама седео Јегер. На висини од шест хиљада метара његов авион се одвојио од бомбардера, укључио четири ракетна мотора и наставио сам. Када се попео на висину од 13 хиљада метара, „залетео" се и постигао брзину од 1,6 маха. Свет је био запањен.

Проклето дугачак пут

Модерну авијацију чине изузетно скупе летелице, а пробни пилоти су ти од којих зависи да ли ће авион ући у серијску производњу или ће вишегодишњи напор огромног броја људи – инжењера, техничара и радника пропасти. О уложеном новцу не треба ни говорити. Ако пробни пилот у периоду испитивања стави авиону замерку у целини,мора да буде начисто да се супротставља интересу произвођача и великом капиталу. Чак су и измене појединих детаља скупе и траже додатно време.

Но, времена се мењају. Произвођачи ратних и цивилних авиона досетили су се јаду па пробне пилоте не позивају више на готову ствар, већ их од првог дана укључују у пројектовање. Пробни пилоти су тако обавезни да предложе изглед будуће пилотске кабине и распоред инструмената.

Да ли су пробни пилоти супермени и изазивачи смрти? Ништа од тога! Ако су некад и стављали главу у торбу, данас су тога готово лишени. Једноставно, ваздухопловна индустрија је последњих деценију и по подарила свету само беспрекорно усавршене моделе првих послератних надзвучних авиона. У таквом авиону за пробног пилота нема опасности. Права и једина невоља је како да се на земљи суочи с произвођачем описујући му недостатке летелице. Конструктори ће га дочекати на нож, а његово је да их стручно убеди да нису у праву. Зато пробни пилоти поред изванредних летачких способности морају да поседују и диплому инжењера, а у Сједињеним Америчким Државама још и диплому завршених студија примењене математике и физике.

Ипак, прича о пробним пилотима ни изблиза није тако једноставна као што се чини.

Свима је заједничко, како је духовито приметио један од њих, што превањују проклето дугачак пут до звања пробног пилота.

У свету постоје само четири школе где се обучавају ти стручњаци посебног кова – две у Европи и две у Сједињеним Америчким Државама. Европске се налазе у Француској и Великој Британији, а америчке у војној бази Едвардс и Патуксенд Риверу.

Вратоломије су искључене

Ниједан пробни пилот не сме да помисли на то занимање ако иза себе нема године летења на најсавременијим млазним авионима, здравље као Баш-Челик, сјајну моћ концентрације и оријентације, психу стабилнију од планине и још неколико „ситница" попут поменутих факултетских диплома. Американци траже и три „дебеле" препоруке високих војних команди. Једна не долази у обзир, макар је својеручно написао Председник.

Школовање траје од 10 до 12 месеци и страховито је скупо. Французи за тих неколико месеци обуке наплаћују 10 милијарди старих динара. Нису јефтинији ни други. У школи се користи искључиво језик земље домаћина и не чине се никакви уступци у том погледу. Лети се на свим модерним ратним авионима и то без инструктора. Ако кандидат за пробног пилота никада раније није летео на неком од тих типова – мора да седне за команде. За оне који се устежу капија је увек отворена.

Британци примају на обуку само кандидате са најмање 720 часова летења на суперсоничним авионима и не старије од 32 године. Уопште, тридесете су горња граница за пријем на школовање.Пробни пилоти почињу да раде око тридесет пете.

Пуковник Вилијам Најт испитује X-15

Обе америчке школе за обуку пробних пилота још су строже. У бази Едвардс, рецимо, кандидат чак мора да напише 22 извештаја, праве студије о појединим авионима.

Основно је научити пробне пилоте да у сваком тренутку за време летења знају шта и кад треба да учине. Спонтаност за командама и пуштање души на вољу најстроже су забрањени и значе губитак права на рад – привреме-

Постао је легенда: Чак Јегер

Вилијам Дана – достигао је висину од 100 km

но или трајно. Памти се случај Американца Текса Џонсона који је 1955. тестирајући у ваздуху прототип путничког авиона „боинг 707" оборио нос и кренуо у понирање. Учинио је то да задовољи себе. Боингови конструктори су били одушевљени, али је због те непромишљености Џонсон кажњен од надлежних власти двогодишњом забраном обављања посла. Блаже је прошао пробни пилот Џек Савел – зарадио је 12 месеци забране летења само зато

Надзвучни авион „X-15" пројектован је и испитује се у НАСИ. Њиме су пробни пилоти постигли висински и брзински рекорд.

што је са „груманом X-29A" начинио заокрет пре времена!

Судбоносна оцена

Пробни пилот не сме да чини вратоломије у ваздуху. Он лети по програму који сачине инжењери и у којем и сам учествује. Ниједан детаљ не препушта се случају. Чак добија упутство кад и како да реагује! Има право да самостално одлучује само кад му је живот доведен у питање.

Чему пробни пилот? Зар нису довољни компјутери који дају прецизне прорачуне и аутоматски пилот. Питање је умесно и одговор би био непотребан када тим истим авионом сутрадан у серијској производњи неће управљати „обични" пилоти, а они се могу пожалити да је летелица „тврда" на команде, нестабилна, рђаво се понаша у заокрету... То ће „убити" продају авиона и новчани крах произвођача је неизбежан.

У ствари пробни пилот је неопходан да оцени како се авион понаша под руком човека и зато је његова оцена судбоносна за пројект.

Они узлећу по сваком времену и у било које доба дана и ноћи. Потребни часови летења за испитивање авиона, међутим, све се више смањују. Конструктори путничке летелице „ербус А-310" дали су пробном пилоту само 600 часова за испитивање авиона у лету. То није учињено на уштрб сигурности јер је на земљи савременим средствима и компјутерима проверено равно три хиљаде елемената.

Пројектовање авиона по правилу траје 7-8 година. пробни пилот је скоро свакодневно уз тим конструктора. И данас се препричава да веома цењени „локид Т-33" има гломазну команду палицу чију је величину предложио управо пробни пилот, грмаљ са огромним шакама коме је само таква палица одговарала!

Нека адвокати знају

Испитивање прототипа почиње рулањем по писти. Проверава се управљивост, дејство кочница и контрола одржавања правца. Затим следе часови „скакутања" авиона по писти и најзад узлетање. У почетку се лети средњом поузданом брзином, а потом прелази на утврђивање горњег и доњег подручја летења. Испитивање снаге и понашање мотора долази тек на крају. Последња степеница је формирање књиге са упутством за руковање. Тај део посла је изузетно важан. Западнонемачка фирма Дорније утрошила је пуне четири године да би комплетирала књигу процедуре летења за свој авион „До-228".

Само једанпут пробни пилоти стављају главу у торбу: кад нови авион приказују на аероизложби. Тада треба задивити купце и пробном пилоту је дозвољено да чини и оно што му у редовном испитивању прототипа нико жив не би одобрио.

* * *

Највише пробних пилота живи и ради у Сједињеним Америчким Државама – њих око 1500. Најпознатији је већ описани Чак Јегер. Има 11 хиљада часова летења, од тога око 10 хиљада у борбеним авионима. До сада је летео на 183 типа летелица. Пуковник Вилијам Најт испитује тренутно велики хит у свету, суперсонични „X-15". С њим се попео на висину од 87 километара! Рекорд је надмашио пробни пилот Вилијам Дана – истим авионом досегао је висину од 100 километара и летео брзином већом од 7 маха!

О заради пробних пилота мало се говори и зна. Почетници у цивилној авио-индустрији не примају мање од 40 милиона старих динара. Искуснији, нарочито у војном ваздухопловству, неће за ту „ситнү" ни да облаче пилотско одело.

Не може свако да буде пробни пилот.

Миленко Тодоровић

ИЗБЛИЗА

ХИТ

НИ СУЗЕ НИ СТРАХ

Роланд Орзабал је рођен 22. августа 1961. године у Хаванту, а Курт Смит 29. јуна исте године у месту Бат.

Курт је добио име по глумцу Курту Јиргенсу, који се допао његовој мајци због улоге у филму „Дом шесте среће" у ком је играо са Ингрид Бергман. Роландово пуно име и презиме гласи Роланд Хаиме Орзабал де ла Квинтана (Roland Jaime Orzabal de la Quintana) и пореклом је Аргентинац. Његов деда је учествовао у свргавању Хуана Перона са власти, а у аргентинским пампама постоји место које је добило име по његовом прадеди Хозеу де ла Квинтану. Мајка му је Баскијка из Шпаније, а отац Француз.

Обојица су, и поред тога што су млади, ожењени – Куртова супруга је Американка, зове се Лин а пре удаје је водила послове једног ресторана. Роландова супруга је модни креатор и зове се Каролина.

Курт није једини музикални члан породице. Још је његова баба у време немог филма свирала пијано у једном локалном биоскопу, за време пројекција. Како није имала одобрење од оца за бављење таквом врстом делатности, свакодневно је морала да се искрада из куће, често и кроз прозор.

Обојица су изразите присталице теорије о прималној терапији коју је смислио др Артур Џанов (Arthur Janov). Реч је о методи која се примењује у психијатрији за лакше ослобађање потиснутих емоција. Име групе „Тирс фор фирс" („Tears For Fears") значи „Сузе страхова" и узето је из књиге „Примални крик" Артура Џанова.

Курт и Роланд се редовно кладе, погађајући на које ће место на листи улетети њихови нови синглови. Приликом последње опкладе, петнаест фунти (око 6000 нових динара) је зарадио Курт који је тврдио да песма „Сви желе да владају светом" („Everybody Wants To Rule The World") неће прве недеље по објављивању бити међу првих петнаест на листи. И погодио је, песма је свој више него успешни живот на топ листама започела на шеснаестом месту.

Роланд је до сада без икаквих мрља на биографији, за разлику од Курта, који је, у време док је ишао у школу, обио један од кабинета и украо неколико фото-апарата. Ухваћен је док је покушавао да их прода у локалној продавници фото-прибора.

Снимио: Бранислав Рашић

„Тирс фор фирс" („Tears For Fears") су после објављивања првог албума „The Hurting" („Повређивање") и од публике и од критике примљени са прилично уздржаности, проглашени су за класични синтисајзерски дуо и тиме наизглед дисквалификовани. А онда су Роланд Орзабал и Курт Смит једног дана сели и рекли:

„Сада ћемо снимити плочу која ће се одлично продавати". Речено – учињено. Албум „Песме из велике столице" је био на првом месту листа у САД и Великој Британији, као и два са њега скинута сингла. За „Сузе страха" више нема страха. О сузама да и не говоримо.

Омиљени Куртов хоби је дегустација црних вина. За сада му се највише допало вино из 1961. године које је у једном њујоршком ресторану платио око 100 фунти (једна боца). Међутим, сматра да би му још више одговарало то вино направљено од грожђа убраног 1945. године.

Роланд се необично много плаши летења авионом. Тај страх потиче однедавно, а јавио се после три дуга лета праћена бројним пропадањима и зачињена вожњом једним малим авионом у Италији који се све време лета тресао као да ће се распасти. Од тада Роланд тврди: „Ретко улазим у авион а да не помислим на погибију."

Куртова изношена одећа се може купити међу осталим стварима у продавници половне робе „Мери-Ен'с" („Marry-Anne's") у месту Мелкшам (Melksham). Радња је власништво Куртове мајке.

Обојица имају кућне љубимце и то мачке. Роланд има једну мачку дугог и екстравагантног имена Зеро Алгебра Валдорф Черчил, а Курт има чак пет мачака које се зову: Бен, Гарп, Чарли, Трежр и Еми.

Приликом истраге око једног убиства које се догодило у месту Бат, Курт је испитиван пет пута. Целу забуну је изазвала Роландова жена, по чијој се изјави њен муж појавио у кући много касније пошто га је Курт довезао кући, тако да се Роланд нашао на списку осумњичених.

Роланд никада није учио да вози аутомобил, а Курт је недавно остао без возачке дозволе, а пошто је утврђено да је у моменту када је слетео с пута (кола су му се три пута преврнула) имао у крви тачно онолико алкохола колико је по строгим енглеским прописима доња недозвољена граница. Може да вози по иностранству, и то и чини у споту за „Сви желе да владају светом", јер му међународна дозвола није одузета.

Наслов њихове плоче „Песме из велике столице" („Songs From The Big Chair") потиче из чувеног филма „Сибил" („Sybil"). Главна јунакиња филма, који је снимљен по истинитом догађају, је жена са шеснаест различитих психолошких ликова. Једино место на ком је могла без страха и проблема да говори о свим тим личностима била је велика столица њеног психијатра.

Обојица највише воле јапанску храну, истовремено су престали да пију млеко, пошто су за време снимања другог албума држали једну дијету која је то изричито прописивала.

Курт је недавно учествовао на једној трци чији је сав приход ишао у добротворне сврхе. Иако је у то време већ био без дозволе, могао је да учествује јер је пут на ком је трка одржавана у целини приватно власништво.

Њихова заједничка листа десет омиљених плоча изгледа овако:

1. „America", Сајмон и Гарфанкл;
2. „Family Snapshot", Питер Гебријел;
3. „Happy", „Далек ај лав ју";
4. „Arctic Death", „Вирџинија Астлеј";
5. „Great Dominion", „Тиердроп иксплоудс";
6. „Mother", Џон Ленон;
7. „Walk Across The Rooftops", „Блу најл";
8. „Heaven", „Токинг Хедс";
9. „Ghosts", „Џипен";
10. „Family Affair", „Слај енд д фемили Стоун".

Омиљени филмови су им „Ванземаљац", „Човек слон" и „Обични људи".

Роланд живи у кући у центру Бата, а Курт у једном селу у непосредној близини у кући која је саграђена 1553. године. По предању, ту кућу настањује и дух жене једног од локалних свештеника која је била проглашена за вештицу и спаљена, али Курт и његова жена још нису видели своју сустанарку.

ПРИМЕРИ

МЕТАЛЦИ ПРОТИВ ДРОГЕ

У велику антихероин кампању, коју воде британски рок музичари, укључила се недавно и група „Ајрон Мејден" („Iron Maiden"). Група се унапред одрекла свих прихода од сингла „Слободан трк" („Running Freee") који је скинут са двоструког живог албума „Живот после смрти („Live After Death"), у корист фонда за борбу против хероина.

Стив Херис, басиста групе, који је иначе и заклети непушач каже: „Никада нисам пробао ниједну дрогу. Не знам да ли се наши обожаваоци дрогирају, али они који то раде веома су глупи".

Иначе, албум „Живот после смрти" је опремљен и заиста репрезентативном књигом која на осам страна садржи преко двеста фотографија и података о дужини трајања и броју посетилаца на сваком од концерата са турнеје '84/'85. током које је плоча снимана.

РЕКОРДИ

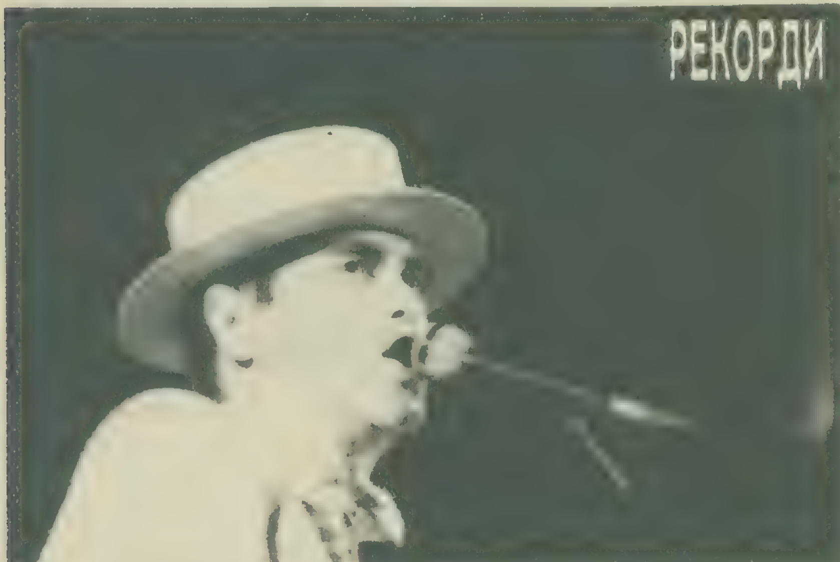

НОВИ ЧЛАН „КЛУБА 40"

Најновији сингл Елтон Џона (Elton Jon) под називом „Никита" је већ четрдесета мала плоча овог певача која је доспела на топ листе. Први пут Елтону је то пошло за руком у јануару 1971. године, а насловна нумера је била „Твоја песма" („Your Song"). Од тада се његово име сваке године појављивало на листама, с тим што 1979, 1980. и 1981. године није успевао да се пласира међу првих тридесет извођача.

А посебно је занимљиво да Елтон још никада није био на првом месту листе синглова са песмом коју би сам изводио. Место на врху је запосео једино у дуету са Кики Ди (Kiki Dee), с песмом „Не ломи ми срце" („Don't Go Breaking My Heart") коју су удруженим снагама извели на Лајв Ејд концерту на Вембли стадиону

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

Нисам агресиван по природи, али ми је врло мало фалило да недавно пребијем једну немачку новинарку. Не само да ми је упорно постављала питања о приватном животу, већ је покушавала да ме убеди како је неопходно да фото-репортер из њеног листа слика тапете и намештај по мом стану.

Фиш, „Marrilion"

ЊЕНО ИМЕ ЈЕ ТАЈНА

ТЕКСТ: ***Јурислав Стублић;*** *ИЗВОДИ* ***група „Филм"***

Хајде сједи друже
и добар дан
Нитко није оток, зар не
Нитко не може сам.
Нека чаша падне
Нека прште стакло
Они траже да пјевамо тише
Макни ту боцу даље од мене
Доста је не могу више.

Пијан сам од љубави
Од тог слатког вина
Моја љубав је скривена
Њено име је тајна.

Дај изађи мама
Нахрани птице
Изађи у врт оче
Нахрани псе луталице
Вама треба нетко њежан и драг
Жао ми је ја нисам тај
Било је лијепо, одлазим од куће
Још један пољубац за крај.

Држи тај свој волан
Гледај цесту испред себе
Стави циглу на гас

И не очекуј одговор од мене
До којег града идем
Без адресе, без марке, без ријечи
Не питај ме ништа, држи тај
свој волан
То је све што ти могу рећи.

Пијан сам од љубави
Од тог слатког вина
Моја љубав је скривена
Њено име је тајна.

У реду, у реду
Знам да си ту
Сасвим стварно уз мене
А не у сну.
До којег града идем, коме
шаљем писма
Без адресе, без марке, без ријечи
Коме пишем пјесме ако не теби
То је све што ти могу рећи.

Пијан сам од љубави
Од тог слатког вина
Моја љубав је скривена
Њено име је тајна.

НЕЗГОДЕ

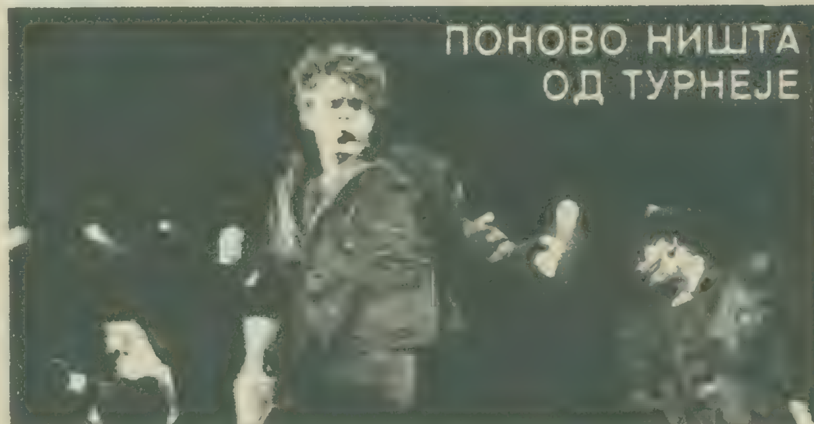

ПОНОВО НИШТА ОД ТУРНЕЈЕ

„Томпсон Твинс" („Thompson Twins") ове године неће одржати ниједну турнеју по Великој Британији. Прва, која је била заказана за март ове године, отказана је због нервног слома Тома Бејлија (Tom Bailey) изазваног премором, па је за крај октобра и новембар била предвиђена друга.

Група се, кажу њени чланови, „врло добро спремила", али овог пута публика није била заинтересована. Пред сам почетак турнеје било је продато једва пола карата, а за неке концерте ни петина. Организатор турнеје је због тога банкротирао. Међутим, по сопственом признању, банкротирао би и да је турнеја одржана. Сада сви пребацују кривицу на друге, а даљи потези групе се очекују са интересовањем.

РОЛС РОЈС: ОСТАТАК СВЕТА ТО НЕ УМЕ

ДУХ ЕКСТАЗЕ И МАМУЗА

ЗА ОСАМ ДЕЦЕНИЈА ПОСТОЈАЊА ОВА ФАБРИКА НАПРАВИЛА ЈЕ 100.000 АУТОМОБИЛА. ОД ТЕ „ПРОДУКТИВНОСТИ" ХЕНРИ ФОРД БИ ДОБИО ЧИР, АЛИ ОВА ЦИФРА ГОВОРИ О НЕКИМ ДРУГИМ ВЕЛИЧИНАМА...

Сваког радног дана, око 9 сати ујутро, испред здања од црвене цигле у Круију (Енглеска), угланцани „ролс-ројс" типа Сребрни Дух (Силвер Спирит) чека троје људи. И док потом крстаре пределима Чешира, путници запиткују возача о колима, пиље у пејзаж или једноставно уживају заваљени у кожна седишта. После шездесетак миља враћају се пред црвену зграду и носталгично посматрају како следећа три од 3.800 запослених у Ролс-Ројсу улазе у 98.000 долара скупу лимузину ради кружне вожње – права које им је загарантовано политиком компаније. „Знао сма да ћу се кад-тад провозати у ролсу", каже Џек Гудвин (62), који овде још од 1938. прави лежишта за моторе. И додаје: „Само сам мислио да ће то бити приликом моје сахране".

„Ми смо заиста једна задовољна породица", истиче Рон Линдоп (50), који у Ролсу пуних 35 година полира дрво. А нарочито је задовољан Ричард Пери, педесетчетворогодишњи директор Фирме који је недавно, августа 1985, надгледао комплетирање компаниjиног стохиљадитог аутомобила. Та краљевска-плава Сребрна Мамуза Јубиларац (Силвер Спур Центенарж) биће изложена у фабрици у Круију заједно са двоцилиндрашем из 1904. и Сребрном Авети (Силвер Гхост) из 1907, а двадесет пет реплицираних Јубиларaца биће продато по цени до 125.000 долара сваки. О том историјском достигнућу Пери каже: „Осамдесет једна година јесте много времена да би се произвело само 100.000 кола. Али сама та чињеница говори и о неким другим величинама."

Збиља, једном Хенрију Форду прорадио би чир од „брзине" производне траке у Круију: комплетирање једног Сребрног Духа траје три месеца. Међутим, не без разлога: пресвлака за седишта шије се ручно од коже једанаест скандинавских јунаца који, према тврђењу компаније, „не смеју бити ни такнути паразитима или бодљикавом жицом". Затим, сваке године у Милану Ролсови експерти бирају ломбардијску ораховину како би евентуалне преправке јединственог фурнира на командној табли биле изведене из истог комада истог стабла. А фамозне крилате нимфете – званично „Дух екстазе" – које красе хаубу, лију се 4000 година старом кинеском методом која обезбеђује верну копију да би се потом ручним шмиргларењем сваки примерак учинио мало-чице различитим.

Квар не помињати

Инжењер Ројс упознао се са предузимачем Чарлсом Ролсом у манчестерском хотелу Мидленд 1904. године а „већ" три године касније први Сребрни Дух јездио је друмом. Ролс је погинуо у авионској несрећи 1910. али је Ројс наставио да двадесетих година овог века лансира серију Фантом а 1931, две године пре своје смрти, откупио је и фирму Бентли.

Током протеклих осам деценија „ролс-ројсом" су се дичиле саме величине од Лењина – који је свој опремио гусеницама како би ауто пркосио оштрој руској зими - до Џона Ленона који је изабрао психоделично жути Фантом В. Лорд Маунтбатен куповао је по један нови сваке године. Индијске махараџе наручивале су их позлаћене, а Лоренс од Арабије блиндирао је свој. Ролс маршала Монтгомерија била су прва приватна кола која су се Најдужег дана, заједно са савезничким снагама, искрцала у Нормандији. Међу власницима су и Френк Синатра, Барбра Стрејсенд, те браћа Мајкла Џексона који тобоже међусобно поседују равно осам ових кола. Краљица Елизабета има пет ролс-ројсева и врло се, кажу, узбудила када је на свом најновијем Фантому VI, видела четвртасте ретровизоре. Званичници компаније просто су се стуштили да их замене класичном округлом верзијом.

Поузданост је ове аутомобиле обавила мистиком прошараном ту и тамо апокрифним анегдотама. Међу њима је и она о два инжењера које је компанија послала чак у Швајцарску да поправе једна кола али који потом власнику никад нису послали рачун. Кад се власник коначно сам обратио компанији и понудио да поправку плати, одговорено му је: „Биће да сте погрешили, господине. Један „ролс-ројс" уопште се не квари".

Да ли је ова прича тачна? „Нема сумње да се то заиста догодило", одговара спремно Дејвид Престон, шеф информација у фирми. Наиме, у Ролсу је од настанка до данас термин „покварио се" званично забрањен. Уместо њега употребљава се израз „не ради". Ироније ради, управо је та тежња да им кола никад не стану била карактеристична и за непријатности са серијом од неких 2000 Ролсових аутомобила из 1978. које је повремено било тешко – угасити.

О новцу, с презрењем

Да заштити сопствену репутацију компанија не допушта да јој се име употребљава као општи синоним за квалитет. У том смислу Луис Гејз, шеф правне службе у Ролс-Ројсу годишње утужује неких 500 злоупотребљивача широм света. Тужени су, рецимо, фирма која је свој производ рекламирала као „ролс-ројс међу зубарским столицама", вашингтонски „Ролс-Ројс клуб" и чак један италијански обожавалац који је своје име и презиме променио у – Ролс Ројс.

Но, без обзира на сву савесност компанија се 1971. умало није угасила због банкротства у које је запала због производње авионских мотора. Секција авионских мотора издвојена је сада у засебну компанију а фабрика аутомобила интегрисала се 1980. са инжињерском фирмом Викерс. Но, ове су трзавице допринеле да за три године производња са 3.018 кола годишње падне на само 1.567. Рецесија је 1982. принудила фирму да отпусти 1.000 радника а већ 1983. године Ролс-Ројс је потресао и петодневни штрајк око већих плата. Потом, компанија је била принуђена да снизи цену већини својих модела за око 18.000 долара по комаду. Ово последње учињено је, међутим, врло дискретно без оглашавања. Ролс у својим огласима, наиме, никад не помиње новац.

Инструмент табла од ломбардијске ораховине. За сваки примерак постоје резерве од истог комада дрвета.

Сад је, чини се, све опет у најбољем реду. Уз стохиљадити аутомобил августа ове године слављена је уједно и зарада од 19 милиона долара остварена 1984. што је деветоструко већи приход од оног из 1983. Да купи Силвер Спирит муштерија сада чека шест месеци, а чак девет месеци чека се у реду за Мулзан Турбо, модел којим је фабрика прошле године успешно обновила име Бентли и који сада чини петину њене укупне производње. Али, руководиоци Ролса цене да ће некадашњи годишњи учинак од 3000 кола бити могућ тек 1990.

И додају: „Производити више од тога било би неодговорно".

И. Б.

Звезде на московском Кремљу, кажу стручњаци, могу да одоле ударима ветра и до 1200 km/h. На слици: напред Николска кула, са звездом висока 70,4 m, иза ње Спаска чији се горњи крај звезде налази на 71 m, од тла

НА КУЛАМА МОСКОВСКОГ КРЕМЉА

РУБИНОВО САЗВЕЖЂЕ

АКО ЈЕ УТВРЂЕЊЕ ИЗНАД ДВЕЈУ РЕКА СИМБОЛ ГЛАВНОГ ГРАДА СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА, ОНДА СУ ПОСЛЕДЊИХ ПЕДЕСЕТ ГОДИНА, ЗВЕЗДЕ НА ЊИХОВИМ КУЛАМА ЗНАК РАСПОЗНАВАЊА МОСКОВСКОГ КРЕМЉА. ОВО ЈЕ ПРИЧА О ЊИМА.

Еуфорично расположење обесправљених маса после победе октобарске револуције променило је штошта што је дотад сматрано непромењивим. Петроград је постао Лењинград, у Зимски дворац, царску резиденцију, уселили су се дојучерашњи радници и сељаци, ал' и поштена интелигенција. Крст, дотадашњи симбол православне Русије, на многим јавним здањима замењен је звездом петокраком.

Јер, звезда са пет крака, по онима који су у новоствореној совјетској републици били задужени за пропаганду, представљала је, симболично, „пет делова света", односно „сјала је на пет континената". Усред ње је, до 1922, био укрштен плуг са чекићем, симбол сељака и радника. Онда је, вероватно због тога што је жетва ипак слађа од сетве, плуг замењен српом. Дакле, срп и чекић усред звезде петокраке.

Међутим, усред Москве, на кулама Кремља, и неколико година после победе октобарске револуције одмарали су се двоглави орлови, симболи царске Русије. И ко зна колико би тај њихов одмор потрајао, да почетком јула 1924. у Совјет народних комесара СССР-а није стигло писмо које су, како стоји у документима, потписали радни људи главног града. У њему речи: „Предлажемо да се са кула Кремља скину орлови и замене српом и чекићем, симболима радника и сељака." О поштеној интелигенцији ни речи.

Крај одмора двоглавих орлова

Каква би то била власт радника и сељака кад не би узела у разматрање предлог радних људи, и то главног града. Тако се, веле упућени, родила идеја о звездама на кулама Кремља. Први задатак био је испитати да ли су двоглави орлови историјска реликвија, светиња руског народа.

На основу сачуваних докумената историчар уметности Игор Грабар, академик, утврдио је да су постојећи орлови настали у 19. и 20. веку а да се, током минулих векова, њихов облик мењао зависно од стила дотичне епохе. Уважени стручњак је, на крају, закључио да „ниједан од постојећих орлова на кремаљским кулама не представља споменик прошлости нити да је такве уметничке вредности да би га ваљало ставити под заштиту државе".

Зелено светло за смену на врху кула Кремља је, дакле, дато. Нацрт звезда поверен је Федору Федоровском, а да је он то урадио како ваља, бар кад је реч о суду власти радника и сељака, говори податак да је потом постао народни уметник Совјетског Савеза. Његове звезде, због различитих величина кула, разликовале су се једна од друге, и по уметничким решењима и размерама. Међутим, у центру сваке, с обе стране, налазио се обавезно драги камен од кога су израђени срп и чекић, укрштени.

Уралски драгуљи: аквамарини, александрити, аметисти, топази и горски кристали – сваки камен посебно – смештени су у оков од позлаћеног сребра и спојени у костур звезде. За то је утрошено око седам хиљада драгуља од 20 до 200 карата. Цела конструкција је тако направљена да је могла да одоли ураганским налетима ветра. А да би се светлост звезда могла видети ноћу и за тмурних дана, њих су осветљавали специјални рефлектори.

Прва звезда пречника четири и по метра и тешка 1300 kg засветлела је 24. октобра 1935. на Спаској кули, најлепшој и највишој од двадесет колико се налази у 2235 m дугачком зиду Кремља. Неколико дана касније звезде су се попеле и на још четири, разуме се, највише куле: Водозводну, Николску, Тројицку и Боровицку.

Далеко, па још даље

Две године су Московљани, с пролетерским заносом, дошљацима показивали пет звезда на пет кула Кремља. Одушевљење је, међутим, брзо спласло јер врли конструктори нису рачунали на фактор време. Снег, киша, сунчеви зраци и магла потамнили су сјај уралског драгог камена. Корозија је оштетила позлату. Наравно, није се смело допустити да у земљи у којој је „рођена" петокрака њен сјај буде једва приметљив, и то баш изнад седишта највишег партијског и државног руководства земље.

Ваљало је урадити квалитетније звезде којима временске (не) прилике не могу да науде. И стручњаци су, уз разумљиво присуство и одобрење власти, одлучили да нове звезде буду од рубина. Израде механизама и многобројних детаља прихватило се двадесетак специјализованих фирми уз помоћ стручњака најразличитијих професија. Најтеже је, ипак, било грађевинарима који су морали да звезде различитих форми и размера уклопе у постојећу архитектонску целину.

Захваљујући специјалној обради рубина, нове звезде су, посматране са земље, изгледале исте без обзира што је, рецимо, на највишој Спаској кули њен пречник 3,75 м а на Водозводној тек 3 метра. А да би звезде, како ваља, увек светлеле истим сјајем направљено је специјално црвено стакло од рубина чија се дебљина смањује од центра према крајевима крака. Како корозија поново не би напала костур, он је направљен од нерђајућег челика и уз то позлаћен. Упућени веле да је на позлату отишло око 11 кг злата.

У лабораторији Електротехничког института урађене су посебне сијалице од млечнобелог прозрачног молибденог стакла отпорне на топлоту и смештене у унутрашњост звезда. Снага сијалица зависи од размера звезда: унутар оних на Боровицкој и Водозводној кули су сијалице од по 3700 вати, на осталима 5000. За хлађење тих силно загрејаних сијалица направљени су специјални вентилатори чији рад контролише диспечарски пункт, који се брине и о томе да дневна светлост буде интензивнија од ноћне како би светлост звезда била равномерна и ноћу и дању.

Цео посао је био веома брзо завршен и нове, рубинове звезде испентрале су се на куле Кремља већ 1937. На радост радника, сељака и, вероватно, поштене интелигенције. Прича се да су тих година Московљани, заустављена даха, посматрали чланове специјалне бригаде монтера-алпиниста који су се верали до звезда бринући о њиховој чистоћи.

Онда је стигао други светски рат и Кремљ је, због налета немачке авијације, био замрачен. Ни звезде тада нису сјале, преко њих су навучене непромочиве платнене футроле. Међутим, крхотине бомби и противавионских граната стигле су и до звезда. И оштетиле их. Рат је прошао и после нове реконструкције, 1947, тачно на празник 800 година Москве, поново су засветлеле. Звезда са Спаске куле, на висини од 72 метра, види се и са удаљености од осам километара.

П. Милатовић

РОБЕРТ ШЕКЛИ

РЕГНАСТИКИО -ВУРЉПЕЛХАИЛО

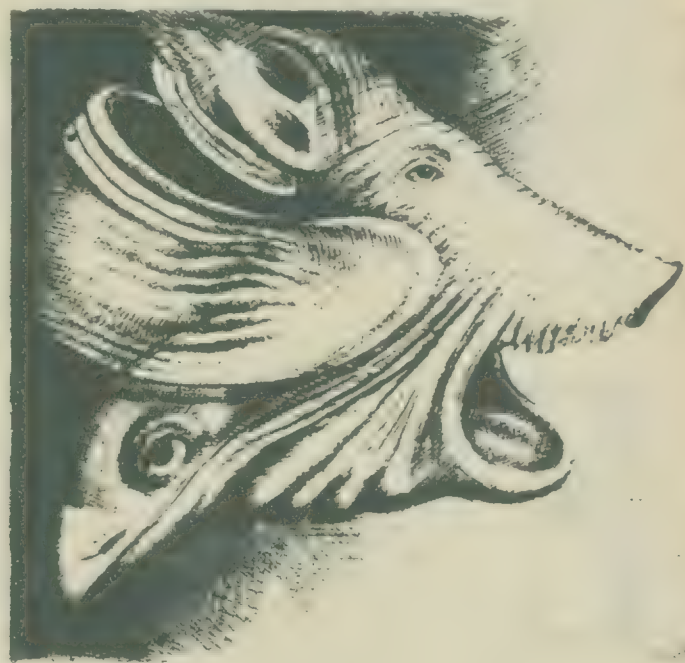

Грегору и Арнолду било је савршено јасно да им банкротство гласно куца на врата. Њихов – Сервис за деконтаминацију планета – никако није успевао да се избори са великим фирмама које су држале монопол у овом уносном бизнису.

– Хеј, изгледа да неко долази! – Ужурбано су склонили карте, а Арнолд је једва стигао да закопча свој лабораторијски мантил пре него што је у канцеларију упао задихани, онижи ћелавко.

– Фернграум. Добар дан. Ви деконтаминирате планете? – сумњичаво је посматрао два младића.

– Тачно, господине. Ја сам Ричард Грегор. Ово је мој партнер, др Френк Арнолд. Обављамо све врсте услуга: вршимо контролу флоре и фауне, пречишћавамо атмосферу и воду, стерилишемо тло, контролишемо вулканске активности – све што је потребно да планета спремно дочека колонизаторе – рече Грегор срдачно.

– Бићу искрен – мрачно рече Фернграум – изгледа да је ова планета тврд орах.

– Проблеми су наш посао – самоуверено рече Грегор.

Шта се догађа

– Ја сам самостални трговац некретнинама – поче Фернграум. – Знате већ како то иде – купиш планету, продаш планету, човек мора од нечега да живи. Пре неколико месеци осмехнула ми се срећа, купио сам квалитетну планету – прелепо место. Просечна температура 23 степена, бујна вегетација, плодно земљиште, без животињског света.

– Звучи идеално – рече Грегор. – Микроорганизми?

– Ништа опасно.

– Па у чему је онда проблем?

Фернграум се нелагодно мешкољио у столици.

– Можда сте већ чули. У званичном каталогу планета се води као РЈЦ-5, Но, добила је надимак ДУХ V. Изгледа да је уклета! – Човек је очајно почео своју причу – обавио је радарску проверу планете, па је затим дао у закуп Удружењу фармера са Дижона VI. Њихова осмочлана претходница је већ при крају првог дана боравка на ДУХУ V почела да одашиље паничне извештаје о духовима, вампирима, диносаурусима и другим невероватним неманима. Брод спасилац са Дижона нашао их је изгребане, израњављене и – мртве.

За лоше изведену деконтаминацију Фернграум је морао да плати високу казну. Фармери су раскинули уговор. Једва је успео да планету изнајми групи Обожавалаца сунца са Опала II. Поучени искуством претходника, Опаловци су били опрезни. У извидницу су послали само три човека са опремом. Ови су се улогорили, распаковали и констатовали да је место прави рај. Но, радио-порука бази да остали одмах крену на пут, завршила се криком и затим, тишином. Патролни брод је отишао на ДУХ V, сахранио три унакажена тела и напустио планету главом без обзира.

– Ово ме је сасвим докосурило – јадао се Фернграум. – Нико више неће ни да приђе овој планети. А ја још увек не знам шта се управо догодило.

Убрзо је потписан уговор који је Грегору и Арнолду гарантовао огроман хонорар у случају успешног исхода операције.

Три дана касније, Грегор се са опремом упутио на ДУХ V, превозником-теретњаком који је једва пристао да слети на само пола сата. Арнолд је остао у бази, да прима и анализира податке. Одмах по доласку, Грегор се упутио у логор Обожавалаца сунца. Монтажна кућа је изгледала сасвим у реду – све је било ту, спремно да дочека досељенике – одела, чак и играчке. – Грегор нежно дохвати мали дечији водени пиштољ прскалицу. При детаљнијем прегледу куће коју је изабрао за своје преноћиште, на зиду је открио очигледно у журби нажврљану реч „Тгасклит". Чудно, помислио је и одмах радио-везом известио Арнолда о свом открићу.

Шта се догодило овим људима? Можда је неко бацио око на Фернграумову планету и хтео да је се дочепа, а да не плати? Ова могућност учинила му се сасвим логична...

Занет овим мислима, Грегор је дубоко загазио у своју прву ноћ на ДУХУ V. Спремао се за починак, кад је осетио нечије присуство. Неко, нешто, је ушло у кућу а да се аларм није огласио! Сав слеђен, погледао је око себе. Из најтамнијег угла собе приближавао се неки створ, висок скоро три метра, људског обличја, с крокодилском главом, коже јарко црвене боје ишаране зеленим пругама. У једној канци чудовиште је држало некакву конзерву.

– Здраво – промумлало је.

– Здраво – одговорио је Грегор мирноћом својственом дубоком шоку.

– Ја сам Црвени Пругасти Грабљивац. Грабим ствари. Грабим Грегоре, ведро му се обрати монструм. – Обично их једем са преливом од чоколаде. Пружио је Грегору конзерву са етикетом – „Смигова чоколада – најбољи прелив уз Грегоре, Арнолде и Флинове".

Грегор је почео да пуца.

– Ха, ха, ништа ми не можеш – церио се Грабљивац. – Но, нећу те сад појести, већ сутра, 1. јуна. Таква су правила. Чудовиште нестаде.

Дрхтавим гласом Грегор је радио-везом одмах саопштио свом партнеру шта се десило.

– Хммм, све се уклапа – замишљено је одговорио Арнолд. – Шта кажеш, Црвени Пругасти Грабљивац, а? Да, да!

– Шта се уклапа, шта се ово дешава?

– Прво уради ово што ти кажем. Морам да проверим.

По Арнолдовим упутствима, Грегор је распаковао своју хемијску опрему – реторте, епрувете, хемикалије. Мешао је, додавао одузимао, загревао, док није добио некакво једињење.

– Боја зеленкаста, тачно? – узбуђено је испитивао Арнолд. – Тачка кључања, густина, да, све се слаже!

– Арнолде, крајње је време...

– Чекај! Проверио сам реч „Тгасклит". На опалском језику значи „зубати дух". Да ли ти то нешто говори?

– Аха – цинично одговори Грегор. – Убио их је значи њихов лични, домаћи дух. Мора да се још на Опалу сакрио у летелицу...

– Смири се – нестрпљиво га је прекинуо Арнолд. – Нема ту никаквих духова. Зар се не сећаш Црвеног Пругастог Грабљивца, Грегоре?

– Не. Зашто бих?

– Зато што си га ти измислио! Имали смо ваљда осам или девет година, ти, ја и Џими Флин. Измислили смо страшно чудовиште – нашег личног, приватног монструма. Сваког првог дана у месецу долазио је да нас поједе, али само са чоколадним преливом. Баш на дан када су из школе слали извештај о оценама. Спасавала нас је магична реч, сећаш се?

Грегор се сетио и чудио се како је уопште могао да заборави. Колике је ноћи провео у страху, ишчекујући Грабљивца!

– Ето, видиш – наставио је Арнолд. – Мислим да је решење ту. Одмах сам посумњао да су у питању халуцинације. У литератури сам пронашао више од десет гасова узрочника, но мислим да је у нашем случају у питању гас Лонгстед 42, који моћно стимулише машту. Опит који си радио по мојим упутствима ми је то го-

тово сасвим потврдио.

– Значи, ништа стварно опасно не постоји...

– Није баш тако једноставно – рече Арнолд. – Не постоји ништа у физичком смислу, но халуцинације су веома стварне за онога који их доживљава. Лонгстед 42 директно делује на подсвест. Ослобађа најснажније, најскривеније подсвесне страхове. Но, срећом, веома се лако неутралише. Партнеру, већ нас видим као мултимилионере!

– Ако су у питању само халуцинације, шта се десило са овима пре мене? – сумњичаво упита Грегор.

Арнолд је мало оклевао. – Лонгстед понекад може да стимулише мортидо – инстинкт смрти. Насељеници су вероватно полудели од халуцинација и међусобно се поубијали.

Ћебе преко главе

Грегор је остатак ноћи провео у друштву флаше доброг брендија. Мистерија ДУХА V је решена! Ускоро ће и он моћи да плати за шетњу по планетама. Ујутру је спаковао опрему и чекао Арнолда. Дошло је и ве-

че, а од брода ни трага ни гласа. Из дремежа га је тргло тихо накашљавање.

– Здраво – обратио му се Црвени Пругасти Грабљивац. – Донео сам чоколаду.

– Баш ме брига – одговори Грегор. – Знам да си производ моје маште. Ништа ми не можеш.

– Па и нећу ти ништа. Само ћу да те поједем!

Пришао је Грегору. Нагнуо се и угризао га за руку. Грегор је са запрепашћењем зурио у отиске зуба на руци и крв – своју крв! У том тренутку ужаса, сину му кроз главу једна хипнотичка сеанса којој је присуствовао. Хипнотизер је човеку сугерисао да ће га опећи цигаретом, а додирнуо га је врхом оловке. На човековој руци се заиста појавио црвени плик, али је веровао да је опечен!

Ако подсвест мисли да си мртав, онда си мртав, помисли Грегор и полете ка вратима. Грабљивац га је са лакоћом сустигао и посегао му за гушом, када се Грегор сети спаса. Магична реч. Која? У паници се продра: „Алфонсто?"

– Погрешно, молим те, не мигољи се – рече Грабљивац.

„Регнастикио?" – „ВУРШПЕЛХАИЛО!"

Уз болни крик, Грабљивац га пусти и нестаде.

Грегор клону у столицу. Ово је било заиста близу. Какав глупи начин да човек умре, растргнут сопственом подсвешћу, поједен сопственом маштом!

Већ је свануло кад је Арнолд стигао. Не губећи ни тренутка, урадио је потребне анализе и утврдио без икакве сумње да је у питању Лонгстед 42. Спаковали су се и одмах одлетели.

– Могло је бити и горе – у салону брода јуначио се Грегор. – Замисли да је Џими Флин био са мном. Тај деран је заиста умео да смисли чудовишта! Сећаш ли се Црне Краљушти?

Лет ка кући текао је без узбуђења. Арнолд је правио белешке за научни рад: Инстинкт смрти на планети ДУХ V. Грегор се одмарао поигравајући се дечјим воденим пиштољем који је као успомену понео са ДУХА V.

– Неко је у контролној соби – скочи Арнолд, блед као крпа. Из контролне собе се зачуло режање. – О, Боже – застењао је Арнолд. – Заборавио сам да затворим ваздушне филтере кад сам слетео. И даље удишемо ваздух са ДУХА V!

На вратима бродског салона појавила се стравична наказа, са невероватним бројем руку, ногу, зуба, сва покривена црним краљуштима. Одмах су препознали Црну Краљушт... Почели су да се повлаче, слеђени од страха. – Зар ништа не можеш да урадиш са ваздухом? – у паници прошапта Грегор.

– Потребно је скоро 20 сати да се изгуби дејство Лонгстеда 42. Немам никакво средство за неутрализацију!

– Шта да радимо? Тај Флин и његова проклета машта! Што смо га дођавола спомињали? Сети се Грегоре шта смо онда радили?

Чудовиште се наднело над њих. Грегор се грчевито присећао свих ноћних мора које је као дете искусио и свега што је чинио да неутралише зле силе непознатог. И тада – скоро прекасно – сетио се!

Под командама аутопилота, брод је хитао ка Земљи. Коначно безбедни у најсигурнијем склоништу, заштићени од свих мрачних сила, Грегор и Арнолд лежали су шћућурени у бродским креветима, са ћебадима навученим преко главе.

– Рекао сам ти да водени пиштољ не вреди – мумлао је Арнолд.

– Нека, нека, ја га не испуштам све док не стигнемо. А ако икада будем имао сина, то ће му бити мој први поклон.

– За мога богами неће – рече Арнолд. – Нема боље ствари од ћебета добро навученог преко главе!

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ЧУВЕНИ МАПЕТИ

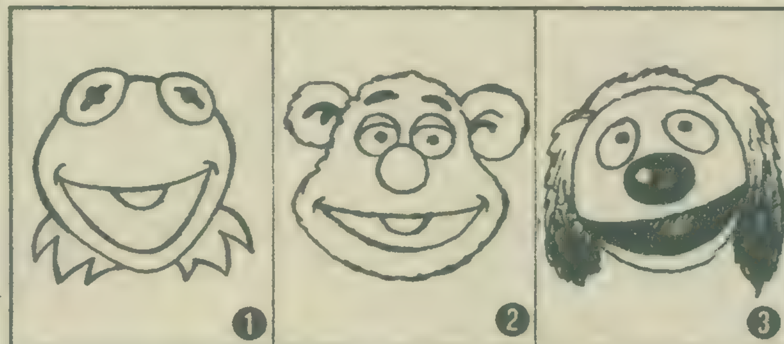

аутор ВеМак	ВИДИ СЛИКУ БР. 1	СЛАТИ ЕМИСИЈУ У ЕТАР	ФРАНЦУСКИ КОМИЧАР ЖАК	УЧИТЕЉ МОРАЛА	АУТО ОЗНАКА ЗА ЛЕСКОВАЦ	БОРИЛИШТЕ	ГРАЂАНСКО ЛИЦЕ
ОСОБА КОЈА КОСИ ЖИТО	ж	е	т	е	л	а	ц
НЕПРОФЕСИОНАЛЦИ	а	м	а	т	е	р	и
ПОСТОЈАТИ, ЖИВЕТИ	б	и	т	и	Е. В. / ВРСТА КРЗНА	е	в
СТАНОВНИЦИ АТИКЕ	а	т	и	њ	а	н	и
ЗНАК ЗА КОБАЛТ	ц	о	ЈЕЗЕРО У ЕТИОПИЈИ / ГОРКИ ЛЕНОВИ	а	с	а	л
ГРАДСКА ЧЕТВРТ	к	в	а	р	т	АМЕРИЧКА ПЕСНИКИЊА, ДИКИНСОН	ВРЕМЕ ОД 24 САТА
ОКВИР	р	а	м	УРЕДНОСТ / ГЛ. ГРАД ЗАИРА	р	е	д
ПУСТИЊА У ЧИЛЕУ	а	т	а	к	а	м	а
НАШ КОМПОЗИТОР ИВО / „ДИНАР"	д	и	р	и	т	и	н
▷ д	а	ГОДИШЊАК / ВИДИ СЛИКУ БР. 2	а	н	а	л	ТРОЈСТВО
ПОТВРДНА РЕЧ	„ТОНА" / НЕОБУВЕН	т	КРОЗ / ВИДИ СЛИКУ БР. 3	ш	н	н	т
ВЕТАР НА ЈАДРАНУ	б	у	р	а	ЗАМАХ НОГОМ ПО ЛОПТИ	ЈЕЗЕРО У АФРИЦИ, РАНИЈЕ ЊАСА	р
ВРСТА ТОРБАЊА (МН)	о	ч	а	с	ц	и	н
ХАРМОНИЧАН	с	к	л	а	д	а	н
ЗВЕР	„ОСВОБОДИЛНА ФРОНТА"	о	ф	БОКСЕР МОХАМЕД / ПИЛОТСКА АКРОБАЦИЈА	а	л	м
ЗНАК ЗА РАДИЈУС	р	АУТООЗНАКА ЗА СУБОТИЦУ	ШИЈА / „ПИКОФАРАД"	в	р	а	т
ЛИЧНА ДОКУМЕНТА	и	с	п	р	а	в	е
ВИШАК ПРИХОДА НАД РАСХОДИМА	с	у	ф	и	ц	и	т

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 13) јазавичар, 14) МО, 15) Агата, 16) Акимов, 17) древнаст, 18) инч, 19) ролна, 20) т, 21) Мста, 22) ахат, 23) у, 24) нотар, 25) Неде Украден, 27) сматрати, 28) Рас, 29) Кити, 30) завод, п, 32) ојн, 33) дињa, 34) оса, 35) МА, 36) ров, 37) целер, о, 39) седам, 40) дати, 41) риолит, 42) шарен, 43) емпиризам, 44) Ра.

КРЕМЕНКО
BY W. HANNA & J. BARBERA

КРЕМЕНКО, САД ЋЕ ТИ ПОЧЕТИ ЧАС!
УУУУУ-ВАЈ!

КАКАВ ЧАС, ВИЛМА?

НЕ РАЗУМЕМ ЗАШТО СЕ ЗАГРЕЈАО ЗА ЧАСОВЕ ГИМНАСТИКЕ НА ТЕЛЕВИЗИЈИ!

ПЕТЉАРИЋИ
By Mr. and Mrs. George Smith

ЈУЛКИЦЕ, ЈЕСИ Л' ЧУЛА ДА НАУЧНИЦИ ТВРДЕ ДА БИЉКЕ РАЗУМЕЈУ ГОВОР!

ПА ЧАК УМЕЈУ ДА СЕ РАДУЈУ И ДА СЕ РАСТУЖЕ!

И-ЈУ! А ЈА ОСТАВИЛА НАШ ФИЛАДЕНДРОН ПОРЕД ТЕЛЕВИЗОРА!

10 × 10 ИЛИ ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

ПОЛИЦИЈА ЗА СВАКО ОБДАНИШТЕ

Коректорима једног просветног часописа промакле су ове реченице: у свакој по једна реч има два слова више или мање.

1. Нови наставни програм успешно растерује ученике, а то је и био циљ реформе.

2. За полагање дипломског испита услов је да имате осам сестара на филозофском факултету.

3. Ученик треба сваку реченицу да напише, а потом да изгори.

4. У француским обдаништима свако дете има посебну полицију за чување својих ствари.

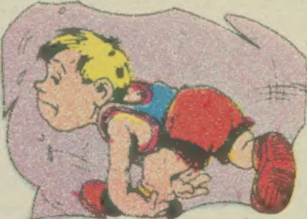

5. Гледајући свог наставника физичког васпитања, деца су заволела спорост.

6. Нема разлога за веровање да ће критеријуми за упис бити поштени.

7. Није лако у дому створити ону порочну атмосферу какву ваше дете има код куће.

8. Наравно, родитељи се морају растати пре него што дете упишу у школу.

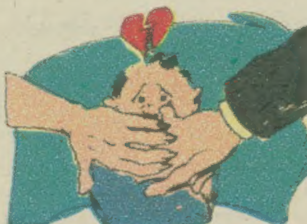

9. Професор је поменуо искуства двеју својих колегиница као доказ да бабетине нису од користи у васпитању.

10. Школа има доста разлога да и овај Први мај дочека у паничном расположењу.

РЕШЕЊЕ:

1. растерећује, 2. семестара, 3. изговори, 4. полицу, 5. спорт, 6. поштрени, 7. породичну, 8. распитати, 9. батине, 10. празником.

Илустровао Димитрије Костић

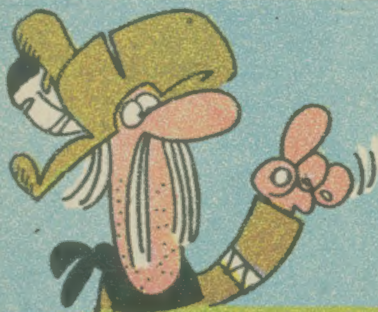

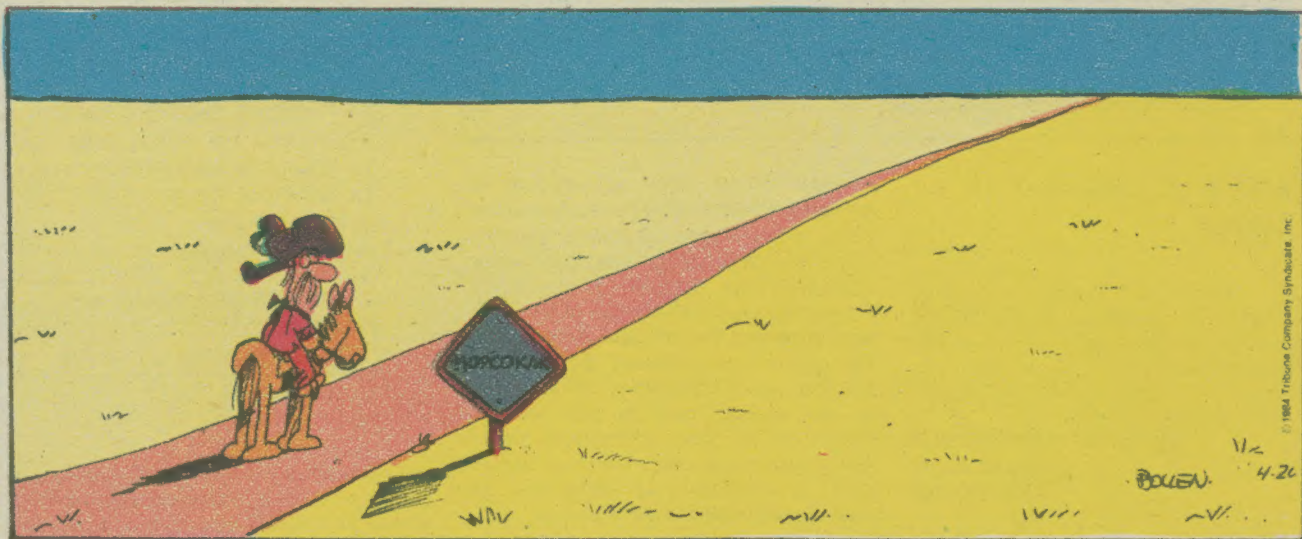

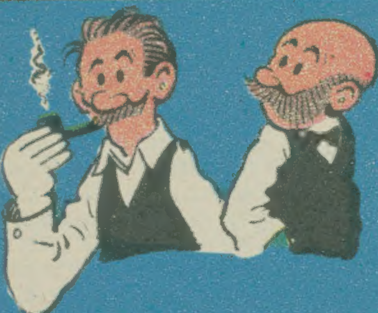

БЕОГРАД ***
МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124
МАКЕДОНСКА 29
11001

Забавниковци: Младен, Јелена, Виолета, Славица, Тања, Бранислав, Весна, Владимир, две Гордане и њихов разредни старешина Стојанка Кнежевић.

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ „КИНЕСКИ ЗМАЈ"

Да није било ове наградне игре не бисмо били сасвим сигурни колико Забавникових читалаца „зна" кинески језик. Ако је заиста тако онда су савладали једно од најтежих писама света. Стигла су 6382 одговора од којих је само 47 нетачних.

За оне који су погрешили или се у игру нису укључили ево тачног одговора: ***девојчица у Чика Јовиној песми „Порука матери" се зове ЈУЦА.***

Као што смо обећали жири је између свих тачних одговора извукао 5 имена читалаца којима је припала по једна годишња претплата на „Политикин забавник".

Према томе награду су добили: Jasmina Al-Abbasi, 16. македонске бригаде 10/IV/12, Скопље; ***Горан Гргуревић****, Шкаљари 140, Котор;* ***Александра Калуш****, Игманска 13, Суботица;* ***Младен Жељковић****, Маршала Тита 21, Титов Дрвар и* ***Ивана Цветковић****, Бихаћка 18/4, Батајница.*

Ови наши читаоци ће „Забавник" добијати од 1. децембра 1985. до 1. новембра 1986. године.

НА ЛЕТЕЋЕМ ЋИЛИМУ ОД ЗРЕЊАНИНА ДО ТАРЕ

НАГРАЂЕНИ УЧЕНИЦИ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ПЕТАР ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ" ИЗ ЗРЕЊАНИНА ПРОВЕЛИ СУ 15 ДАНА У МИТРОВЦУ НА ТАРИ. ПРИ ПОВРАТКУ НИСУ КРИЛИ ОДУШЕВЉЕЊЕ:

–УЧЕСТВОВАЋЕМО И У НАРЕДНОЈ „ЗАБАВНИКОВОЈ" ИГРИ.

Нашу наградну игру „Летећи ћилим" многи читаоци су већ заборавили, али не сви. Ових дана стигло нам је писмо ученика VI/9 разреда Основне школе „Петар Петровић Његош" из Зрењанина. Они су – њих десет – добили петнаестодневно летовање у Митровцу на Тари. Дародавац ове лепе награде је Центар дечјих летовалишта и опоравилишта Београд. Уместо новинарске репортаже објављујемо писмо награђених ученика у коме нам пишу како су се провели на Тари.

БАЛОНИ НЕ ПРИЗНАЈУ ГРАНИЦЕ

Читао сам у новинама да су деца из Какња пронашла велики гумени балон пореклом из Немачке. Занима ме о каквом се балону ради и како је успео да прелети тако велику раздаљину.

МИОДРАГ ФИЛИПОВИЋ
Моравска 12
32000 Чачак

Стотине разних метеоролошких станица широм света свакодневно пуштају у атмосферу хиљаде специјалних балона који служе за разнолика и важна мерења и предвиђање временских прилика у Земљином ваздушном омотачу. Сваког дана, од четири часа ујутру, у размаку од три сата, велики, црвени, гумени балон полеће и са Звездаре у Београду где се налази Републички хидрометеоролошки завод СР Србије. Према међународним прописима, јер метеорологија као наука не признаје државне и друге поделе, овакви балони пуштају се у атмосферу у одређено време. Напуњени су водоником, гасом лакшим од ваздуха, тако да се дижу врло високо, све док се не распукну. Ако су повољна, такозвана, вертикална, односно узлазна струјања, ови балони се вину на висину и до 20 километара. Неки носе и снупоцене сонде које Морзеовом азбуком, на сваких сто метара висине, емитују податке о ваздушном притиску, температури, брзини ветра и сл. Разне ваздушне струје могу овакав црвени балон да однесу из Београда, на пример, до Неготина, или чак у Бугарску или Румунију, као што до нас долећу метеоролошки балони из других земаља. Сонда при паду балона остаје цела и налазачи је најчешће, уз помоћ милиције или поштом, враћају републичком или савезном хидрометеоролошком заводу тамо одакле је полетела. Стручњаци са којима смо разговарали напомињу да се ови драгоцени уређаји могу употребити само за метеоролошка мерења. Поштанске трошкове сноси установа којој сонда припада.

Дакле, претпоставља се да су балон који су на њиви нашла деца код Какња „лансирали" немачки метеоролози, а да су га ветрови донели на нашу територију.

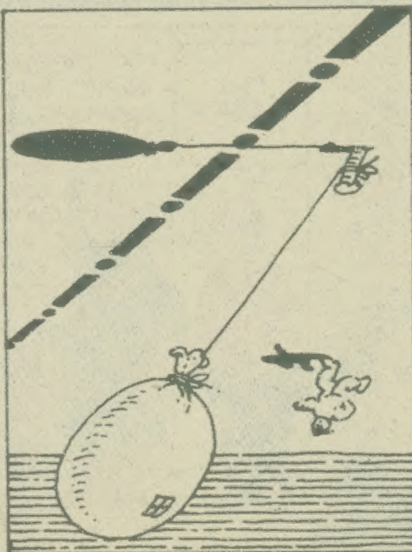

МАЛИ СЕ ЛУКСУЗИРА, ВЕЛИКИ – ВУЧЕ

Колики је најмањи, а колики највећи коњ на свету?

ХАКИЈА ГРАБОВИЦА
Маршала Тита 5
71000 Сарајево

По ходницима њујоршког метроа могли су пре неколико година да се виде огромни постери-рекламе за кока-колу на којима је поред боце популарног напитка сићушан – коњ! То је славни Клавито, висок само 38 центиметара, најмањи коњ на свету. Треба да се напомене да није реч о фото-монтажи и да је Клавито заиста толики.

Коњић потиче из Аргентине, са чувене фарме Хулија Сесара Фалабеља у близини Ла Плате, који је више него успешно наставио породичну традицију одгајања минијатурних коња. Још давне 1885. године, дакле пре једног века, у ергели Фалабељиног деде, дошао је на свет први коњ који је изгледом лично на своје сроднике, а величином на просечног пса. Познаваоци генетике и Хулија Фалабеља кажу да овај знала животиња влада данас једном од најсложенијих и најзагонетнијих грана биологије тако једноставно као што вози аутомобил: прича се да је Хулио у стању да смањи животињу или је повећа по сопственој

Драги Забавниче,

Када смо се у фебруару месецу ове године укључили у твоју наградну игру „Летећи ћилим" нисмо ни слутили да ћемо добити бесплатно летовање на једној од наших најлепших планина – Тари.

Пре него што кажемо како смо се провели желимо да кажемо једно велико ХВАЛА Центру дечјих летовалишта и одмаралишта Београд и нашем листу „Политикин забавник" што су нама – деци војвођанске равнице омогућили да 15 дана проведемо на овој предивној планини. Било нам је заиста лепо. Стекли смо нове другове и другарице из разних крајева земље, спријатељили се и обећали да ћемо се дописивати.

У Одмаралишту је свака група имала своје име. Наша се звала „Политикин забавник". Под овим именом смо се такмичили, наступали на приредбама и разним свечаностима.

За протеклих 15 дана Тара нам је широм отворила своје велико шумско срце и показала своја природна богатства – предивне ливаде пуне разног биља, шуму и њен животињски свет (медведе нисмо сретали). Овде смо видели и надалеко чувану Панчићеву оморику. Свакодневно смо правили краће и дуже излете а захваљујући управи Одмаралишта били смо и на Перућцу где смо се возили бродићима и прелепу Дрину доживели у њеном пуном сјају...

... Све у свему било нам је дивно. Сви смо пожелели да опет дођемо. И још нешто: чекамо наредну „Забавникову" игру, можда ће нас опет послужити срећа или знање да добијемо неку сличну награду.

Све „Забавникове" читаоце поздрављају ученици VI/9. Основне школе „Петар Петровић Његош" из Зрењанина

Писмо добитника наше награде нећемо да коментаришемо. Верујемо да су се лепо провели. Ипак желимо нешто да додамо што у писму нису навели.

Када смо их при повратку с Таре дочекали у Београду, сви су, и поред напорног пута, били весели и задовољни. Поред лепих утисака са Таре су понели и сијасет сувог биља и кора од дрвећа да од тога на часовима ликовног васпитања праве икебане. А да су у изради ових украса заиста добри осведочили смо се и ми у редакцији јер смо на поклон добили једну лепу икебану и слику од пресованог биља.

Међу силним кесама и кутијама, у којима су носили материјал за икебане, уочили смо и једну према којој су се сви веома пажљиво опходили. На питање какву драгоценост чувају у тој картонској кутији сви су из гласа повикали:

– То је наш друг са Таре.

И заиста на дну кутије, умотана у чисти бели фротирски пешкир мирно је лежала једна жуто-бела маца која је имала умотану леву задњу ногу. Изгледа да је некоме засметала па јој је повредио ногу. Забавниковци су је усвојили, превили јој ногу и све време је неговали. Одлучили су да је не оставе већ да је понесу у Зрењанин.

Редакција

жељи или по жељи наручиоца!

Наравно, његови кољићи убрајају се у бројне врсте понија, најмањих коња на свету, али су много мањи од свих до сада познатих малих коња.

За разлику од њих, огромни, теретни, такозвани хладнокрвни коњи, високи до два метра и тешки до једну тону, изгледају према понијима као Голијат према Давиду. Особине овог циновског коња су мирноћа, велика мишићна маса, изузетна снага и апетит који сасвим одговара његовој наоко застрашујућој појави. Међутим, док пони може да буде својеглав, лењ и размажен, једну тону тежак коњ за вучу изнад свега воли да – вуче.

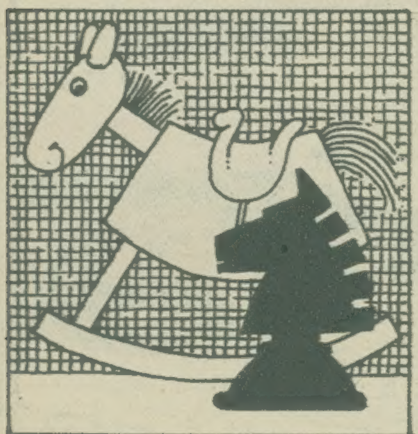

НЕРАСТ РАСТЕ

Чуо сам код деде у селу да за неку животињу кажу нераст, а било ме срамота да питам која је јер тамо, очигледно, то знају и сасвим мала деца. Мој друг мисли да је то свиња која је престала да расте, али није сигуран. Реци ми ти, Забавниче, шта је, односно ко је у ствари тај нераст.

РАША МИХАИЛОВИЋ
Мокрањчева 15
Књажевац

Одговор је једноставан: постоје свиње женског рода, мушког и средњег (прасићи). Међутим, неке мушке свиње се ушкопе да би се боље товиле, а друге се остављају за приплод. Ти вепрови за приплод зову се нерасти.

МОЈ ЖИВОТ ЈЕ ДИЗАЊЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

Чула сам за Че Гевару, виђала његове слике и знам да је омиљен у целом свету, нарочито код младих, али не знам ко је, у ствари, он био.

МИРСАДА КОВАЧЕВИЋ
Хасана Бркића 18
74400 Дервента

Када је 1967. године у прашумама Боливије на мучки начин убијен неустрашиви револуционар Ернесто Гевара, у целом свету познат као Че, постао је легенда. Готово целу Земљину куглу преплавили су портрети црномањастог лепотана који је говорио да је његов животни циљ подизање револуција и борба за слободу, без обзира на државне границе.

Пошто је 1953. године завршио медицинске студије у Буенос Аиресу, двадесетпетогодишњи лекар Ернесто Гевара је отишао у Гватемалу, а затим у Мексико, где се повезао са кубанским револуционарима и упознао Фидела Кастра. Као лекар Кастрових побуњеника, учествује 1956. године у искрцавању на Кубу, где постаје један од устаничких вођа. Кад је Кастро победио и са својом војском збацио злогласни режим диктатора Батисте, Ернесто Гевара је 1961. наименован за министра привреде и члана најужег руководства Комунистичке партије Кубе. Међутим, сматрајући да својим знањем мора да помогне и другим народима где су на власти диктаторски режими, напушта 1965. године Кубу и одлази у Боливију. Две године касније убијен је из заседе.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Александар Бакочевић

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник"
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Симо Беговић, Бранко Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илифин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Верегић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мика Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Медениця, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$ 32.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.–
ШВЕДСКА	Шкр. 270.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ
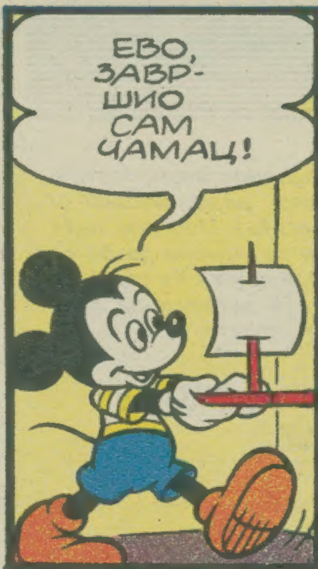
ЕВО, ЗАВР-ШИО САМ ЧАМАЦ!

ЈЕ Л' МОГУ ДА ГА ИСПРОБАМ У КАДИ?
НЕ!

ЗАТО ШТО ПЛА-НИРАМ ДА СЕ ЈА МАЛО БРЧ-КАМ!

ЈУ-ПИ! ПОЧЕЛА ЈЕ КИША!

ОДОХ ОНДА ДА ИС-ПРОБАМ ЧАМАЦ У НЕКОЈ БАРИЦИ!

СТОЈ! НЕ МОЖЕШ НАПО-ЉЕ ДОК НЕ ОБУЧЕШ КАБАНИЦУ, ГУМЕНЕ ЧИЗМЕ И КАПУ!
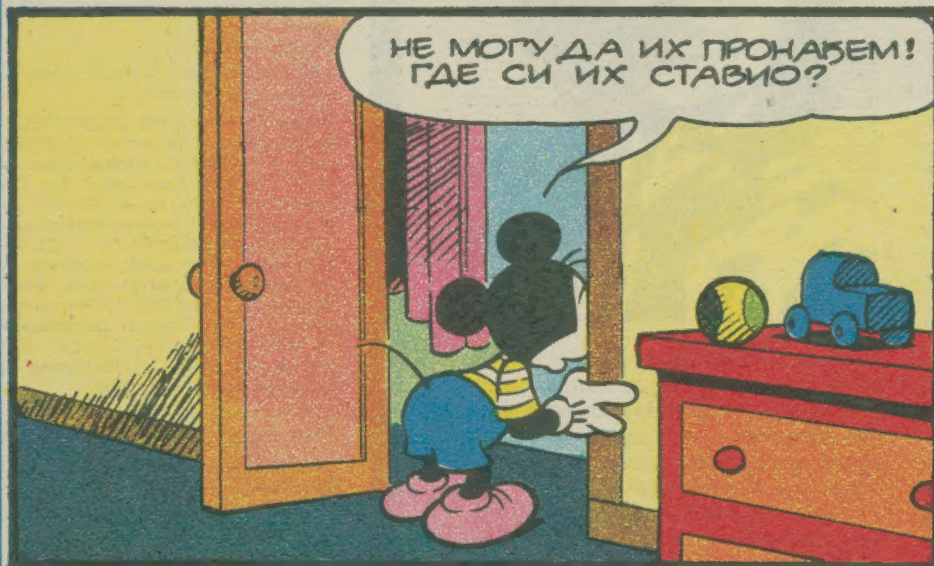
НЕ МОГУ ДА ИХ ПРОНАЂЕМ! ГДЕ СИ ИХ СТАВИО?

ЕВО ИХ! ОВДЕ САМ ИХ ПРОЛЕТОС СКЛОНИО!
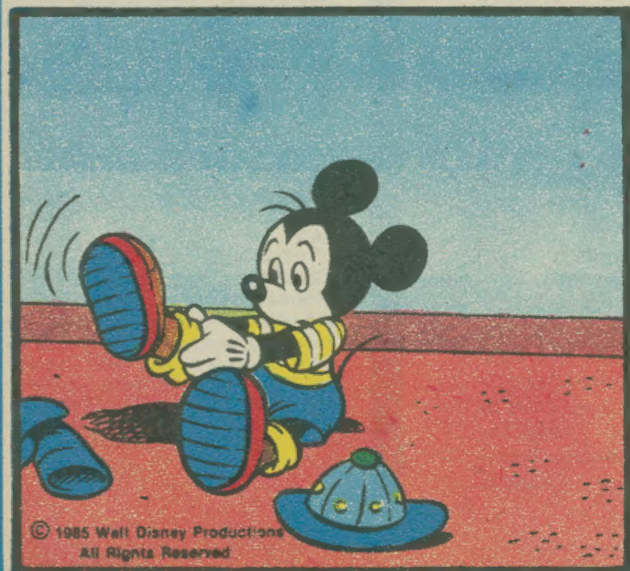

ЛЕПО СЕ ПРОВЕДИ!
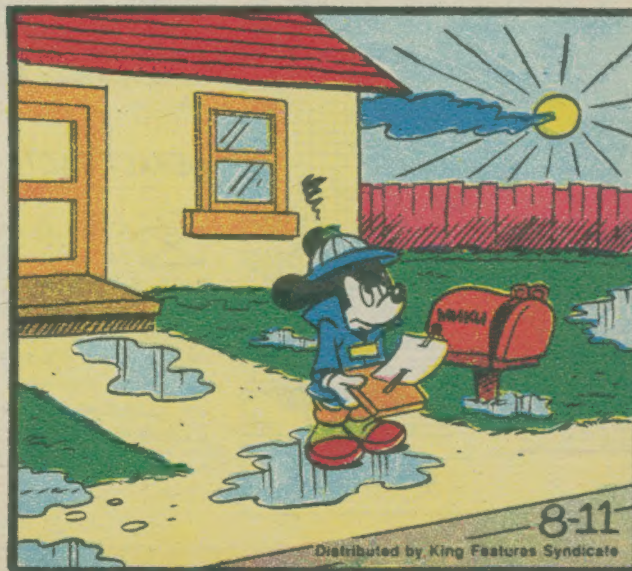
МИКИ
8-11
Distributed by King Features Syndicate